ಅವಯವಗ್ರಂಥಃ
ಚಿಂತ್ಯಾರಘುದೀಧಿ

೧

ಶ್ರೀಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ || ಕೇವಲಾನ್ವಯ್ಯಾದಿಹೇತುಕಾನುಮಾನನಿರೂಪಣಾನಂತರಂ ನ್ಯಾಯಾವಯವನಿರೂಪಣೇ ಅಸಂಗತತ್ವಶಂಕಾನಿರಾಸಾರ್ಥಂ
ಸಂಗತಿಂ ಪ್ರದರ್ಶಯನ್ ಶಿಷ್ಯಾವಧಾನಾಯ ಪ್ರತಿಜಾನೀತೇ ತತ್ರೇತ್ಯಾದಿ ತತ್ಪೂರ್ವನಿರೂಪಿತಮನುಮಾನಂ ಕೇವಲಾನ್ವಯ್ಯಾದಿಹೇತುಕಾನು
ಮಾನಂ ಪರಾರ್ಥಂ ಪರವಿವಾದವಿಷಯಾರ್ಥಸಾಧಕಂ ನ್ಯಾಯಸಾಧ್ಯಂ ನ್ಯಾಯಪ್ರಯೋಜ್ಯಂ ಇತ್ಯನಂತರಂ ಪ್ರಯೋಜಕತ್ವಸಂ
ಗತ್ಯೇತಿ ಪೂರಣೀಯಂ ತಥಾಚ ಪೂರ್ವನಿರೂಪಿತಪರಾರ್ಥಾನುಮಾನಂ ನ್ಯಾಯಾದಿಸಾಧ್ಯಮಿತಿ ಪ್ರಯೋಜಕತ್ವಸಂಗತ್ಯಾ ನ್ಯಾ
ದಯೋರ್ನಿರೂಪ್ಯಂ ತ ಇತಿ ನಿರೂಪ್ಯಂ ತ ಇತ್ಯಂತಸ್ಯಾರ್ಥಃ ತತ್ರ ನ್ಯಾಯತದವಯವಾದಿಷು ಮಧ್ಯೇ ಸಮಸ್ತರೂಪೋಪಪನ್ನೇತ್ಯಾದಿ ಸಮಸ್ತ
ತ್ವ ರೂಪೋಪಪನ್ನಂ ಅಸತ್ಪ್ರತಿಪಕ್ಷಿತತ್ವಾಬಾಧಿತತ್ವವಿಪಕ್ಷಾಸತ್ವಪಕ್ಷಸತ್ವವಿವಕ್ಷಾವೃತ್ತಿತ್ವಾತ್ಮಕಪಂಚವಿಶೇಷಣವಿಶಿಷ್ಟಂ ತಥಾಚ ತಥಾವಿಧಪಂ
ಚವಿಶೇಷಣವಿಶಿಷ್ಟಲಿಂಗಜ್ಞಾನಜನಕಂ ವಾಕ್ಯಂ ನ್ಯಾಯ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ತತ್ರೈವ ವಾಕ್ಯ ಇತಿ ನಿರುಕ್ತಪಂಚವಿಶೇಷಣವಿಶಿಷ್ಟಹೇತುಮತಿ ವಾಕ್ಯ ಇ
ತ್ಯರ್ಥಃ ಕಿಂಚಿತ್ಯಾದಿ ಅನುಮಿತಿಚರಮಕಾರಣಲಿಂಗಪರಾಮರ್ಶಃ ಅಸತ್ಪ್ರತಿಪಕ್ಷಿತತ್ವಾದಿರೂಪಪಂಚವಿಶೇಷಣವಿಶಿಷ್ಟಹೇತುಜ್ಞಾನ
ತತ್ಪ್ರಯೋಜಕೀಭೂತಂ ಯತ್ ಶಾಬ್ದಜ್ಞಾನಂ ತಜ್ಜನಕವಾಕ್ಯತ್ವಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ಅತ್ರ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾದಿವಾಕ್ಯಪಂಚಕಸ್ಯ ಚಾನುಮಾನಂ ಚ

ప్రతిజ్ఞావంజవాక్యరూపేణాన్వయలక్షణం సంగమయతి ప్రతిజ్ఞాదీతి ఏకవాక్యతయా విశిష్టవిషయకాన్వయబోధ
త్ప్రత్యేకతయా స్వార్థవిశిష్టజ్ఞానం ప్రతిజ్ఞావాక్యజంచకస్యాయఏకవిశిష్టార్థః తద్విషయకంజ్ఞానం తదితి తాత్పర్య
విశిష్టార్థవిషయకజ్ఞానమిత్యర్థః విశిష్టవైశిష్ట్యావగాహిమానాంతరమితి పక్షవృత్తిత్వాదివిశేషేణ జ్ఞానాత్మకస్వస్వరూ
౬ పకారణాంతరమిత్యర్థః ఉపస్థాప్యేతి సంపాద్యేత్తే తేనేతి తథావిధకారణేనేత్యర్థః చరమపరామర్శ ఇతి అసత్ప్రతి
పక్షితత్వాదివిశేషణవిశిష్టలింగజ్ఞానమిత్యర్థః తథాచాన్వయాంశప్రగాఢ్యాతథావిధపరామర్శప్రయోజకత్వస్య తాత్పర్యలక్షణ
వ లక్షణానమన్వయ ఇతి భావః కేచిత్ప్రతిజ్ఞాహేతుభ్యామేకవాక్యతయం దానీసుషంగకత్వోపనయనిగమనయోఃస్వపరస్పరాంకాంక్షిత
విశిష్టార్థవిషయకశాబ్దబోధజనకత్వసంభవేపి ప్రతిజ్ఞాహేత్వవయవానాం కేతరావయవానాంకాంక్షయా బోధజన
కత్వం తాత్పర్యాభావాత్ అన్యథా ప్రతిజ్ఞానిగమనయోరపి ఏకవాక్యతయా ఏకాన్వయబోధజనకత్వాపత్తేః తాత్పర్యకల్పనా
యాం అవిశిష్టత్వాత్ తథాచ ప్రతిజ్ఞాదివాక్యపంచకజన్యఏకాన్వయబోధ ఏవాకాంక్షః కథంతమాదాయ లక్షణసమన్వయ ఇత్యత

బింపా

౧

అత్ర మణికారమతానుయాయిన: ప్రతిజ్ఞాహేత్వోర్విరోధం వారయన్తి సపక్షద్వయబోధకత్వేన బాధకత్వం తథా తత్పర్యా
వ: తస్యానవద్యజ్ఞాపరిభాష్యత్వే తథా వస్తుమనభ్యుపగతత్వాత్ నచ తథా సతి నిగమనస్య నైరాకాంక్ష్యాత్ తదుభయం ప్రతిజ్ఞాదిద్వయ
బోధకత్వప్రసంగ: తాత్పర్యకల్పనాయాం అవిశిష్టత్వాదితి వాచ్యం తయోరేకార్థ్యబోధకత్వే తాత్పర్యాభావే
వితాత్పర్యభ్రమేణ తథావిధార్థ్యబోధాపత్తే: భవతాం మతే ఏవ త్వభ్యుపగతత్వాత్ యది చ తత్ర తాత్పర్యభ్రమోఽభ్యు
పగమే తథాపత్తివారణాయ తదాముక్తే నిగమనాత్ ప్రతిజ్ఞాద్యవ్యవహితోత్తరత్వాదిరూపానుపూర్వీభ్రమోఽ
భ్యుపగమే తథాపత్తివారణాయ తదుక్త్యావశ్యకత్వాత్ తథా చ ప్రతిజ్ఞావ్యవహితోత్తరహేత్వవయవావ్యవహితోత్తరో
దాహరణావ్యవహితోత్తరోపనయావ్యవహితోత్తరత్వరూపానుపూర్వీవిశేషయుక్తనిగమనవిశిష్టజ్ఞానే తథావి
ధవిశిష్టార్థవిషయకైక్యబోధకతాత్పర్యజ్ఞానసహకృతాత్ తథావిధవిశిష్టార్థవిషయకైక్యబోధో

౩

త్పత్తౌ హేతుతాభావేయోర్ఖానుపపత్తిరభావాత్ అథైవ దాహకరణేషు తృణాదిషు తప్రథమయోః ప్రతిబధ్యమపక్షసముఖసాధ్యవృత్తిత్వం
వితర్కితి యుక్త్యా తద్విశేషపక్షనిష్ఠముపస్థాప్య వృత్తితత్త్వాభావాదాహకరణవాక్యార్థముపక్షపక్షసంపక్షమత్ ధూమముపక్ష
పక్షనిష్ఠం పక్షమతి త్వత్ర్యాయుక్తో ధూమః ఏవం హేతోర్దాహకరణస్థలేనాగ్నిమపరపక్షవిశిష్టాద్వయయోగేనోపపత్తి యుక్తం భవ: సుత
౪ రాం మితరాం వయం వహ్నేర్నహేతుత్వం దాహకరణం ధృతిరిత్యభ్యుపగతే దాహకరణేషు తృణేష్వేతయత్ తద్ద్వయయుక్తస్య వ్యాప్తాంత పాక్షస్య
చవక్షం మల్లిష్ఠ ధూమముపాప్యపక్షపక్షం యోగేతా త్వర్యక త్వప్రాధాన్యత్వేతద దర్శనం దాహకరణేష్వేతయతర్యో దాహ
కరణవాక్యార్థధూమముపాప్యపక్షపక్షసంబంధి ధూమముపత ఇతరాం వయం వాక్యార్థపక్షయోరబాధకాపారవేక అనుపపత్త్యా
భావాత్ కచతథా ఇప్రత్యేకావయవవ్యభిచారాంతరేణ బుద్ధియోగస్యాపితథా విధవిశేషణజ్ఞానాత్మకమపరం వాక్యార్థ
విషయకబోధజనకత్వే అనుమితి చరమకారణ ప్రయోజకతయా తద్వాదాయం ప్రత్యేకవాక్యార్థ వ్యాప్తిరితి వాక్యం
ధూమమజ్ఞానజ్ఞానపక్షపక్షసంబంధివర్తతాం ఖిల్ల ధూమముపాప్యపక్షపక్షసంబంధి ధూమముపద ఖిల్ల పక్షవ్యాప్య ధూమముపా

ಚಿವ್ಯಾ
೨

ದವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರವರ್ತಿತವಿಶಿಷ್ಟೈಕಪಕ್ಷಾವ್ಯಾವೃತ್ತಧೂಮಜ್ಞಾನಜನ್ಯಪಕ್ಷಸಂಬಂಧ್ಯವಚ್ಛೇದವಿಷಯಕಸಾಧ್ಯಬುದ್ಧಿತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಕಾರ್ಯತಾನಿರೂ
ಪಿತಕಾರಣತಾವಚ್ಛೇದಕೀಭೂತತದ್ಧೇತುಪೂರ್ವೋಕ್ತಜನಕಪ್ರತಿಜ್ಞಾದಿವಾಕ್ಯಪಂಚಕವೃತ್ತಿಪಂಚಕತ್ವಸಂಖ್ಯಾವಚ್ಛಿನ್ನತ್ವಪ್ರಯೋಜ್ಯತ
ಥಾವಿಧಜನಕವಾಕ್ಯಾಂತರವಿವಕ್ಷಿತತ್ವಾತ್ ಅತ್ರ ತಥಾವಿಧಾನೇಕಪೂರ್ವೋಕ್ತಜನಕತ್ವವಿಶೇಷಣೋಪಾದಾನಾನ್ನ ವ್ಯಾವೃತ್ತಮೋಚ್ಛರಿತಪ್ರತಿ
ಜ್ಞಾದಿವಾಕ್ಯಪಂಚಕೇತಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿ: ಸಾಧ್ಯಸಾಧನಯೋರವಚ್ಛಿನ್ನಾನ್ವಯಲಕ್ಷಣೇ ಪದವಿವಕ್ಷಿತಯೋಃ ಸಾಧ್ಯಾವಿಶಂಕಾ ಪರಾಸ್ತ
ತಿ ಪರಮತವಾಕ್ಯಂ ನ್ಯಾಯೋಪಯೋಗಲಕ್ಷಣಾಮಾಹ ಅನುಮಿತೀತ್ಯಾದಿ ಅತ್ರ ಸಾಧ್ಯಜ್ಞಾನಜನಕವಾಕ್ಯತ್ವಮಾತ್ರಮುದಾಹರಣೇ
ಷ್ವತಿವ್ಯಾಪ್ತಮತಸ್ತಥಾವಿಧಪ್ರಯೋಗಜನಕಸಾಧ್ಯಜ್ಞಾನಜನಕಾಂತಂ ನ್ಯಾಯಾಂತರ್ಗತಾರ್ಥಕಂ ತಥಾಚ ನ್ಯಾಯಾಂತರ್ಗತತ್ವೇ
ಸತಿ ಶಾಬ್ದಜ್ಞಾನಜನಕವಾಕ್ಯತ್ವಂ ನ್ಯಾಯಾವಯವತ್ವಮಿತಿ ನ್ಯಾಯಾವಯವಲಕ್ಷಣಾರ್ಥಃ ನಚೈವಂ ಸತಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾದ್ಯಕದೇ
ಪತ್ತಿಮದ್ವಿಕಲ್ಪಾದಾವತಿವ್ಯಾಪ್ತಿರಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾದಿಜನ್ಯತತ್ತದರ್ಥವಿಷಯಕಸಮೂಹಾಲಂಬನಾತ್ಮಕಶಾಬ್ದಜ್ಞಾನ

ಪ್ರಾ

೨ ಷ್ಟಪ್ರತಿಯೋಗಿಕತ್ವತಾವಚ್ಛೇದಕಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾನಿರೂಪಿತಕಾರಣತಾವಚ್ಛೇದಕತಾಪರ್ಯಾಪ್ತ್ಯಧಿಕರಣಕ
ಪೂರ್ವವರ್ತಿಕತ್ವಸ್ಯ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವವಿವಕ್ಷಣಾತ್ ವಕ್ಷ್ಯಮಾಣರೀತ್ಯಾ ದಿಶಾ ಪ್ರಾಗ್ಭಾವಸ್ತು ತಥಾವಿಧಪರ್ಯಾಪ್ತ್ಯಧಿಕರ
ಣತ್ವಾಭಾವಾತ್ ನ ತತ್ರಾತಿವ್ಯಾಪ್ತಿರಿತಿ ॥ ನನು ದಂಡಾದಿಃ ಪ್ರಾಗ್ಭಾವೇ ತತ್ರಾದಿ ತತ್ಪ್ರತಿಯೋಗಿ ಘಟಧ್ವಂಸಂ ತದ್ಭಿನ್ನಃ ಪ್ರಾಗ್ಭಾವ ಇತಿ
ಭಾವೇ ಅತಿವ್ಯಾಪ್ತಿಃ ತಸ್ಯಾಪಿ ಸ್ವಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನಂ ಪ್ರತಿ ಜನಕತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವಾದಿತಿ ಚೇನ್ನ ಸ್ವಘ
ಟಿತವಾಕ್ಯಪ್ರತಿಪಕ್ಷಸ್ಯಾರ್ಥಕತ್ವಮಿತಿ ತಥಾವಿಧಾನು ಪೂರ್ವವರ್ತಿಕತ್ವಂ ತತ್ತ್ವಮಿತಿ ಲಕ್ಷಣಕರಣಾತ್ । ಪರಾಮರ್ಶಜನಕಂ ವಾಕ್ಯಂ ಕಾರ್ಯ್ಯಾಯ
ತಥಾವಿಧವಾಕ್ಯಘಟಕೀಭೂತಂ ವಾಕ್ಯಂ ಕಾರ್ಯ್ಯಾನ್ವಯವ ಇತಿ ನ್ಯಾಯಸ್ಯ ತತ್ಕಾರ್ಯ್ಯಾಯ ತದವಯವಲಕ್ಷಣಂ ಪಿಪ್ಪಾದಯಿಷುಃ ಪೂ
ರ್ವವೇತಿ ಪ್ರಾಚೀನಕೃತ ನ್ಯಾಯ ತದವಯವಲಕ್ಷಣಂ ಪ್ರಸ್ತೌತಿ ಏವೇತ್ಯರ್ಥಃ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟಪರಾರ್ಥಾನುಮಾನಂ ನ್ಯಾಯಮಿತಿ ವಾಕ್ಯ ಇತಿ ತಥಾವಿ
ಧ ಘಟಾನುಮಾನಂ ಯಂ ಪರ್ವತಃ ಇತ್ಯಾದಿಕಾ ಶಬ್ದಜನಕ ತಥಾ ನ್ಯಾಯಮಿತಿ ವಾಕ್ಯತ್ಯರ್ಥಃ ತದವಯವ ಇತಿ ತದ್ವಾಕ್ಯಘಟಕ

టీం॰వా॰

౪

ధూమతత్ప్రాగభావభిత్యర్థః న్యాయతదవయవలక్షణేతి యథానంశ్యేగాన్వయః ష్వత్రాతివ్యాప్తిరణంగత్రైవణాయూర్థః యేం

పా ర్థేదాక్యయథాత్రవ్యవృత్తగ్ర తయాంతథావిశక్త్యేవహ్నివ్యాప్తివిశిష్టధూమసంబంధ్యప్రఖ్యవర్తత ఇతి బోధకత్వే వ్యాప్తి

విశిష్టహేతువిశిష్టపక్షావగాహిపరామర్శేజకగాడిత్యత ఆహ తేకి తాదృశవాక్యేత్యర్థః తదవయవేజతి తాదృశవా

క్యేషు ఘటకీభూతత్రాపకేటత్యర్థః పరామర్శజకకత్వేతి విశేష్యాజ్ఞానాదివిధయాపరామర్శజకత్వేత్యర్థః జకా ఇతి

ఇవము జకత్వే బోధకాభావాదిత్యర్థః అయంభావః భూతరేఖులః పంచ్రవత్వ ఖమిత్యాదౌ రాత్రేరభావ విప్రతియోగితాసంబం

ధేకషు ఘన్య ఇవపదార్థే సాకృశ్యకటనేపంత్రస్యఅస్వంయోగే భేవా అన్వయాపంతానిర్ణ్యావాధీయోకప భూదాన్వయ

సాదృశ్యత్ర్యత్వేతయంత్రక్వ తస్తి అవ్యయతథాపదార్థస్య వ్యాప్తివిశిష్టపక్షధర్మస్యపర్యవసతత్వాద్ విశిష్టేనంయోగాదిసంబంధ

బోధకాభావ ఇతిత్రత్రావికే జ్ఞేయస్యపర్యవసతత్వధరిత్రా వహ్నివ్యాపక వహ్నివిధయాకా మిత్రిజకత్వాద్వపరామర్శత్వవ్యా

ధూమత ఇతి ధ్యేయం న్యాయావయవసాధ్యన్యాయత్వమంగీకుర్వతాం మతమాహ యుక్తీతి సంక్షిప్త ఇతి లాఘవాదితి

॥ యుక్తిసంక్షిప్తతః పరామర్శప్రయోజకవాక్యత్వేనశేషాభావాత్ పావిన్యాయావిత్తి తర్క ॥ ౧

ತ್ಯರ್ಥಃ ಪರಾಮರ್ಶಪ್ರಯೋಜಕವಾಕ್ಯತ್ವಸ್ಯ ನ್ಯಾಯಪದಶಕ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವ ಇತಿ ಶೇಷಃ ಕಸ್ಯೈವಂ ಸತಿ ಪೂರ್ವೋಕ್ತೋಪನಯ ಅತಿವ್ಯಾಪ್ತಿರಿತ್ಯತ
ಆಹ ಪರಾಮರ್ಶೇತ್ಯಾದಿ ವಿಶೇಷಾಭಾವಾದಿತಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾದಿವಾಕ್ಯಪಂಚಕಾಪೇಕ್ಷಯಾ ವಿಶೇಷಾಭಾವಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ ಸೋಽಪೀತಿ ತಥಾಭಾ
ಯಮಿತಿ ಶಬ್ದಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ ತಥಾಚ ತಸ್ಯಾಪಿ ಲಕ್ಷ್ಯತ್ವಾನ್ನ ತತ್ರಾತಿವ್ಯಾಪ್ತಿರಿತಿ ಭಾವಃ ಕಥಾಯಾಮಿತಿ ಜಲ್ಪವಿತಂಡಯೋರಿತ್ಯರ್ಥಃ
ಆಕಾಂಕ್ಷಾಕ್ರಮೇಣೇತಿ ಜಿಜ್ಞಾಸಾಕ್ರಮೇಣೇತ್ಯರ್ಥಃ ಅಭಿಧಾನಮಿತಿ ನ್ಯಾಯಪ್ರಯೋಗ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ವಿಶಿಷ್ಟವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಪಕ್ಷೋ ವ್ಯಾಪ್ಯವ
ಶಿಷ್ಟಧೂಮವಾನಿತಿ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಬೋಧಜಿಜ್ಞಾಸಾನಂತರಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ತದಭಿಧಾನ ಇತಿ ಪ್ರಥಮಮಿತ್ಯಸ್ಯಾನುಷಂಗಃ ತಥಾಚ ಪ್ರಥಮಂ ತಥಾಭಾ
ಯಮಿತಿ ವಾಕ್ಯಪ್ರಯೋಗೇ ಕೃತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ನಿಗ್ರಹಾದೀತಿ ಅರ್ಥಾಂತರಾಖ್ಯನಿಗ್ರಹಸ್ಥಾನಪ್ರಸಂಗಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ ತಥಾಚ ನ್ಯಾಯಸ್ಯ ಪ್ರಥ
ಮತೋ ವಾದಿವಾಕ್ಯತ್ವನಿಯಮಾನ್ನ್ಯಾಯತ್ವಾತ್ತತ್ರ ತಸ್ಯ ಪ್ರಥಮತೋ ನಿರಾಕಾಂಕ್ಷಿತಸ್ಯಾಪಿ ತಥಾಭಾಯಮಿತಿ ವಾಕ್ಯಸ್ಯ ಪ್ರಥಮತೋಽಭಿ
ಧಾನಮಾವಶ್ಯಕಮಿತಿ ಅರ್ಥಾಂತರಪ್ರಸಂಗ ಇತಿ ಭಾವಃ ನಿಯಮಾನ್ನ್ಯಾಯತ್ರಾಂತನ್ನತ ಅಜಿಜ್ಞಾಸಿತಾಭಿಧಾನಮರ್ಥಾಂತರಂ ಪ್ರಸ
ಕ್ತನ್ನ ಇತಿ ತಯೋಃ ಪದಾರ್ಥತ್ವೇ ನಿಯಮನ ತಾತ್ಪರ್ಯಕ ಪ್ರಥಮಂ ತದಭಿಧಾನೇ ಅರ್ಥಾಂತರತಾಪ್ರಸಂಗ ಇತ್ಯತ ಆಹ ಅಥವೇತಿ ನಿಯಮನಸ್ಯೈವ

= ಕಥಾಯಾಮಾಕಾಂಕ್ಷಾಕ್ರಮೇಣಾಭಿಧಾನಮಿತಿ ಪ್ರಥಮಂ ವಿಶಿಷ್ಟವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಾಕಾಂಕ್ಷಾಯಾಂ ತು ತದಭಿಧಾನೇ ನಿಗ್ರಹ ಇತಿ ವಕ್ಷ್ಯತೇ = ೨

ಬಿಂವಾ್ಯ
೨

ಜ್ಞಾನಿತಾಭಿಧಾನಸ್ಯ ಅರ್ಥಾಂತರತ್ವಾಭಾವ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ಚಕ್ಷುರಾದಿರಬ್ಬತ್ವಾತ್ ನ್ಯಾಯಲಕ್ಷಣೇ ಅವ್ಯಾಪ್ತ್ಯತ್ವೇ ಪಕ್ಷೇ ನೋಕ್ತವಾಂ ತಾಪರಾ
ಮನಸ್ತ್ರಯೋಜನಕತ್ವಮವನ್ಯಾಯತ್ವಮಿತ್ಯಪಿ ತ್ಯ ಚಕ್ಷುರಾದೇರಪಿ ನ್ಯಾಯತ್ವಂ ಕಿಂ ನಾಸ್ಯಪಿಯತ ಇತಿ ಭಾವಃ ಆಕಾಂಕ್ಷಾವಿರಹ
ಸ್ತ್ವೇಲ್ಪ ಏವೇತಿ ಯಮನತ್ವೇ ತತ್ರ ವಾಕ್ಯಾಭಿಜ್ಞಾನಂ ವಿರಹಃ ಪ್ರಥಮಾಭಿಧಾನೇ ಅರ್ಥಾಂತರತ್ವಾಸಂಪಾದಕ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ಯದಿ ಚ
ಯಮಾನತ್ವ ಇತ್ಯವಶ್ಯಂ ಸ್ವಾಕೃತೌ ಅಜ್ಞಾತಾಭಿಧಾನೇ ಅರ್ಥಾಂತರಂ ಲಾಘವಾತ್ ತದಾ ಚಕ್ಷುರಾದೀನಾಂ ಧಾರಣಾಂ ನ್ಯಾ
ಯಲಕ್ಷಣೈಕ್ಯ ಯವ ಬಲಾದಾಕಾಂಕ್ಷಿತಸ್ಯ ವಕ್ಷ್ಯಮಾಣಾಭಿಧಾನೇ ಅರ್ಥಾಂತರಪ್ರಸಂಗ ಇತಿ ತತ್ತ್ವಾಧಾರಣಾಂ ನ್ಯಾಯಲಕ್ಷಣಮಿತಿ ವಿ
ಭಾವ್ಯತೇ ತದಾ ವಾಕ್ಯತ್ವಘಟಿತೋಪದರ್ಶಿತನ್ಯಾಯಲಕ್ಷಣೇಽಪಿ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಾರ್ಥಾಂತರದೋಷೋ ದುರುದ್ಧರ ಇತಿ ಭಾವಃ ಯತ್ತು ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ
ದಿಪಂಚಾವಯವ. ಜನ್ಯಶಾಬ್ದಬೋಧ ಏಕಾಂ ಜಾತಿಮುಪೇತ್ಯ ತಥಾವಿಧವಿಜಾತೀಯಶಾಬ್ದಜ್ಞಾನಜನಕವಾಕ್ಯತ್ವಂ ನ್ಯಾಯತ್ವಮಿತಿ
ನ್ಯಾಯಲಕ್ಷಣಂ ಏವಂ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾದಿಪ್ರತ್ಯೇಕಾವಯವಜನ್ಯಪ್ರತ್ಯೇಕಶಾಬ್ದಬೋಧೇಷು ತದ್ವಲಕ್ಷಣಮೇಕಾಂ ಜಾತಿಮುಪೇತ್ಯ ತಥಾವಿಧವಿಜಾ
ತೀಯಶಾಬ್ದಜ್ಞಾನಜನಕತ್ವಂ ನ್ಯಾಯಾವಯವತ್ವಮಿತಿ ನ್ಯಾಯಾವಯವಲಕ್ಷಣಂ ವದಂತಿ ತನ್ನ ತದುಪನ್ಯಸ್ಯ ಅಗ್ರೇ ತ್ರಿತಿ ವಿಜಾತೀಯ

= ಅನ್ಯಥಾ ಚಕ್ಷುರಾದೇರಪಿ ಶಾಬ್ದಜನಕತಯಾ ನ್ಯಾಯತ್ವಾಪತ್ತಿಃ ಆಕಾಂಕ್ಷಾವಿರಹಸ್ತ್ವೇವ = ೧

॥ [illegible] ॥

॥ ಪ್ರಕೃತೋಪಯೋಗಾನ್ವಯವಿಹಾಯ ಕ್ವಾಪ್ಯೇಜಾತೀಯಂ ಶಾಬ್ದಜ್ಞಾನಮುತ್ಪದ್ಯತ ಇತಿ ತದ್ಧೀಜನಕವಾಕ್ಯತ್ವಂ ಸ್ಯಾದಿತ್ಯತ ಆಹ ಏವಂ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾದ್ಯನ್ಯೂನಾವಯವವಾಕ್ಯಾದಿಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ವಿಜಾತೀಯಂ ಶಾಬ್ದಜ್ಞಾನಮಿತಿ ತತ್ತದ್ಧೀಜನಕತ್ವಮೇವ ತಲ್ಲಕ್ಷಣಮಿತಿ ತದ್ಧೀಜ್ಞಾನವಿಶೇಷಜನಕತ್ವಂ ತಜ್ಜ್ಞಾನಜನಕತ್ವಂ ವಾ ॥

ಮಿತಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾದಿಕಂ ಪಂಚಾವಯವವಾಕ್ಯಮುದಾಹರಣವಾಕ್ಯಾರ್ಥಬೋಧಪ್ರಾಪ್ಯಪ್ರವೃತ್ತವೈಜಾತ್ಯಶ್ರಯಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ತದ್ಧೀಜನಕತ್ವಂ ತಾದೃಶವಿಜಾತೀಯಶಾಬ್ದಜ್ಞಾನಜನಕತ್ವಂ ತಲ್ಲಕ್ಷಣಮಿತಿ ನ್ಯಾಯಾವಯವಲಕ್ಷಣಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ಜ್ಞಾನವಿಶೇಷೇತಿ ವಿಜಾತೀಯಶಾಬ್ದಜ್ಞಾನ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ತಜ್ಜ್ಞಾನೇತಿ ವಿಜಾತೀಯಶಾಬ್ದಜ್ಞಾನೇತ್ಯರ್ಥಃ ಯೋಗ್ಯತಾರೂಪಮಿತಿ ಅನುಪಪನ್ನಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ತಥಾ ಚ ಜನಕತಾವಚ್ಛೇದಕಘಟಿತಸ್ಯ ಅಗೃಹೀತಜ್ಞತ್ವಿಯತಪೂರ್ವವರ್ತಿತಾವಚ್ಛೇದಕ ಧರ್ಮವತ್ತ್ವರೂಪತಜ್ಜನಕತ್ವಸ್ಯ ತಜ್ಜ್ಞಾನೋತ್ತರಕಾಲೀನತಯಾ ವಿಧಜನಕತ್ವಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಚ ತಜ್ಜನಕತಾವಚ್ಛೇದಕರೂಪಾಪಾದಕಂ ಭವೇದಸಂಭವ ಇತಿ ಭಾವಃ ಇತ್ತಮಿತಿ ಅತ್ರಾಂಶೇ ಪಾಠಾಂತರಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ತದ್ವಿಶಿಷ್ಟೇ ತನ್ನೈವ ಏವಕಾರೋ ಭಿನ್ನಕ್ರಮೇಣಾನ್ವಯೀ ತಥಾ ಚ ತಾದೃಶಧರ್ಮಸ್ಯ ಪ್ರಕಾರ ಏವ ವಿಜಾತೀಯಶಾಬ್ದಜ್ಞಾನಜನಕತ್ವಸ್ಯ ಲಕ್ಷಣತ್ವಸಂಭವಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ ಪ್ರಕೃತೋಪಯೋಗಿತಾದೃಶಧರ್ಮಾಭಾವಾದುಪದರ್ಶಿತಸ್ಯ ಲಕ್ಷಣತ್ವಾಸಂಭವ ಇತಿ ಭಾವಃ ಕಿಂಚಾನುಪೂರ್ವೀವಿಶಿಷ್ಟ ಏವ ತಾದೃಶಧರ್ಮೋ ಭವತಿ ವಾಕ್ಯಂ ಚಾನುಪೂರ್ವೀವಿಶಿಷ್ಟಸ್ಯ ಜವರ್ಣತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಮಾರ್ಗವರ್ತಿತ್ವಾದ್ವರ್ಣಾನಾಂ ವಿಧಪ್ರತಿಜ್ಞಾದಿಸಾಧಾರಣಸ್ಯಾನುಗತಸ್ಯ ಅಸಂಭವಿತತ್ತದಾತ್ಮ್ಯಾಸಂಭವಾದಿತಿ ಕೇಚಿಜ್ಜನಕತ್ವಂ ಜನಕತಾವಚ್ಛೇದಕಘಟಿತಂ ಅಖಿಲತ್ವಮಿತಿ ಭಿನ್ನಂ ತ[illegible]ಚ ತಜ್ಜನಕತಾವಚ್ಛೇದಕಂ ವಿನಾಪಿ ತಜ್ಜನಕತ್ವತಾದೃಶಜನಕತ್ವಜ್ಞಾನೇ ಬಾ-

ಚಿಂ ಪ್ರಾ ಅನ್ಯಥಾ ಜಾತಿಸಂಕರಪ್ರಸಂಗಾತ್ ತತ್ರ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ ಸಾಧ್ಯನಿರ್ದೇಶಃ ಸಾಧ್ಯವತಿ ಅತಿವ್ಯಾಪ್ತಿಃ ॥

೬

ಧರ್ಮಾಭಾವಾಶ್ರಯಪ್ರದರ್ಶಿತಸ್ಯ ಲಕ್ಷಣಾತ್ಯಾಸಂಭವ ಇತ್ಯತ ಆಹ ಅನ್ಯಥೇತಿ ತದ್ಗುಣಗತಜನಕತಾವಚ್ಛೇದಕಂ ವಿನಾ ಬಿತ್ಯಕ್ತ್ವ ಜಾತಿಸ್ವೀ-
ಕಾರ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ಜಾತಿಸಂಕರಪ್ರಸಂಗ ಇತಿ ತುಲ್ಯಯುಕ್ತ್ಯಾ ಪ್ರಕರ್ಷಪ್ರೈಕಪದಿಕೃಭಯಸಾಧಾರಣಾಸ್ಯಾಪಿ ಜಾತಿವಿಶೇಷಸ್ಯ ಸ್ವೀಕಾರಾಪ-
ತ್ತ್ಯಾ ತಯೋರ್ದ್ವಯೋಃ ಪ್ರತ್ಯೇಕವೃತ್ತಿತಾದೃಶಜಾತೀನಾಂ ಸಾಂಕರ್ಯಪ್ರಸಂಗ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ತಥಾ ಚ ತಾದೃಶಬಾಧಕೇ ತದ್ಗುಣಗತಜನಕತಾವ-
ಚ್ಛೇದಕಂ ವಿನಾ ತತ್ತಜ್ಜಾತಿಗಾರ್ಂ ಗ್ರಿಕ್ರಿಯತ ಇತ್ಯವಶ್ಯಂ ವಾಚ್ಯಂ ಏವಂ ಚ ಪ್ರಕೃತಬ ಜಾತಿವಿಶೇಷಪ್ರಮಾಣಾಭಾವೇ ತತ್ಪ್ರಯುಕ್ತ ಲಕ್ಷಣಮ-
ಸಂಭವಗ್ರಸ್ತಮೇವೇತಿ ಭಾವಃ ತತ್ರೇತಿ ತೇಷು ನ್ಯಾಯಾವಯವೇಷು ಮಧ್ಯ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ಸಾಧ್ಯನಿರ್ದೇಶಃ ಸಾಧ್ಯಧರ್ಮವತ್ತ್ವಂ ಸಾಧ್ಯವದ-
ಇತಿ ಪಕ್ಷಪ್ರತಿಪಾದಕಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ತೇನ ಪಕ್ಷಪ್ರತಿರೂಪಸಾಧ್ಯಮಾತ್ರಬೋಧನಮಿತಿ ಭಾವಃ ಕಿಂಚಿತ್ವಾದಿ ಅತ್ರ ತಥಾವಿಧಜನಕತ್ವಂ
ಚೇತಿ ಸತ್ತ್ವಂ ತಂ ನ್ಯಾಯಾವಯವತ್ವೇ ಸತೀತ್ಯರ್ಥಕಂ। ಉಕ್ತಶಬ್ದತ್ವಂ ಚ ತದುಕ್ತಾವಚ್ಛಿನ್ನಪಕ್ಷಕತದುಕ್ತಾವಚ್ಛಿನ್ನಸಾಧ್ಯಕತ್ವಂ। ತಥಾವಿಧಾನುಮಿ-
ತ್ಯನ್ಯೂನಾನತಿರಿಕ್ತವಿಷಯಕತ್ವಂ ಪಕ್ಷತಾವಚ್ಛೇದಕವಿಶಿಷ್ಟಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕವಿಶಿಷ್ಟಪ್ರಕಾರಶಾಬ್ದತ್ವವಗಾಹಿತ್ವಂ। ತಥಾವಿಧಾನುಮಿತ್ಯನತಿರಿಕ್ತವಿ-
ಷಯಕತ್ವಂ ತಥಾವಿಧಾನುಮಿತಿವಿಷಯತಾವ್ಯಾಪ್ಯವೃತ್ತಿಲಕ್ಷಣ್ಯಾಶ್ರಯವಿಷಯತಾಶಾಲಿತ್ವಂ। ಏವಂ ಚ ಪ್ರಕೃತನ್ಯಾಯಾವಯವತ್ವೇ

॥ ಕಿಂತಾವತ್ತಾನುಮಿತಿಹೇತುಲಿಂಗಪರಾಮರ್ಶಪ್ರಯೋಜಕವಾಕ್ಯಾರ್ಥಜನಕತ್ವೇ ಸತ್ಯುಕ್ತಶಾಬ್ದಾನುಮಿತ್ಯನ್ಯೂನಾನತಿರಿಕ್ತವಿಷಯಕಶಾಬ್ದಜ್ಞಾನಜನಕವಾಕ್ಯತ್ವಂ ॥

ತಿ ಪಕ್ಷತಾವಚ್ಛೇದಕವಿಶಿಷ್ಟಪಕ್ಷೇ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕವಿಶಿಷ್ಟಸಾಧ್ಯವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಾವಗಾಹಿ ತದ್ಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನಪಕ್ಷಕತದ್ಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನಸಾಧ್ಯಕಾನುಮಿತಿವಿ
ಷಯತಾವ್ಯಾಪ್ಯವೃತ್ತಿವೈಲಕ್ಷಣ್ಯಾಶ್ರಯವಿಷಯತಾಶಾಲಿತ್ವಬೋಧಜನಕತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವಂ ತದ್ಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನಪಕ್ಷಕತದ್ಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನಸಾಧ್ಯಕಪ್ರತಿಜ್ಞಾ
ತ್ವಮಿತಿ ತಲ್ಲಕ್ಷಣಂ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಃ ಅತ್ರ ಪರ್ವತೋ ವಹ್ನಿಮಾನಿತಿ ವಾಕ್ಯೇ ಅತಿವ್ಯಾಪ್ತಿವಾರಣಾಯ ಪ್ರಕೃತನ್ಯಾಯಾವಯವತ್ವೇ
ನೇತಿ ಪ್ರಕೃತತ್ವಮತ್ರ ತದ್ಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನಪಕ್ಷಕತದ್ಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನಸಾಧ್ಯಕತ್ವಂ ಅಭಿಧೇಯಂ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಜನ್ಯಜ್ಞಾನೀಯತ್ವಂ ಪ್ರಾವ್ಯಾಪ್ತಿತ್ವಾದೃ
ಹೇತ್ವವಯವೇ ಅಭಿಧೇಯತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಪಕ್ಷಕಪ್ರತಿಜ್ಞಾಜನ್ಯಜ್ಞಾನೀಯವ್ಯಾಪ್ತಿಸಾಧ್ಯಕಪ್ರತಿಜ್ಞಾಲಕ್ಷಣೇ ಅತಿವ್ಯಾಪ್ತಿವಾರಣಾಯ ನ್ಯಾಯಾವ
ಯವೇ ತದ್ಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನಪಕ್ಷಕತ್ವೇ ವಿಶೇಷಃ ಪರ್ವತೋ ವಹ್ನಿಮಾನ್ ಧೂಮಾದ್ ವಹ್ನಿವ್ಯಾಪ್ಯಧೂಮವಾಂಶ್ಚಾಯಮಿತ್ಯುಪನಯೇತು ವಹ್ನಿವ್ಯಾಪ್ಯಧೂಮವ
ತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಸಾಧ್ಯಕಪರ್ವತತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಪಕ್ಷಕಪ್ರತಿಜ್ಞಾಲಕ್ಷಣೇ ಅತಿವ್ಯಾಪ್ತಿವಾರಣಾಯ ನ್ಯಾಯಾವಯವೇತಿ ತದ್ಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನಸಾಧ್ಯಕತ್ವೇ
ವಿಶೇಷಃ ಅತ್ರ ಧೂಮವಾನಾಲೋಕವಾನ್ ಪರ್ವತೋ ವಹ್ನಿಮಾನ್ ಧೂಮಾದಿತ್ಯಾದೌ ಹೇತ್ವವಯವೇ ಅತಿವ್ಯಾಪ್ತಿವಾರಣಾಯ ಪಕ್ಷತಾವಚ್ಛೇದ
ಕವಿಶಿಷ್ಟೇ ಸಾಧ್ಯವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಾವಗಾಹಿತ್ವೇ ವಿಶೇಷಃ ಉಕ್ತತಥಾವಿಧಹೇತ್ವವಯವಜನ್ಯಬೋಧೇ ತಥಾವಿಧಾನುಮಿತಿವಿಷಯತಾವ್ಯಾಪ್ಯವೃತ್ತಂ

ಚಿಂ ವ್ಯಾಪ್ತಿ
೭

ರಿಯತ್ವಂ ಮಜ್ಞಾನೇ ಜ್ಞಾನಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಮುಖ್ಯವಿಶೇಷ್ಯತಾತ್ವಂ ತದಾಶ್ರಯೋ ಘಟಃ ತಮುಖ್ಯವಿಶೇಷ್ಯತಾರೂಪವಿಷಯತಾಶಾಂ ಅತ್ವಾಸ ಕ್ಷೈತ
ಘೋಂಶ್ಯತ್ವರೂಪವಿಶೇಷಣ ವಿಶಿಷ್ಟತ್ವಂ ತಥಾವಿಧ ಘಟ ಧಟಿಕೇ ಹೇತ್ವವಯವೇತಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿರಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ ಪ್ರಕೃತೇ ಮುಖ್ಯವಿಶೇಷ್ಯತಾಪ್ರತಿ ರಿ
ಕ್ತ ಸ್ವವೈಲಕ್ಷಣ್ಯಸ್ಯ ವಿಶೇಷಣಾತ್ ತತ್ರಾತಿವ್ಯಾಪ್ತಿವಾರಣಾರ್ಥಂ ಪಕ್ಷೇ ಸಾಧ್ಯವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಾವಗಾಹಿತ್ವೇ ವಿಶೇಷಾಂಶತ್ವೇ ಕಿಂ ಪಕ್ಷೇ ಪಕ್ಷತಾವಚ್ಛೇದಕ
ಶಿಷ್ಟ್ಯೇ ವಿಶೇಷೇತಿ ವಾಚ್ಯಂ ತಥಾಚ ತಿ ಪ್ರವ್ಯಾಪ್ಯ ಪ್ರಮೇಯತ್ವವದಖಿಧಿಯಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಜ್ಞಾನೇ ಜ್ಞೇಯ ಜ್ಞಾನೀಯತ್ವಂ ಪ್ರವ್ಯಾಪ್ಯತಾವ್ಯಾಪಕಾಂ ತ್ವವ
ಂಶೇತಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿಃ ತತ್ಸ್ವೇ ಘಟಕ ಸ್ವವಿಷಯತಾ ತ್ವಕಾಖಿಧಿಯ ಪಕ್ಷೇ ಸಾಧ್ಯವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಾವಗಾಹಿತ್ವಾತ್ ಚ ತಥಾಚ ಸಾಧ್ಯ ಸಾಧ್ಯತಾ
ವಚ್ಛೇದಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯೇ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಂತೋಂ ಜನಾಭಾವ ಇತಿ ವಾಚ್ಯಂ ವಿಷಯತ್ವಂ ಪ್ರಮೇಯ ಅಖಿಧಿಯತ್ವವತ್ ವಾಚ್ಯವತ್ ಪ್ರಮೇಯಾ ದಿವ್ಯಾಪ್ತೌ
ಹೇತ್ವವಯವೇತಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿಃ ತತ್ಸ್ವೇ ಘಟ ಧಿ ವಿಷಯತಾ ತ್ವರೂಪ ಪಕ್ಷತಾವಚ್ಛೇದಕ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಮೇಯ ಜ್ಞಾನೇ ಜ್ಞೇಯ ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಾಚ್ಯ
ಪಕ್ಷೇ ಸಾಧ್ಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಾವಗಾಹಿತ್ವ ಸ್ವಜ ತಾವ್ಯ ವಯಸ್ಥಾ ಯಂ ಪದಾಂಶ ಸಂಗತತ್ವ ವಿವರ್ಣಿತ ತ್ವವಿಶಿಷ್ಟ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಾವಗಾಹಿಹೋ ಘಟ
ತತ್ಸ್ವೇ ಪ್ರಕೃತೋ ಹೇತೀತಿ ಗಮೇ ವರ್ಣತ ಪಕ್ಷಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಸಾಧ್ಯಕ ಪ್ರತಿ ಜ್ಞಾನ ಲಕ್ಷಣೇತಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿವಾರಣಾಯ ತಥಾವಿಧ ವಿಷಯತಾ ಶಾಂಕೃಷ್ಟ ವಿಶೇಷಃ

ಅನುಮಿತಿ

ನಾಂ ತ್ರತ ಸಾಧ್ಯಾಭಾವವನ್ನಿಷ್ಠ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತ್ವವಿಶೇಷಣಾಯೋಗಾತ್ ಅಭಾವ ಇತಿ ವಾಚ್ಯಂ ಅಯಂ ವೆದಾಗ್ನಿಷಂಗಕತ್ವಾತ್ ತಸ್ಯಾವ್ಯಾಪ್ತೇಃ ಇತಿ ಇಗ ಮನಿಪವ
ತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರಕಾರಕವಹ್ನ್ಯಭಾವಸಾಧ್ಯಕಪ್ರತಿಜ್ಞಾಲಕ್ಷಣೇಽತಿವ್ಯಾಪ್ತಿಃ ತದ್ದೃಷ್ಟಬೋಧಕವಹ್ನಿತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಸಾಧ್ಯಕಾಯಾಂ ವಹ್ನಿವ್ಯಾಪ್ತಿ
ಜ್ಞಾನೇ ಜ್ಞಾನವ್ಯವಹ್ನಿಮತ್ವಸಾಧ್ಯಾವರ್ತತೋಂ ವಹ್ನಿಮತೋ ವೃತ್ತಸಮಿತಿ ನವ್ಯವಿಷಯತಾ ವ್ಯಾಪ್ತಿತ್ವ ಲಕ್ಷಣಸ್ಯ ತ್ರಯವಿಷಯತಾಶೂನ್ಯ
ತ್ವಸತ್ವಾತ್ ಸತತಾ ಪ್ರತ್ರ ತದ್ಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನಸಾಧ್ಯಕತ್ವವಿಶೇಷಣಾಂ ಸ್ವಾರ್ಥಮಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ ಅಯಂ ವೆದಾಗ್ನಿಷಂಗಕತ್ವಾತ್ ಸ್ವಾದ್ಯತ್ವಾಂ ವ
ಇತಿ ಇಗ ಮನಿಪವರ್ತತ ತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರಕಾರಕವಹ್ನಿ ತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಸಾಧ್ಯಕಪ್ರತಿಜ್ಞಾಲಕ್ಷಣೇಽತಿವ್ಯಾಪ್ತಿಃ ತದ್ದೃಷ್ಟಬೋಧಕವರ್ತತ ತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರಕಾರಕವಹ್ನಿ
ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಪ್ರಭಾ ಮಜ್ಞಾನಜ್ಞಾ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಿಷಯವಹ್ನಿಸಾಧ್ಯಕವಿಷಯತಾ ವ್ಯಾಪ್ತಿತ್ವಪ್ರಲಕ್ಷಣಸ್ಯ ತ್ರಯವಿಷಯತಾಶೂನ್ಯತ್ವಸತ್ವಾತ್ ಅತ್ರ ತದ್ಧ
ರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರಕಾರಕತ್ವಂ ತದ್ಧರ್ಮವತ್ವಾತ್ ವಹ್ನಿ ಪ್ರಕಾರಕತಾ ಇತ್ಯತ್ರ ಪಕ್ಷವಿಷಯತ್ವಾಂಶತ್ವಂ ಏವಂ ತದ್ಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನಸಾಧ್ಯಕತ್ವಮಪಿ ತದ್ಧರ್ಮ
ಪ್ರಕಾರಕತಾ ಇತ್ಯಾದಿ ತತ್ಸಾಧ್ಯತ್ವಪ್ರಕಾರಿತಾನಾಂ ಅತ್ವಂ ವಾಚ್ಯಂ ಗಾತಃ ಉಪದರ್ಶಿತನ್ಯಾಯತೋಽತಿವ್ಯಾಪ್ತಿರಿತಿ ಧ್ಯೇಯಂ ಅಥ ಪಿವರ್ತ್ರಾಂ
ಸ್ವರೂಪ ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾವಾಕ್ಯತ್ವವರ್ತತ ತೋಂ ವಹ್ನಿಮದ ಪಕ್ಷ ಇತ್ಯಾದಿ ಶಾಬ್ದಬೋಧ ಏತ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷತ್ವ ತತ್ ವರ್ತತ ವಿಶೇಷ್ಯಕಸಂಯೋ

ಗಸಂಬಂಧೇನ ವಹ್ನಿಪ್ರಕಾರಕಬೋಧೋ ನಾಮಾರ್ಥಯೋರಭೇದಾತಿರಿಕ್ತಸಂಬಂಧೇನ ಅನ್ವಯಬೋಧಾಂಗೀಕಾರಾತ್ ತಥಾ ಚ ಪ್ರತಿ
ಜ್ಞಾವಾಕ್ಯಪಕ್ಷಸಾಧ್ಯವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಾವಗಾಹಿಬೋಧಜನಕತ್ವಲಕ್ಷಣಾಸಂಭವಗ್ರಸ್ತಮಿತಿ ಚೇನ್ನ ನಾಮಾರ್ಥಯೋರಭೇದಾತಿರಿಕ್ತ ವಿಭ
ಕ್ತ್ಯರ್ಥಾತಿರಿಕ್ತಸಂಬಂಧೇ ವಾಕ್ಯೀಯಬೋಧಸ್ಯ ಅವ್ಯುತ್ಪನ್ನತಯಾ ವಿಭಕ್ತ್ಯರ್ಥೇನ ಸಂಯೋಗಾದಿಸಂಬಂಧೇನ ತಯೋರನ್ವಯಬೋಧಾಂ
ಗೀಕಾರೇ ಕ್ಷತಿವಿರಹಾತ್ ಅತ ಏವ ನಾಮಾರ್ಥಯೋರ ನ್ವಯಬೋಧೇ ವಿಭಕ್ತ್ಯರ್ಥೋಪಸ್ಥಿತಿಸ್ತಂತ್ರಮಿತ್ಯಪಿ ಸಂಗಚ್ಛತೇ ಅನ್ಯಥಾ ತಾದೃಶಾ
ನ್ವಯಬೋಧಸ್ಯ ಅಪ್ರಸಿದ್ಧ್ಯಾ ತತ್ತದ್ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿವಿಪತ್ತೇರಿತಿ ಸಾರಂ ಯದ್ವಾ ನಾಮಾರ್ಥಯೋರಭೇದಾತಿರಿಕ್ತಸಂಬಂಧೇ ವಾಕ್ಯೀಯಬೋ
ಧೋಽವ್ಯುತ್ಪನ್ನ ಇತಿ ಮತಂ ತದಾ ಏತಲ್ಲಕ್ಷಣಾಸ್ಯಾಸಂಭವಗ್ರಸ್ತತಯಾ ಲಕ್ಷಣಾಂತರಮಾಹ ಅನ್ಯಾನತಿರಿಕ್ತಪದಮಿತ್ಯಾದಿ ಅನ
ಮಿತ್ಯನ್ಯಾನತಿರಿಕ್ತವಿಷಯಕಪದಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ಅಂಗಾವಿಷಯಕತ್ವಮಿತಿ ಅಂಗಪದಂ ಅಂಗತ್ವಪರಂ ತಚ್ಚ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದ
ಕಾವಚ್ಛಿನ್ನಸಾಧ್ಯಗಮಕತ್ವಪ್ರಕಾರಯೋ ಹೇತುತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನಹೇತೌ ಸ್ವವ್ಯಾಪ್ತಿಃ ತದಾತ್ಮಕಂ ತಥಾ ಚ ತಾದೃಶವ್ಯಾಪ್ತಿವಿಷಯಕ
ಶಾಬ್ದಬೋಧಜನಕತ್ವೇನೇತಿ ನ್ಯಾಯಾವಯವತ್ವಂ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾತ್ವಮಿತಿ ಲಕ್ಷಣವಾಕ್ಯಾರ್ಥಃ ಅತ ಉದಾಹರಣಾದಾವತಿವ್ಯಾಪ್ತಿವಾರ

ಅನ್ಯಾನತಿರಿಕ್ತಪದಂ ವಿಷಯ ಅಂಗಾವಿಷಯಕತ್ವಂ ಜ್ಞಾನವಿಶೇಷಣಂ ತೇನೋದಾಹರಣವ್ಯುದಾಸಃ ॥

೧೮೩ ... ಯವರಾಮರ್ಶಹೇತುಃ ಅಬಾಧಿತಾಸತ್ಪ್ರತಿಪಕ್ಷಿತತ್ವಜ್ಞಾನಜನಕತಾವ್ಯಪಃ =

ಸಯಕೋಣ್ಯಾಂ ತಂತ್ರಾಂ ಜ್ಞಬೋಧವಿಶೇಷಣಾಂ [illegible]ವಾಕ್ಯಯವ್ಯತಿರೇಕವ್ಯಾಪ್ತ್ಯಪ್ರಯೋಸಾಧಾರಣಾತಾದೃಶವ್ಯಾಪ್ತಿತ್ವಸ್ಯ ಏಕಸ್ಯಾಭಾವಾತ್ ಏಷ್ಟೋ
ಪಂಚಾನಾಂ ಅಪರವಿಷಯಕಬೋಧಜನಕೇ ಉದಾಹರಣೇ ಅತಿವ್ಯಾಪ್ತಿರ್ಗತತ್ವಂ ಚ ವಯುಕ್ತಿಕಮಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ ಹೇತುತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನಹೇತು
ನಿಷ್ಠಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನನಿರೂಪಿತಾಕ್ಯಯವ್ಯಾಪ್ತಿಹೇತುತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನಹೇತುನಿಷ್ಠಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಭಾವವ್ಯಾಪ
ಕಭೂತಾಭಾವಪ್ರತಿಯೋಗಿತ್ವರೂಪವ್ಯತಿರೇಕವ್ಯಾಪ್ತ್ಯನ್ಯತರತ್ವ ತಥಾವಿಧವ್ಯಾಪ್ತಿಘಟಿತತ್ವಾತ್ [illegible]ತ್ರ ವಹ್ನಿವ್ಯಾಪ್ಯವ್ಯಾಪ್ಯಾನ್ ಪರ್ವತೋ
ವಹ್ನಿಮಾನ್ ತತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ಯವ್ಯಾಪ್ಯಧೂಮವಾನ್ ಪರ್ವತೋ ವಹ್ನಿಮಾನ್ ಇತ್ಯಾದಿಪ್ರತಿಜ್ಞಾಸಂಗ್ರಹಾಯ ಹೇತುತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದ
ಕಾವಚ್ಛಿನ್ನಯೋರ್ನಿವೇಶಃ [illegible]ಲಕ್ಷಣೇ ಧೂಮವಾನ್ ಇತ್ಯಾದಿಹೇತ್ವವಯವೇ ಅತಿವ್ಯಾಪ್ತಿಃ ತಜ್ಜನ್ಯಬೋಧಸ್ಯ ವ್ಯಾಪ್ತ್ಯವಿಷಯತ್ವಾದಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ
ಹೇತ್ವವಯವವ್ಯಾವೃತ್ತ್ಯನ್ನತಿವಿಶೇಷಣೋಪಾದಾನಾತ್ ಅನುಮಿತ್ಯನ್ಯೂನಾನತಿರಿಕ್ತವಿಷಯಕತ್ವಘಟಿತಲಕ್ಷಣೇ ಅತಿರಿಕ್ತವಿಷಯಕತ್ವಸ್ಯ ವ್ಯಾವೃ
ತ್ತಿ ವಕ್ತುಂ ಹೇ[illegible]ಗಮನಂ ವ್ಯರ್ಥ [illegible]ಪರಾಮರ್ಶಹೇತುಃ ಅನುಮಿತ್ಯನತಿರಿಕ್ತವಿಷಯಕಶಾಬ್ದಬೋಧಜನಕೀಭೂತ ಜನಕತಾವಯವಃ ಏತದಪ್ರಯೋ
ಪ್ರತಿಪಾದಯತಿ ಅಬಾಧಿತೇತ್ಯಾದಿನಾ ತಥಾಚ ಜನಕಜನ್ಯಬೋಧೇ ಅನುಮಿತ್ಯವಿಷಯಾಬಾಧಿತತ್ವಾದಿವಿಷಯಕತ್ವೇ ಅನುಮಿತಿವಿಷಯ

ಟಿಂ ವ್ಯಾ

೯

ದಾವ್ಯಾಪ್ಯವೃತ್ತಿಂ ಯದ್ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯಂ ತದಾಶ್ರಯೀಭೂತವಿಷಯತಾಶೂನ್ಯತ್ವರೂಪಅತಿರಿಕ್ತವಿಷಯಕತ್ವಸ್ಯ ಅಭಾವಾತ್ಪ್ರಾಗು
ಮತೇ ನಾತಿವ್ಯಾಪ್ತಿಃ ತದದಾನೀಂ ತು ಸ್ವೀಯಾವಚ್ಛೇದಕತಾವ್ಯಾದಿವಿಶೇಷಣಾನುಕ್ತಲಕ್ಷಣಸ್ಯ ತತ್ರ ಸತ್ವಾತ್ತತ್ರಾತಿವ್ಯಾಪ್ತಿರ್ಭವತ್ಯೇವೇತಿ ತದ್ವಾರಣ
ಯ ತದುಪಾದಾನಮಿತಿ ಭಾವಃ ನವೀನಮತೇ ಸ್ವಕರ್ಮಕಬಾಧಿತತ್ವಾದಿವಿಷಯಕಬೋಧಜನಕತ್ವಂ ತತ್ರ ತದ್ಬೋಧಕತ್ವಾಭಾವಾದಿತಿ
ಪ್ರಾಗುಕ್ತಘಟಕೀಭೂತತತ್ತ್ವದಸ್ಯಾಬಾಧಿತತ್ವಾದಿವಿಶೇಷಣವಿಶಿಷ್ಟಹೇತ್ವಾಲಕ್ಷಣಿಕತ್ವಾತ್ ನವೀನಾನಾಮುಕ್ತಲಕ್ಷಣಸ್ಯ ಪ್ರಾಚೀನಮ
ತ್ರತತ್ವಾತ್ ಅಥವಾ ನವೀನವಾಕ್ಯೇ ವ್ಯಾಪ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಹೇತುಜ್ಞಾನಜ್ಞಾಪ್ಯತ್ವೇ ಸತಿ ಬೋಧಿತೇ ಏಕವಾಕ್ಯತಯಾ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾದ್ಯವಯವಾ
ರ್ಥ್ಯಂ ಬೋಧಿತಸ್ಯ ವಹ್ನೇರ್ಧೂಮಜ್ಞಾಪ್ಯತ್ವಸ್ಯ ಪೂರ್ವಬೋಧಿತೇ ಕಿಂ ಪ್ರಯೋಜನಮಿತಿ ಪ್ರಯೋಜನಾಕಾಂಕ್ಷಾಯಾಂ ಅಬಾಧಿತತ್ವಾ
ದಿಬೋಧಕಸ್ಯೈವ ತತ್ಪ್ರಾಪ್ತೇಃ ಪೂರ್ವೋಕ್ತನವೀನಸ್ಯಾಬಾಧಿತತ್ವಾದಿವಿಷಯಕಬೋಧಕತ್ವೇ ಪ್ರಕೃತವಿಶಿಷ್ಟಹೇತುಸಂಬಂಧಬೋಧಜನಕತ್ವೇ ಅ
ಬಾಧಿತತ್ವಾದಿತ್ವಾದಿಗ್ರಂಥಸ್ಯಾಬಾಧಿತತ್ವಾದಿವಿಷಯಕಬೋಧಪ್ರಕೃತವಿಶಿಷ್ಟಹೇತುಸಂಬಂಧಬೋಧಜನಕತ್ವಾದಿತ್ಯರ್ಥಕತ್ವಾತ್
ವಾಕ್ಯಂ ತದಬೋಧಿತಹೇತುಸಂಬಂಧಸ್ಯ ಕಥಮಬಾಧಿತತ್ವಾದಿವಿಷಯಕಬೋಧಪ್ರಯೋಜಕತ್ವಮಿತಿ ತು ನಾಶಂಕನೀಯಂ ಹೇತುಪ

ಹೇತ್ವಭಿಧಾನಪ್ರಯೋಜಕಜಿಜ್ಞಾಸಾಜನಕವಾಕ್ಯತ್ವಂ ವಾ ॥

ಉತ್ತರ

ಬಾಧಿತತ್ವಾದಿಮಾರ್ಗೇಣಾಪ್ಯನಿಷ್ಟಹೇತುಜ್ಞಾನಪ್ರವೃತ್ತ್ಯಭಾವೋತ್ಪಾದಕವಾಕ್ಯಾನಂತರಮೇವ ತ್ವದುಕ್ತವಾಕ್ಯಬೋಧಿತಸಾಧ್ಯನಿಷ್ಟಹೇತುಜ್ಞಾನಜ್ಞಾಪ್ಯತ್ವೇ...
ಹೇತುತ್ವಾದಿತ್ವೇನ ಮಾನಾಭಾವಾತ್ ಬಾಧಿತತ್ವಾದಿವಿಷಯಕಬೋಧಸಂಭವೇಽಪಿ ಹೇತುತಾವಚ್ಛೇದಕವಿಧೇಯಾಂಶೇ ಹೇತುಜ್ಞಾನೇ ಜ್ಞಾನೇ ಪ್ರವೃತ್ತ್ಯನ್ಯಬಾ
ಧಿತತ್ವಾದಿವಿಷಯಕಬೋಧಜನಕತ್ವಸಂಭವಾದಿತಿ। ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಲಕ್ಷಣೇ ಮಾನಾಭಾವಾತ್ ಹೇತ್ವಭಿಧಾನೇತಿ ಹೇತ್ವಭಿಧಾನಪ್ರಯೋಜಕಜಿಜ್ಞಾಸಾ
ಪತ್ತಿಜ್ಞಾನಜನಕಜ್ಞಾನಂ ಪತ್ತಿತಿ ಜಿಜ್ಞಾಸಾಂತರ್ಜನಕವಾಕ್ಯತ್ವಂ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾತ್ವಮಿತಿ ಪ್ರಕೃತಲಕ್ಷಣವಾಕ್ಯಾರ್ಥಃ। ಜಿಜ್ಞಾಸಾಜನಕತ್ವಂ ಚ
ಜಿಜ್ಞಾಸಾಪ್ರಯೋಜಕಬೋಧಜನಕತ್ವಂ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾವಾಕ್ಯಬೋಧಿತಧರ್ಮಿಜಿಜ್ಞಾಸಾಪ್ರಯೋಜಕತ್ವಂ ತು ತದ್ಧರ್ಮಿಜಿಜ್ಞಾಸಾ
ಜನಕಬೋಧಾಂತಂ ಯದುಪಸ್ಥಿತಿಜ್ಞಾನಜನಕತ್ವಜ್ಞಾನಂ ತಜ್ಜನಕತಯಾ ಏಕಸಂಬಂಧಿಜ್ಞಾನಸ್ಯಾಪರಸಂಬಂಧಿಸ್ಮಾರಕತಯಾ ತಸ್ಯ ತಜ್ಜ
ನಕತ್ವಾತ್ ಅತೋ ನಾನುಪಪತ್ತಿರಿತಿ ಧ್ಯೇಯಂ। ಅತ್ರ ನ್ಯಾಯಾವಯವತ್ವೇನೇತಿ ವಿಶೇಷಣಾಮಾವಶ್ಯಕಂ ಅನ್ಯಥಾ ಉದಾಹರಣವಾಕ್ಯೇ
ಅತಿವ್ಯಾಪ್ತೇರಿತಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಲಕ್ಷಣಾಂತರಮಾಹ ಲಿಂಗಾವಿಷಯಕೇತ್ಯಾದಿ। ಲಿಂಗಾವಿಷಯಕತ್ವೇ ಸತಿ ಯಲ್ಲಿಂಗಜ್ಞಾನಂ ತಜ್ಜನಕವಾಕ್ಯ
ತ್ವಮಿತ್ಯರ್ಥಃ। ಲಿಂಗಾವಿಷಯಕತ್ವಂ ಚಾತ್ರ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಮವಗಾಹ್ಯಂ ನಾತಃ ಪರ್ವತೋ ವಹ್ನಿಮಾನ್ ಧೂಮಾದಿತ್ಯಾದೌ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಯಾ

ಲಿಂಗಾವಿಷಯಕಲಿಂಗಜ್ಞಾನವಿಷಯಕನ್ಯಾಯಾವಯವತ್ವಂ ವಾ ॥

॥ ఇతరావయవానాం తదంగవిషయకజ్ఞానజనకత్వాత్ ప్రతిజ్ఞాత్వం జాతిరననుగతానుగతప్రకృష్టానాం ప్రతిజ్ఞావ్యవహారాదితి ...

విం వ్యా

౧౦

౨ ధర్మాః అవచ్ఛేదకం

మవ్యాప్తిః లింగజ్ఞానం చ లింగియతావచ్ఛేదకం తన్నిష్ఠవిధేయతానిరూపితపక్షనిష్ఠముఖ్యవిశేష్యతాకజ్ఞానం నిగమనత్వం
వహ్నిమాన్ వహ్నిసామగ్రీమత్త్వాదిత్యాద్యనుమానే హేతుత్వవయవేతివ్యాప్తిః అత్ర విశేషణాదతివ్యాప్తిమాహ ఇతరావయవానామి
త్యాది ౧గమనాదీనామిత్యర్థః అయం చ దోషో నిగమనలక్షణే తత్రాతివ్యాప్తిరపరిహారాదితి భావః విశిష్టేది దేశం చ పర్వతో
వహ్నిమాన్ ధూమాత్ విషయత్వం జన్యజ్ఞానీయం విషయతాం త్యాదిత్యాద్యనుమానే హేతుత్వవయవేతివ్యాప్తివారణం దండాభావే
నాంకత్వాతివ్యాప్తివారణాయ వ్యాప్యవత్త్వేన తత్తద్విశేషణముద్దిశ్య కేవలం నిగమనమాహ ప్రతిజ్ఞాత్వమిత్యాది
దేవదత్తప్రభవేత్యాదీత్యాదినా యత్ర తత్ప్రభవేత్యాదివతిగ్రహః మతాంతరమాహ ప్రతిజ్ఞాత్వమిత్యాది వ్యవ
హారాదితి ఇయం ప్రతిజ్ఞేతి వ్యవహారాదిత్యర్థః ప్రతిజ్ఞాదానాం వ్యావృత్తజాతిర్యథానుగతం ప్రతిజ్ఞాత్వవ్యవహారా
తయా తత్ప్రకారకజ్ఞానం నిగమనం తత్ప్రకారకవ్యవహారానుపపత్తేః వ్యవహారం ప్రతి వ్యవహర్తవ్యజ్ఞానస్య

ಪ್ರಕಾರಕತ್ವವತಃ ತದನ್ಯಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಪ್ರಮಾತ್ವಾದಿತಿ ಭಾವಃ ಅನುಗತರೂಪಮಂತರೇಣೇತಿ ಜನಕತಾಯಾ ಜನಕತಾವಚ್ಛೇದಕಘ
ಟಿತತ್ವಾಜ್ಜನಕತಾಜ್ಞಾನೇ ಜನಕತಾವಚ್ಛೇದಕಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಹೇತುತ್ವಾತ್ ವಿಜಾತೀಯಜ್ಞಾನೇ ಜನಕತಾವಚ್ಛೇದಕಮನುಗತಧರ್ಮಮಂತರೇ
ಣಾ ತದಂತರ್ಭಾವೋಽನುಪಪತ್ತಿರಿತಿ ಭಾವಃ ಏಕತ್ವೇತಿ ಅನುಮಿತ್ಯನುಮಾನಾತಿರಿಕ್ತವಿಷಯಕತ್ವಘಟಿತೋಪದರ್ಶಿತಧರ್ಮಸ್ಯೇತ್ಯರ್ಥಃ
ಅನುಸರಣೀಯತ್ವಾದಿತಿ ವಿಜಾತೀಯಜ್ಞಾನೇ ಜನಕತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವೇನಾವಶ್ಯಂ ತತ್ತಾದೃಶವಿಷಯತ್ವಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ ತಥಾ ಚ ತತ್ರ
ದ್ರೂಪಧರ್ಮಸ್ಯಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವೇ ತದೇವ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಲಕ್ಷಣಮಸ್ತು ಕೃತಂ ಪ್ರಯೋಜನತ್ವಘಟಿತಮುಪದರ್ಶಿತಲಕ್ಷಣಂ ತತ್ರ ವೈಜಾತ್ಯಕಲ್ಪನಾಗೌರವಾದಿತಿ
ಭಾವಃ ಏತೇನೇತಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಜನ್ಯಜ್ಞಾನಮಾತ್ರವೃತ್ತಿಜಾತ್ಯಪ್ರಮಾಣಕತ್ವೇನೇತ್ಯರ್ಥಃ ಶಬ್ದೋಽನಿತ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಅಂಗತ್ವೇಪಿ
ನ್ಯಾಯಾವಯವತಾರ್ಥಂ ತಥಾ ಚ ಶಬ್ದೋಽನಿತ್ಯ ಇತ್ಯಾಕಾರಕಂ ಯನ್ನ್ಯಾಯಾವಯವವಾಕ್ಯಂ ತಜ್ಜನ್ಯಜ್ಞಾನವೃತ್ತಿ ಕೃತಕತ್ವಾದಿತ್ಯಾ
ದಿವಾಕ್ಯಜನ್ಯಜ್ಞಾನಾವೃತ್ತಿರ್ಯಾ ಜಾತಿಸ್ತದ್ವಿಶಿಷ್ಟಜ್ಞಾನಜನಕವಾಕ್ಯತ್ವಂ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾತ್ವಮಿತಿ ಸಮುದಿತಲಕ್ಷಣಂ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಃ ಉದಾಸೀನವಾ

= ಕ್ಯವ್ಯವಚ್ಛೇದಾದಿತಿ। ತಜ್ಜನ್ಯಜನಕವಾಕ್ಯತ್ವಂ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾತ್ವಮಿತ್ಯುಕ್ತೇ ತಜ್ಜನಕತ್ವಂ ತಜ್ಜನಕತ್ವಜ್ಞಾನಂ ವಾನನುಗತರೂಪಮಂತರೇಣಾಸಂಭವತ್ಯುಕ್ತಸ್ಯ [illegible] ॥

ಜಿಂ. ಪ್ರೋ
೧೧

॥ ಏತೇನ ಶಬ್ದೋಽನಿತ್ಯ ಇತಿ ಲಿಂಗಧೀ ಹಂ (ಪಕ್ಷ) ಸ್ವಜನ್ಯಜ್ಞಾನವೃತ್ತಿ ಕೃತಕತ್ವಾದಿತ್ಯಾದಿವಾಕ್ಯಜನ್ಯಜ್ಞಾನವೃತ್ತಿಜಾತಿ ( ) (ವಿಶಿಷ್ಟ) ಯೋಗಿಜ್ಞಾನಜನಕವಾಕ್ಯತ್ವಂ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ

೬ಔ ಸ್ವಜನ್ಯಜ್ಞಾನವೃತ್ತಿಜಾತಿವಿಶೇಷವಾಚಕನಿಯವೃತ್ತಿತ್ವಂ ತಂ ಜಾತಿವಿಶೇಷಣಂ ನ್ಯಾಯಜನ್ಯಮಹಾವಾಕ್ಯಾರ್ಥಜ್ಞಾನವೃತ್ತಿಜಾತಿವಾ-
ಚಕನಿಯಾಪ್ಯತ್ವಂ ತದ್ವಿಶೇಷಃ ಅತ್ರಾದಿಪದಗ್ರಾಹ್ಯಾಹೇತ್ವಾದೇರ್ವೈಕಲ್ಯಹೋ ಪಾದಾನಮಪಗಂ ತಮ್ಯಂ ನಾತ್ರೋಪನ್ಯಸ್ಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಪತ್ತಿರಿತಿ
ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಯಾಃ ಫಲತ್ವಮಾಶಂಕತೇ ಸ್ವತ್ವಾದಿ ನಾ ಧಿಗಂ ನಾಧಿಸ್ವಾನ್ಯಸ್ಯಾಂಗಂ ಪುಪಿಕಾ ತಥಾಚ ಪ್ರಯೋಜನ
ತ್ವಾತ್ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾನಸ್ಯಾಯಸುಚಿಕೇತಿ ಭಾವಃ ನನು ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಯಾ ಅಭಾವೇ ಪಕ್ಷಸಾಧ್ಯವತ್ವಾಗ್ರಹಣಾತ್ ಹೇತುಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಸಾಪಕ್ಷತ್ವ
ಸಾಂಕ್ಷಾದ್ವಿಪಕ್ಷ ಸ್ವಭಾವತದಭಿಧಾನಾಭಿಧಾನಂ ತದಮಿತಿ ಪಥಾವಿಧಾನಾಂಕ್ಷಾನಂ ಪತ್ಯರ್ಥಂ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ ವಸ್ತೃತ್ವತ ಆಹ ವಿಪ್ರತಿಪತ್ತಿರಿತಿ
ವಿಪ್ರತಿಪತ್ತಿ ವಾಕ್ಯಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ ಪಕ್ಷಪರಿಗ್ರಹೋ ಪಕ್ಷೇ ಸಾಧ್ಯವತ್ವಗ್ರಹೋ ತತ್ರ ಪಕ್ಷೇ ಸಾಧ್ಯವತ್ತಾಯಾಂ ಪ್ರಮಾಣಜಿಜ್ಞಾಸಾಯಾಂ
ಜ್ಞಾಪಕಶಬ್ದಜ್ಞಾನಸಾಯಾಂ ಪ್ರಾಥಮ್ಯಾದಿತಿ ಪ್ರಥಮೋಪಸ್ಥಿತತ್ವಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ ತಥಾಚ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಯಾ ಅಭಾವೇ ವಿರುಪದರ್ಶನ ತದಿತ್ಯ
ಹೇತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷಾನಂ ಭವಾನ್ನ ಪ್ರಥಮಂ ಹೇತ್ವಭಿಧಾನಪ್ರಯುಕ್ತಮಧಾನಂ ತದಮಿತಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ ಪ್ರಯೋಜನಾರ್ಥಕ ಇತಿ ಭಾವಃ ವಿಪ್ರತಿ

॥ ವಿಪ್ರತಿಪತ್ತೇಃ ಪಕ್ಷಪರಿಗ್ರಹೋ ತತ್ರ ಪ್ರಮಾಣಜಿಜ್ಞಾಯಾಂ ಹೇತ್ವಭಿಧಾನಸ್ಯ ಪ್ರಾಥಮ್ಯಾದಿತಿ ಪಕ್ಷ ವಿಪ್ರತಿಪತ್ತಿಗ್ರಹೋ ನಮಯಬಂಧಾನಂತರಂ ಶಬ್ದಾನಿತ್ಯತ್ವಂ ಸಾಧ್ಯ

॥ ತತಃ ಪಕ್ಷಾದಿತಿ ಭಾವಃ ಪ್ರಯೋಜನಂ ॥

ಸಾಧ್ಯ ವಿಪ್ರತಿಪತ್ತಿ ॥

ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ ಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನ ॥

=ವಾದಿನೋ ವಾಕಾಂಕ್ಷಾಯಾಂ ಶಬ್ದಾನಿತ್ಯತ್ವಂ ಸಾಧ್ಯಂ ನ ಚ ಸಾಧ್ಯನಿರ್ದೇಶಂ ವಿನಾ ಹೇತುವಾಕ್ಯಂ ನ ಪ್ರತಿಯೋಗಿಕಮನ್ವಯಂ ಬ...

ಪತ್ಸ್ಯಗ್ರೇಹಂತಿ ಮಧ್ಯಸ್ಥಾಕೃತವಿಪ್ರತಿಪತ್ತಿ ಪಕ್ಷಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ ನ ಮಯ ಬಂಧಾನಂತರಮಿತಿ ದೃಷ್ಟಾಂತಶಾಲಾ ... ಹಾರ ... ಪ್ರಯೋಗಸ್ಥ
ಪಶಬ್ದಾನಿತ್ಯತ್ವಂ ಸಾಧನೀಯಮಿತ್ಯಾದಿನಿಯಮಾಂ ಖಿಲಾಂ ಪಕ್ಷಾಂ ಪಕ್ಷಮಯ ಬಂಧಾನಂತರಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ಶಬ್ದಾನಿತ್ಯತ್ವಂ ಸಾಧಯತ ಇತ್ಯಾದಿ
ವಾದಿನಃ ಶ್ರುತಿವಾದಿನಃ ಅಕಾಂಕ್ಷಾಯಾಂ (ಪ್ರಶ್ನೇ) ಶಬ್ದಾನಿತ್ಯತ್ವಮಿತಿ ಹೇತೂಪನ್ಯಾಸಾದಿತಿಶೇಷಃ ಸಾಧ್ಯಮಿತಿ ಸಾಧನೀಯಮಿ
ತ್ಯರ್ಥಃ ಸಾಧ್ಯನಿರ್ದೇಶಂ ವಿನಾ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಂ ವಿನಾ ಹೇತುವಾಕ್ಯಂ ಹೇತ್ವವಯವಃ ನ ಪ್ರತಿಯೋಗಿಕಂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪ್ರಕಂ ಅನ್ವಯಂ
ಹೇತ್ವವಯವಾರ್ಥಂ ಬೋಧಯಿತುಮೀಷ್ಟ ಇತಿ ಭವತೀತ್ಯರ್ಥಃ ತಥಾಚ ಹೇತ್ವವಯವಾರ್ಥಸ್ಯ ಸಾಧ್ಯಯಬೋಧಂ ವಿನಾ ಜಿಜ್ಞಾ
ಸಾಯಾ ಅನಿವೃತ್ತೇಃ ಹೇತ್ವವಯವಾರ್ಥವಿಶಿಷ್ಟಸಾಧ್ಯಪಕ್ಷ ಇತ್ಯರ್ಥಂ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾವಶ್ಯಕೀತಿ ಭಾವಃ ನನು ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಯಾ ಅನುಪಕ್ಷಿತಂ ಸಾಧ್ಯಂ
ಯೋಗ್ಯತಾಬಲಾತ್ ಹೇತ್ವವಯವಾರ್ಥಸ್ಯ ವಿಶಿಷ್ಟವಿಧೇಯಾ ಅನ್ವಯಪ್ರತೀತಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಪ್ರಯೋಗೋ ನಿರರ್ಥಕ ಇತ್ಯಾಶಂಕ್ಯಾಹ ನಿರಸ್ಯತಿ
ನ ಚೇತ್ಯಾದಿ ವಾದಿವಾಕ್ಯ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾವಾಕ್ಯ ಅನುಪಕ್ಷಿತಮಪೀತಿ ಸಾಧ್ಯಮಿತಿಶೇಷಃ ಯೋಗ್ಯತಯೇತಿ ಹೇತ್ವವಯವಾರ್ಥಸ್ಯ
ವಿಶಿಷ್ಟವಿಧೇಯತಿಶೇಷಃ ಅತಿಪ್ರಸಂಗಾದಿತಿ ಪದಾದೇರುಪಕ್ಷಿತಾರ್ಥಸ್ಯ ವಿಶಿಷ್ಟವಿಧೇಯಾ ಅನ್ವಯಬೋಧಾಂಗೀಕಾರೇ ಪಕ್ಷ

= ಉಭವಿಪ್ರತಿಪತ್ತೇಃ ಸಾಧ್ಯಸಿದ್ಧಿಃ ತಸ್ಯಾಃ ಪ್ರತಿವಾದಿವಿಪ್ರತಿಪತ್ತ್ಯಾ ಪ್ರಮಾಣಾದಿವ್ಯವಸ್ಥಯಾ ಚಾಂತರಿತತ್ವಾತ್ =

ಚಿಂತ್ಯ
೧೨

ತ್ವವಿಶಿಷ್ಟಸಾಧ್ಯಕಥಾ ದಿತ್ಯಾದಿಪೌತ್ವಪಯವಾರ್ಥಸ್ಯ ವಿಶೇಷ್ಯವಿಧಯೋಃ ಪ್ರವೃತ್ತ್ವವಿಶಿಷ್ಟಸ್ಯಾಪ್ಯಲಕ್ಷ್ಯಯಪ್ರಸಂಗಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ
ಉಭಯವಿಪ್ರತಿಪತ್ತಿವಾಕ್ಯಘಟಕಭೂತಸಾಧ್ಯಪದಾರ್ಥಪಕ್ಷಿತಸಾಧ್ಯಪೌತ್ವಪಯವಾರ್ಥಾನ್ವಯಸಂಭವಾತ್ ಸಾಧ್ಯಾಪತ್ತಿರಿತ್ಯರ್ಥಃ। ಪ್ರತಿ
ಜ್ಞಾಪ್ರಯೋಗೇ ಅನುಚಿತ ಇತ್ಯಾಶಂಕತೇ ಉಭೇತಿ ಸಾಧ್ಯಸಿದ್ಧೇ ತಸ್ಯಾ ಇತಿ ವಿಪ್ರತಿಪತ್ತೇರಿತ್ಯರ್ಥಃ ಅಂತರಿತತ್ವಾದಿತ್ಯ ಪ್ರಮ
ತಮೇನಾಪ್ಯೇತಿ ಪ್ರತಿವಾದಿವಿಪ್ರತಿಪತ್ತ್ಯೇತಿ ಉಕ್ತವಿಪ್ರತಿಪತ್ತಿರೂಪಾ ವಿಶೇಷಾ ಪೌವಪ್ರಮಾಣಮಿತಿ ಪ್ರತಿವಾದಿನೋ ವಿಪ್ರತಿಪತ್ತಿವಾಕ್ಯ ರುಕ್ಷ
ವಾಕ್ಯೈಕೇತ್ಯರ್ಥಃ ಪ್ರಮಾಣಾದಿವ್ಯವಸ್ಥಯಾ ಚೇತಿ ನ್ಯಾಯಮತೇ ನೈವಮಯಾ ಶಬ್ದಾದಿತ್ಯತ್ವಪ್ರಮಾಣಂ ವಕ್ತವ್ಯಮಿತಿ ಸಮಯಬಂಧೇನೇ
ತ್ಯರ್ಥಃ ತಥಾ ಚ ಉಕ್ತಪ್ರತಿವಾದಿವಿಪ್ರತಿಪತ್ತ್ಯಾ ಉಕ್ತಸಮಯಬಂಧೇನ ಚ ವಿಪ್ರತಿಪತ್ತಿಘಟಕಸಾಧ್ಯವಾಚಕಪದಲಾಭಪಕ್ಷಿತಿ ನ ತಾದೃಶತತ
ತ್ಸಾಧ್ಯಪಕ್ಷಿತಿಸಂಭವ ಇತಿ ಭಾವಃ ಉಭ ಉಕ್ತಪ್ರತಿವಾದಿವಿಪ್ರತಿಪತ್ತಿ ಉಕ್ತಸಮಯಬಂಧಯೋರಭಾವೇ ಪಕ್ಷ್ಯಕತ್ವೇನ ತ್ವಂ ಸಂಭವ
ತೀತಿ ಚೇದ್ ಇತ್ಯತ ಆಹ ಪರವಿಪ್ರತಿಪತ್ತಿಮಿತ್ಯಾದಿ ಉಕ್ತಪ್ರತಿವಾದಿವಿಪ್ರತಿಪತ್ತಿಂ ಉಕ್ತಸಮಯಬಂಧಂ ಚ ವಿನಾ। ಸ್ಥಾಪನಾಯಾಃ।
ಪ್ರಾಥಮಿಕನ್ಯಾಯಪ್ರಯೋಗಸ್ಯ ಅಭಾವಾತ್ ಕಥಕಸಂಪ್ರದಾಯವಿರುದ್ಧತ್ವಾದಿತಿ ಶೇಷಃ ತಥಾ ಚ ಕಥಕಸಂಪ್ರದಾಯಾನು

= ಪರವಿಪ್ರತಿಪತ್ತಿಂ ಸಮಯಬಂಧಂ ಚ ವಿನಾ ಸ್ಥಾಪನಾಯಾ ಅಭಾವಾತ್ ವಿಪ್ರತಿವಾಕ್ಯಸ್ಯ ಪಕ್ಷಪರಿಗ್ರಹಪರ್ಯವಸಿತತಯಾ [illegible] ನಾಸ್ಥೈವ ಚ ಪ್ರ

హేం ధర్మవిశిష్టయోర్వశ్యకమితి భావః అథ తథావిధకథకసంప్రదాయో అసిద్ధ ఇత్యత ఆహ విప్రతిపత్తివా [illegible]
మి విప్రతిపత్తిషు ఘటకీభూతసాధ్యావచ్ఛేదకస్య పక్షవిశేష్యకే సిద్ధసాధ్యవత్త్వప్రకారకే ప్రవేశతయా [illegible]
కాంక్షాతాత్పర్య విషయీభూతాకాంక్షాయాం అభావాదిత్యర్థః తథా చ ఆకాంక్షాభావాదేవ తదుపస్థాప
తిసాధ్యకోటిత్వధర్మాక్రాంతత్వ ఇతి భావః పక్షే సాధ్యాభావేతి విప్రతిపత్తిషు ఘటకీభూతపక్షే సాధ్యాభావత్వస్య ప్రకారః ప్రతి
సంబంధిత్వ ప్రవృత్త్యౌపయిక తత్తత్సాధ్యకోటిత్వధర్మాక్రాంతయోః పర్యవసన్న ఇత్యత ఆహ అప్రవృత్తేరితి విప్రతిపత్త్యాదినా
పక్షః సాధ్యాభావత్వస్య ప్రవృత్త్యభావ ఇత్యర్థః నన్వితి ఆప్రవృత్తివిషయీభూతసాధ్యాభావ ఇతి సాధ్యప్రవృత్తేరిత్యర్థః యథా
ప్రతిపాదకత్వాత్ తత్సత్త్వ ప్రకారకసంబంధ ప్రవృత్త్యప్రతిబంధకత్వస్య సిద్ధసాధ్యాభావాదవయవతేః
వతేరితి అవయవాంతరాత్ ఉదాహరణాదివాక్య ఘటకసాధ్యావచ్ఛేదకాభావా [illegible] ప్రవృత్త్యయోగ్యత్వ
హేత్వవయవాంతర్గతయోరిత్యర్థః ప్రతిజ్ఞారూపే సాధ్యావచ్ఛేదకాభావాన్నిగమనప్రతిజ్ఞాదివాక్యసా
ధ్యావయవాంతరాణాం ప్రతిజ్ఞాదీనాం సాధ్యవత్త్వః ప్రసంగయోర్నిగమనాంతరోక్షేపాత్=

ಶಿಂವ್ಯಾ

೧೨ ಘೂಾ್ವಪ್ಪಿತಿರ್ಗಸಂ ಜವತಿತ್ವತಃ ಪ್ರಕಾರಾಂ ತಕಪಮಾಂ ಪಾಂಗಾಬಿ [illegible] ಕ್ತಿಶಿ ತ್ತ್ರಂ ಹಾಹಾರಗಾ ಘ ಟಕ್ಕಿ ಘೂಂ ತನಾಂ ಧ್ವಪಾ ಪಕಪದಾ
ದುಪಪ್ಪಿತನಾ ಧ್ವಹಾಂ ತ್ವಪಂಯ ವಾ ಧಾರ್ಗ್ವಂಯುವಿಪಕ್ಷೆ ಃ ಕುತಃ ನಾ ಧ್ವಪಾ ೧ ತ್ವಾಕಾಂ ಕ್ಷಾಯಾಂ ಅ೧ ಪ್ರತ್ತಿರಪಃ ಪ್ರಕಾರಾಂ ತರಪಮಾಂ ಹಾಂಗಾ
ಬಿತ್ವಾಪು ಃ ಅಪಂಯಪಾಂ ತಕ್ಷೆಗಾ ಅಪಗಯರೂಂ ಪಾಂ ಪಂಯುಪಿರ ಅಕ್ಷೆ ಪಾಂಕ್ ಪ್ರತಿತ ನಾಪ್ತ ಧಾರ್ಗ್ವ್ಯಾಯಾಂಗಿಪಪತ್ವಾ ನಾಂ ಧ್ವಪತ್ತಯಾಂ
ಪಕ್ಷನಾ್ವಗ ಪಾಂಗಾತಿ । ಹಾಂ ತ್ವಪ್ವಯಗ ಯೋಂಗ್ವನಾಂ ಧ್ವಸ್ವ ಅಪಪ್ಪಿ ತಿರಿತಿ ಪ್ವಾಂ ಪ್ರೀಗರ್ಹ್ವಯು ಃ ಪ್ರಧಮಾಂ ಶಂಕಾಯಾಂ ತೋಂ ಷಮಾಂ ಹಾಂ ನಾಂ
ಧ್ವಾಪ್ವಯುಇ [illegible] ನಾಂ ಧ್ವಹಾಂ ತ್ವಪಂಯ ವಾ ಧಾರ್ಗ್ವಂಯು ಕಥ ಮನ್ವಗಮಕ ತ್ವಮಿ ತ್ವಾಕಾಂ ಕ್ಷೆಯಾಂ ಹಾಹಾಗ ಧಿಧಾಕಂ ಅಹಾಹಾರಗ ಧಿ
ಧಾ೧ ಪತಧ್ವ ಟಿಕ್ಕಿ ಘೂಂ ತನಾಂ ಧ್ವಪಾ ಪಕಪಹಾಂಕ್ ನಾಂ ಘೂಾ್ವಪ್ಪಿ ತ್ವಾನಾಂ ಧ್ವಹಾಂ ತ್ವಪ್ವಯುಇತ್ವನ್ವಾಗ್ವಕ್ರಯುಇತ್ವಧಿಃ [illegible] ಬಿತ್ವಾಪಿ
ಧ್ವತಿ ಯವ್ವಕಲ್ಪಂ ಕೂಂ ಷಂಯುತಿ ತನ್ನಾ ಡಿತ್ವಾಡಿ ತನ್ನಾತ್ ಅಪಗಯ ಕೂಂ ಪಾಂ ಪಂಯು ಪಾಂಕ್ ಪ್ರತಿತ್ವಗ್ವಯಾಂಗಿಪಪತ್ವಾ ನಾ್ವಧಿಗ್ವ
ಧ್ವಪಾ್ವಪ್ವಪತ್ವನ್ವಯಾಂ ಪ್ರತಿತಿ ನ ಧ್ವಧಾಗಿ ಪಪತ್ವಾ ಪ್ರತಿಹಾಂ ಧ್ವಧಾಗಿ ಪಪತ್ವಾಪಾ ಪ್ರತಿತೋಂ ಯನ್ನಾಪ್ವ ಧಿಃ ನಾಂ ಧ್ವಪಾ್ವಪ್ವಪತಿ
ತಿ ಧ್ವಧಾಗಿ ಪಪತ್ವಾಪಾ ಅಕ್ಷೆಪಃ ಪಕ್ಷನಾಂ ಧ್ವಪತ್ವಾಗಿಮಾಂಗಂ ಇಹಾ ಹಾಂತ್ವಪಂಯುಪಪ್ರಯೋಂಗಾಂ ತ್ವಾಪದಕಾ ತಿ [illegible]
ನಾಂ ಧ್ವಾಪ್ವಯುತಿ ತಧಾಧಿ ಧಾಕಂ ತದಧಿ ಧಾ೧ ನಾಂ ಘೂಾ್ವಪ್ಪಿ ತಿರಿ ತ್ವನ್ವಾಗ್ವಕ್ರಯಾಂತ್ ತನ್ನಾ ಪ್ರತಿತ್ವಧ್ವಧಾಗಿ ಪಪತ್ವಾ ಪ್ರತಿಹಾಂ ಕ್ಷಧಾ [illegible] ॥

భవతీత్యర్థః అయం భావః పక్షే సాధ్యవత్త్వం విశిష్య సాధ్యవ్యాప్యవత్త్వప్రతీతిసంభవాత్ ఉభయోర్యా ధర్మతా సాధ్యవ్యాప్యవత్త్వ
ప్రతీత్యోర్ధర్మాంశే పర్యవసానాత్ తత్ప్రకారకం భవేత్ కథం తయోస్తదా తత్తత్ప్రకారకం కథం వా ఉభయోర్యథార్థప్రతీతేరయుక్తత్వా వ్యర్థ
వ్యాప్యవత్త్వం తదధర్మాంశే పర్యవసానాత్ తదా పక్షే సాధ్యవత్త్వప్రకారకం తత్సాధ్యవ్యాప్యయోస్తత్ర ఉభయోరపి తత్ప్రయోగ వ్యా
ప్తౌ తదనం భవా [illegible] ఇదం తదనయోర్నిష్ప్రకారతాయుక్తం [illegible] తత్ప్రకారకప్రసంభవవిరక్తేః పక్షే పక్షే తాదృశస్త్రైవ సా
ధ్యమాధిష్ఠానయోర్మతేఽపి పక్షే తాదృశస్య హేతుత్వ యువ జనస్య శాబ్దబోధ గోచరాసంభవా [illegible] ప్రతిజ్ఞాయాం సా
ధ్యాంశస్యాభావ ప్రకారమనవగాహి [illegible] అప్రతీతి శబ్దాదిత్వం సాధ్యత్వవమభ్యన్తస్య ప్రత్యక్షః సాం ప్రదాయిక వృత్త
హేతుర్ధృతి మధ్యన్తస్యావ్యాప్య ఉపలక్షణం ప్రతిపాదనే ఇత్యభిప్రేత్యం [illegible] ప్రత్యక్షః గానాం ప్రత్యక్షః విశిష్య ఇతి।
శబ్దాదిత్యప్రసాకత్వవిశిష్టఇత్యర్థః విశిష్టం వా ఇతి శబ్దాదిత్యప్రసాకత్వవిశిష్టం చేత్యర్థః విశేషణం సాధ్యమిత్యర్థః।

= అక్షేతు శబ్దాదిత్యప్రసా కత్వం వక్ష్యతి యదిమధ్యస్థస్యాభ్యయోగః తథా చ ప్రమాణాంతరాకాంక్షా కింతు విశిష్టే విశిష్టం వా విశేషణం సా

ధ్యకత్వాదుదయో =

ಶಬ್ದಾನಿತ್ಯತ್ವಬೋಧಕವಾಕ್ಯಂ ವಿಕೇತ್ಯರ್ಥಃ । ನಿಶ್ಚಯಾಭಿಧಾನಮಿತಿ । ನಿವಿಶಿಷ್ಟಬೋಧಾಭಿಪ್ರಾಯಪ್ರಯುಕ್ತಹೇತ್ವವಯವೇ
ನಬೋಧಯಿತುಂ ಶಕ್ಯಮಿತ್ಯರ್ಥಃ । ತಥಾ ಚ ಹೇತ್ವವಯವಾಂತ್ ತಥಾವಿಧವಿಶಿಷ್ಟಬೋಧೋಪಪತ್ತ್ಯರ್ಥಂ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಪ್ರಯೋಗ ಆವ-
ಶ್ಯಕಃ । ಅನ್ಯಥಾ ತಥಾವಿಧವಿಶಿಷ್ಟಬೋಧಾಂತ ಶಬ್ದಾನಿತ್ಯತ್ವಾದೇಃ ಪದಾರ್ಥೋಪಸ್ಥಿತಿಂ ವಿನಾ ಸಾಧ್ಯಬೋಧೋ ಭಾಗಾಸಂಭವೇತ್ ತಥಾವಿಧ-
ವಿಶಿಷ್ಟವಿಷಯಕಸಾಧ್ಯಬೋಧಾಸಂಭವಾದಿತಿ ಭಾವಃ । ನನು ತಥಾವಿಧವಿಶಿಷ್ಟಸ್ಯಪ್ರಸಿದ್ಧಿಃ ಕಿಂ ತು ಪಕ್ಷೇ ಯತ್ ಸಾಧ್ಯಂ ವಸ್ತುಗತಾವೃತ್ತಿ-
ಷ್ಠಾಪಕಂ ಯತ್ಪ್ರಮಾಣಂ ತತ್ಪ್ರವೃತ್ತ್ಯಾಶಂಕತೇ ನನ್ವಿತಿ ವಸ್ತುತೋ ವಸ್ತುಗತ್ಯಾ ಯತ್ಸಾಧ್ಯಮಿತಿ ಪಕ್ಷೇ ಇತಿ ಶೇಷಃ । ಆಶಂಕಾಂ
ನಿರಾಕರೋತಿ ನೇತಿ । ಅವಿಷಯಸಾಧ್ಯತ್ವಾತಿ ಪಾದಿಪ್ರತಿಪಾದಿಸಾಧ್ಯವಿಪಾದಕಸ್ಥಲ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ಅಸಂಭವಾದಿತಿ । ಅನನುಭವಾಭಾವೇ
ತಥಾವಿಧಪ್ರಸಿದ್ಧ್ಯಭಾವಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ । ಉಪಸಂಹರತಿ ತಸ್ಮಾದಿತಿ ಹೇತೋರನಾಕಾಂಕ್ಷೇತಿ ಹೇತ್ವವಯವಾಭಿಧಾನಪ್ರಯೋ-
ಜಕೀಭೂತ ಜಿಜ್ಞಾಸೇತ್ಯರ್ಥಃ । ನಚೇತ್ಯಾದಿ ನವಾ ಉಪದರ್ಶಿತವಿಶಿಷ್ಟಾನ್ವಯಬೋಧಜನಕತ್ವಮಿತ್ಯರ್ಥಃ । ಸಾಧನಾಂಗಮಿತಿ
ಸಾಧನಸ್ಯಾನ್ವಯಸ್ಯ ಘಟಕೇತ್ಯರ್ಥಃ । ಪ್ರತಿಜ್ಞಾನಂತರಂ ಹೇತೂದಾಹರಣೋಪನಯಾನಾಂ ಪಾಹಾರೇಣ ಮಿತ್ಯತ್ರ ಪಿನಿಗಮಕಮಾ-
ಕಾಂಕ್ಷಾಯಾಃ ಪಾದಿವ್ಯಯಸಾಧ್ಯತದಸಂಭವಾತ್ ತ

= ಸಪಕ್ಷಾವ್ಯಭಿಧಾನೇ ನನು ವಸ್ತುತೋ ಯತ್ಸಾಧ್ಯಂ ತತ್ರ ಪ್ರಮಾಣಂ ವಕ್ತವ್ಯಮಿತಿ ಮತ್ಪಕ್ಷಸ್ಯ ನಿಯೋಗಃ ಪಾದಿವ್ಯಯಸಾಧ್ಯತದಸಂಭವಾತ್ ತ
= ನಚಾನ್ವಯಬೋಧಕತ್ವಮಿತಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಸಾಧನಾಂಗಮಿತಿ =

[illegible]

॥ ಸಾಧ್ಯನಿರ್ದೇಶಾನಂತರಂ ಕುತ ಇತ್ಯಾಕಾಂಕ್ಷಾಯಾಂ ಸಾಧಕತಾವ್ಯಂಜಕವಿಭಕ್ತಿಮಲ್ಲಿಂಗವಚನಮುಚ್ಯತೇ ॥ ಪ್ರಶ

ಸಾಧ್ಯನಿರ್ದೇಶಾನಂತರಮಿತ್ಯಾದಿ । ಕುತ ಇತ್ಯಾಕಾಂಕ್ಷಾಯಾಂ । ಕುತಃ ಪರ್ವತೋ ವಹ್ನಿಮಾನಿತಿ [illegible] ಜಿಜ್ಞಾಸಾ-
ಯಾಂ । ಸಾಧಕತಾವ್ಯಂಜಕವಿಭಕ್ತಿಮಲ್ಲಿಂಗವಚನಂ । ಜ್ಞಾಪಕತಾಬೋಧಕಪಂಚಮ್ಯಾ [illegible] ವಿಭಕ್ತಿಮದ್ಧೂಮಾದಿಬೋಧ-
ಕಶಬ್ದಪ್ರಯೋಗರೂಪಹೇತ್ವವಯವಾಭಿಧಾನಂ । ಅತ್ರ ಪ್ರತಿಜ್ಞೋತ್ತರಮುದಾಹರಣಾಭಿಧಾನೇ ಅನಾಕಾಂಕ್ಷಿತಾಭಿಧಾನೇ ಸ್ಯ
ಅಜಿಜ್ಞಾಸಿತಾಭಿಧಾನೇ ನಿಗ್ರಹಃ ಸ್ಯಾತ್ । ಅಜಿಜ್ಞಾಸಿತಾಭಿಧಾನಾತ್ಮಕಾರ್ಥಾಂತರರೂಪನಿಗ್ರಹಸ್ಥಾನಪ್ರಸಂಗಾತ್ । ನನು ಕುತ ಇತ್ಯಾ-
ಕಾಂಕ್ಷಾಯಾಂ ಹೇತ್ವವಯವಪ್ರಯೋಗೇ ಯುಕ್ತ್ಯಭಾವ ಇತ್ಯತ ಆಹ ಬೋಧಕ ಇತಿ । ನ್ಯಾಯಪ್ರಯೋಗಾತಿರಿಕ್ತಸ್ಥಲ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ತ-
ಥೇತಿ । ಯತ್ರ ಜಿಜ್ಞಾಸಾರೂಪಾಕಾಂಕ್ಷಾತದ್ಬೋಧಕಶಬ್ದಪ್ರಯೋಗೇನೈವೇತ್ಯರ್ಥಃ । ಆಕಾಂಕ್ಷಾನಿವೃತ್ತಿರಿತಿ । ಜಿಜ್ಞಾಸಾರೂಪಾ-
ಕಾಂಕ್ಷಾನಿವೃತ್ತಿ [illegible] ದರ್ಶನಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ । ತಥಾ ಚ ಸ್ಥಲಾಂತರೇ ತಥಾ ದರ್ಶನಾತ್ಪ್ರಕೃತೇಽಪಿ ತಥಾವಿಧಾಕಾಂಕ್ಷಾಯಾಂ ಹೇತ್ವವಯ-
ವಾಪ್ರಯೋಗೇ ತಥಾವಿಧಾಕಾಂಕ್ಷಾಯಾ ಅನಿವೃತ್ತೇಸ್ತನ್ನಿವೃತ್ತ್ಯರ್ಥಂ ತದುತ್ತರಂ ಹೇತ್ವವಯವಪ್ರಯೋಗ ಆವಶ್ಯಕ ಇತಿ ಭಾವಃ ॥
ಹೇತ್ವವಯವಲಕ್ಷಣಮಾಹ ಅನುಮಿತಿಕಾರಣೀಭೂತೇತ್ಯಾದಿ । ಅತ್ರ ಪ್ರಥಮಜನಕಾಂ[illegible] ನ್ಯಾಯಾವಯವಾರ್ಥಕಂ ೩೦

॥ ಆಕಾಂಕ್ಷಾನಿವೃತ್ತಿರಿತಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾನಂತರಂ ಹೇತೂಪನ್ಯಾಸಃ ಅನುಮಿತಿಚರಮಕಾರಣಲಿಂಗಪರಾಮರ್ಶಪ್ರಯೋಜಕಶಾಬ್ದಜ್ಞಾನಜನಕಸಾಧ್ಯವಿ-
ಷಯಕಧೀಜನಕತಾಬೋಧಕವಿಭಕ್ತಿಮಚ್ಛಬ್ದತ್ವಂ ॥

...ಂವ್ಯಾ
೧೮೩

ತಥಾ ಚ ಸಾಧ್ಯಾಭಾವವದವೃತ್ತಿತ್ವೇ ಸತಿ ಸಾಧ್ಯವಿಷಯಕಶಾಬ್ದಧೀಜನಕತ್ವೇ ಸತಿ ಹೇತುಃಪ್ರತಿಪಾದಕವಿಭಕ್ತ್ಯುಪಸ್ಥಿತವಾಕ್ಯತ್ವಂ ಹೇತ್ವ ತ್ವ
ವಯವತ್ವಂ ಅತ್ರಾಂಶಾನಾಂ ಕ್ರಮೇಣ ವ್ಯಾವೃತ್ತಿಪಾರ್ಥಕ್ಯಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಮನಸ್ತ್ವಂ ತಂ ೧೭ ಮ೬ ತಿ ವ್ಯಾವೃತ್ತಿಪಾರ್ಥಕ್ಯಂ ದ್ವಿತೀಯಸ್ಯ ಸತ್ವಂ ತಂ।
ವೃತ್ತಿರೇಕಸ್ಯ ದಾಂತಾಂತರೇತಿ ವ್ಯಾವೃತ್ತಿಪಾರ್ಥಕ್ಯಂ ವಿಶೇಷ್ಯದಳಂ। ಅತ್ರ ಹೇತುಃ ಪ್ರವಕ್ತಕಪ್ರತಿಜ್ಞಾವೃತ್ತಿರೇಕಸ್ಯಾಪದಸ್ಯ ಅತಿವ್ಯಾವೃತ್ತಿಪಾ
ರ್ಥಕ್ಯಂ ವಿಭಕ್ತಿಪದಂ ಸ್ವತ್ರ ಪರ್ವತೋ ವಹ್ನಿಮಾನ್ ವಹ್ನೇಃ ಸಾಮಗ್ರೀಮತ್ತ್ವಾದಿತ್ಯಾದೌ ಹೇತ್ವವಯವೇ ಅವ್ಯಾಪ್ತಿಃ ತತ್ರ ಸಾಧ್ಯವಿಷ
ಯಕಬೋಧಜನಕತ್ವಾದಿತಿ ಚೇನ್ನ ಸಾಧ್ಯವಿಷಯಕತ್ವದಳೇ ಹೇತುತಾವಚ್ಛೇದಕವಿಶಿಷ್ಟಹೇತುವಿಷಯತಾಬಹಿರ್ಭಾವ
ವಿಷಯಾ ಸಾಧ್ಯವಿಷಯತಾ ತಥಾ ವ್ಯಾಪ್ಯಸ್ಯ ವಿವಕ್ಷಿತತ್ವಾತ್ । ಚ ತಥಾ ವಿಧವಿಷಯತಾಬಹಿರ್ಭಾವೇನೈವ ತ್ರ್ಯಪ್ಯೇಕವಚನತ್ವಾಚ್ಛಿನ್ನತ್ವಂ ಚೇದ್
ತ್ವ ಯುಕ್ತಿಕಮಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ ಹೇತುತಾವಚ್ಛೇದಕವಿಷಯತಾ ಹೇತುವಿಷಯತಾ ಹೇತುವಿಷಯತ್ವೈತತ್ರಿತಯಭಿನ್ನತ್ವಸ್ಯ ತದರ್ಥತ್ವಾತ್ । ಚ ತ
ಥಾಪಿ ಏಕತ್ವಾದಿಸಾಧ್ಯಕತ್ವೇ ಹೇತ್ವವಯವೇ ಅವ್ಯಾಪ್ತಿಃ ತತ್ರ ತಥಾವಿಧವಿಷಯತಾಭಿನ್ನಾಯಾಂ ಸಾಧ್ಯತ್ವೇಕಸ್ಯಾಪಿ ವಿಭಕ್ತ್ಯರ್ಥಕ । ಸ್ವವಿ
ಷಯತಾ ತಥಾ ಅಬೋಧಜನಕತ್ವಾದಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ ಇತರಾವಯವವ್ಯಾವೃತ್ತ್ಯಾ ವೃತ್ತಿತ್ವವಿಶಿಷ್ಟಸ್ಯ ತದರ್ಥತ್ವಾತ್ ತಥಾ ಚ ತಾದೃಶಾವಯ

ವಚ್ಛಿನ್ನಬೋಧವೃತ್ತಿತ್ವವಿಶಿಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಿಷಯತಾಶೂನ್ಯಶಾಬ್ದಬೋಧಜನಕತ್ವಸತ್ತ್ವಪದಾರ್ಥತಾವಿಶೇಷಣಾವಿಶಿಷ್ಟವಾಕ್ಯತ್ವಂ ಹೇತ್ವವ
ಯವತ್ತ್ವಮಿತಿ ಲಕ್ಷಣಾರ್ಥಃ ಅತ್ರ ಸಾಧ್ಯಪದಂ ವ್ಯರ್ಥಮಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ ಯಥಾ ನ ಕ್ಷತಿ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಂ ವ್ಯಾಪ್ಯಾರ್ಥಾಭಾವಾತ್ ತಥಾವಿಧಪ್ರಯೋಜ
ನಂ ತದಿತಿ ಶಂಕಾಯಾಂ ವಿಶೇಷ್ಯಪದಶಾಬ್ದಸ್ಯ ತತ್ರ ಪ್ರಯೋಜಕತ್ವಾತ್ ಲಕ್ಷಣಾಂತರಮಾಹ ಹೇತುತ್ವಪ್ರತಿಪಾದಕೇತಿ ಸ್ವಾರ್ಥ
ಹೇತುತ್ವಮುದ್ದಿಶ್ಯ ವಿಶೇಷ್ಯ ಶಾಬ್ದಬೋಧಜನಕವಿಭಕ್ತಿಮಗ್ರ್ಯಾಯಾಂ ವಯವತ್ತ್ವಂ ಹೇತ್ವವಯವತ್ತ್ವಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ಅನ್ಯಗಮಕೇತಿ ವಾಚ್ಯ ತ್ರ
ವಿಪ್ರಕಾರಕವಿಷಯಕೇತಿ ಪ್ರಕಾರತಾಖ್ಯೇತ್ಯರ್ಥಃ ಹೇತುತ್ವಂ ಪ್ರಮೇಯತ್ವಾದಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಯಾ ಅತಿವ್ಯಾಪ್ತಿವಾರಣಾಯ ವಿಭಕ್ತಿಪದಂ ಸ್ವ
ತಥಾ ಚ ವಹ್ನಿಮಾನ್ ಧೂಮಾದಿತ್ಯಾದೌ ತಸ್ಯಾ ಧೂಮಾದಿ ಗಮಕೇ ಅತಿವ್ಯಾಪ್ತಿರಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ ತದಯೋಃ ಪರ
ಸ್ವರೂಪತಸ್ವಾರ್ಥವಿಷಯಕಶಾಬ್ದಬೋಧಜನಕತ್ವಸ್ಯಾಪ್ಯತ್ವಪ್ರತಿಯೋಗಿತತ್ರ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಯಾಂ ಧೂಮಾತ್ ಸ್ವಾರ್ಥ ಹೇತ್ವವಯ
ವಾರ್ಥಸ್ಯ ಯಸ್ಯ ಸಂಭವೇ ತಥಾವಿಧಸ್ಯ ಪ್ರಯೋಗಾಭಾವಾತ್ ಯತ ತಥಾವಿಧಪ್ರವೃತ್ತೇ ಯೋಗಾಭಾವ ಇತಿ ವಾಚ್ಯಂ ತಥಾ

ಹೇತುತ್ವಪ್ರತಿಪಾದಕವಿಭಕ್ತಿಮಗ್ರ್ಯಾಯಾಂ ವಯವತ್ತ್ವಂ ॥

ಬಿಂವ್ಯಾ
೧೬

ತಿಷ್ಠೇ ಭೂತಲೇ ತಿ ಭೂತಲೇ ತಿಷ್ಠತಿ ಸ್ಯೇತ್ಯಾದಿ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥವಿಷಯ ಘಟವೃತ್ತಿ ಭೂತಲವೃತ್ತಿತ್ವಂ ಭೂತಲವೃತ್ತಿ ಘಟಸಂಬಂಧ ಇತ್ಯಾದ್ಯನ್ವ
ಯಬೋಧಪ್ರಸಂಗಾತ್ ಕೈಚ ವಂಸತಿ ತ್ರಯಾಂಸ್ತ್ರೈತ್ರಸ್ಯ ಧರ್ಮಿತ್ವತ್ರ ಷಷ್ಠ್ಯರ್ಥಸ್ಯ ತ್ವಜನ್ಯತ್ವರೂಪ ಪಂಚಮ್ಯರ್ಥಸ್ಯ ಅನ್ವಯಪ್ರಸಂ
ಗ ಇತಿ ವಾಚ್ಯಂ ತತ್ರ ಚೈತ್ರಪದಸ್ಯ ಚೈತ್ರತ್ವಲಾಕ್ಷಣಿಕತಯಾ ಚೈತ್ರಪದಾರ್ಥಸ್ಯ ತ್ವ ಏವ ಪಂಚಮ್ಯರ್ಥಾನ್ವಯಾತ್ ಚೈತ್ರಪದಸ್ಯ ಚೈ
ತ್ರತ್ವಲಾಕ್ಷಣಿಕತಯಾ ಷಷ್ಠ್ಯರ್ಥಸ್ಯ ತ್ವತಸ್ಯಾನ್ವಯಪ್ರಸಂಗ ಇತಿ ವಾಚ್ಯಂ ಅಭೇದಸಂಬಂಧೇನೈವ ತದ್ಧಾನ್ವಯಸಂಭವಾತ್ ಅತ
ಕಾ ತತ್ರ ಷಷ್ಠ್ಯಾ ಆಶ್ರಯತ್ವಲಕ್ಷಣಾ ತಥಾಚ ತತ್ರ ನಿರೂಪಿತತ್ವಸಂಬಂಧೇನ ಚೈತ್ರಪದಾರ್ಥಸ್ಯ ತ್ವಸ್ಯಾನ್ವಯಸಂಭವೇನ ಅನುಪಪತ್ತ್ಯಭಾ
ಇತಿ ಲಕ್ಷಣಾಂತರಮಾಹ ಉದಾಹರಣೇತ್ಯಾದಿ ಉದಾಹರಣಪ್ರಯೋಜಕೋದಾಹರಣ ಜನ್ಯಬೋಧೀಯೇತ್ಯರ್ಥಯಾ ಜಿಜ್ಞಾ
ಸಾರೂಪಾಕಾಂಕ್ಷಾತಜ್ಜನಕಶಾಬ್ದಜ್ಞಾನಜನಕನ್ಯಾಯಾವಯವತ್ವಂ ಹೇತ್ವವಯವತ್ವಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ಅತ್ರೇತರಾವಯವೇಽತಿವ್ಯಾಪ್ತಿ
ವಾರಣಾಯ ಪ್ರಥಮ ಜನಕತ್ವಾಂತಂ ಶಾಬ್ದಬೋಧ ವಿಶೇಷಣಂ ಲಕ್ಷಣಾಂತರಮಾಹ ಸಾಧ್ಯವಿಷಯಕೇತ್ಯಾದಿ ಅತ್ರಾನುಮಿತಿಪರಕಶಾಬ್ದಾ
ನ್ಯಾಯಾವಯವಾರ್ಥಃ ಸಾಧ್ಯವಿಷಯಕಜ್ಞಾನಜನಕತ್ವಸತಿ ಹೇತುಪಂಚಮ್ಯಂತನ್ಯಾಯಾವಯವತ್ವಂ ಹೇತ್ವವಯವತ್ವಮಿತ್ಯರ್ಥಃ

ಉದಾಹರಣಪ್ರಯೋಜಕಾಕಾಂಕ್ಷಾಜನಕಶಾಬ್ದಜ್ಞಾನಜನಕಾವಯವತ್ವಂ = = ಸಾಧ್ಯವಿಷಯಕಜ್ಞಾನಜನಕಹೇತುಪಂಚಮ್ಯಂ ಸಾಕಂ [illegible]

+ವಿಭಕ್ತಿಘಟಿತಶಬ್ದತ್ವಾಭಾವಾತ್ ೪

ಅತ್ರ ಘಟೋಽರ್ದಂಡಾತ್ ಪರ್ವತೋ ಘಟಂ ಯತೋ ವಹ್ನಿರ್ಧೂಮವಾನಿತ್ಯಾದೌ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾದಿಗಮಕಯೋರ್ವಾಕ್ಯಯೋರ್ನ ತತ್ತ್ವಂ ತಂ ಪ್ರತಿ ಪ್ರಯೋಕ್ತ್ರಾ
ಘಟಕಂ ವ್ಯತಿರೇಕವ್ಯಾಪ್ತ್ಯಾ ಅತಿವ್ಯಾಪ್ತಿವಾರಣಾಯ ಹೇತುಪದಂ ಬಹುವ್ರೀಹಿತತ್ಪುರುಷಃ ಅತ್ರ ಹೇತುತ್ವಪ್ರತಿಪಾದಕಪದಾರ್ಥಕಹೇತುಪ
ದಪಂಚಮೀಪದಯೋರ್ದ್ವಂದ್ವೇ ತತ್ಪುರುಷೋಪಾದಾನಾತ್ ನಾಗೃಹೀತತ್ವೈಯ್ಯರ್ಥ್ಯಂ ಏವಂ ಗತಿಘಟಿತಶಬ್ದಾ ಹೇತುತ್ವಪ್ರತಿಪಾದಕವಿಭಕ್ತಿ
ವ ಘಟಿತ [illegible] [redacted] [illegible] ಶಬ್ದತ್ವಾಭಾವಾತ್ ಇತ್ಯಾಶಯಾತ್ ಯತ್ರ ಯತ್ರ ಹೇತುತ್ವಪ್ರತಿಪಾದಕವಿಭಕ್ತಿಘಟಿತಶಬ್ದತ್ವಂ
ತತ್ರ ವಿಭಕ್ತಿಘಟಿತಶಬ್ದತ್ವಂ ಯಥಾ ವಹ್ನಿಮಾನ್ ಧೂಮಾದಿತ್ಯತ್ರ ವಹ್ನಿಮಾನ್ ಧೂಮಾದಿತಿಶಬ್ದರೂಪವಾಕ್ಯೇ ಪಂಚಮ್ಯಂತಸ್ಯ ತಸ್ಯಾ ಉದಾಹರಣೇ
ತಿವ್ಯಾಪ್ತಿರಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ ಉದಾಹರಣಸ್ಯ ತ್ರೈವಿಶೇಷಣಾತ್ ಲಕ್ಷಣಂ ತದವಾಹ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾವಾಕ್ಯೇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾವಾಕ್ಯಜನ್ಯಶಾಬ್ದಬೋ
ಧಜನ್ಯಯಾ ಹೇತುಮಾನ್ ವಹ್ನಿಮಾನಿತಿ ಜ್ಞಾನಸ್ಯ ರೂಪಾಕಾಂಕ್ಷಾಪ್ರವರ್ತಕಶಾಬ್ದಬೋಧಜನಕತ್ವಸತಿ ಹೇತುವಿಭಕ್ತಿಮನ್ಯಾಯಾಂ ವಚ
ನತ್ವಂ ಹೇತ್ವಪಂಚಮ್ಯಂತತ್ವಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾವಾಕ್ಯೇ ಅತಿವ್ಯಾಪ್ತಿವಾರಣಾಯ ಸತ್ತ್ವಂತಂ ದಿಗಮಕವಾಕ್ಯಯೋಃ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಸ್ವಜನ್ಯಜ್ಞಾನೇ
ದಿವೃತ್ತಿಸ್ವರೂಪಂ ಪಂಚಮ್ಯಂತತ್ವಂ ತತ್ರಾತಿವ್ಯಾಪ್ತಿವಾರಣಾಯ ಹೇತುವಿಭಕ್ತಿಮದಿತಿ ತದರ್ಥಸ್ತು ಹೇತ್ವಂತರಭಾವಿತ್ವತ್ವಾದಿಬೋಧಕತ್ವಂ

ಪ್ರತಿಜ್ಞಾವಾಕ್ಯಜನ್ಯಾಕಾಂಕ್ಷಾದಿಪ್ರವರ್ತಕಜ್ಞಾನಜನಕಹೇತುವಿಭಕ್ತಿಮದ್ವಾಕ್ಯತ್ವಂ =

ಸಿಂ ವ್ಯಾ
೧೭
೦ಯು

ರ್ವ್ಯಾಪಿ ಶಕ್ತಿರ್ವ್ಯುತ್ಪಾರ್ಶ್ವಸ್ಯಂ ತದ್ವ್ಯುದಾಸ ಇತಿ ಗಮಕಾರ್ಥಪ್ರವೃತ್ತಿ ಇತಿ ತತ್ಕಲಿತಾರ್ಥ: ಉದಾಹೃತಾ ಕ್ರಿತಿವ್ಯಾಪ್ತಿಪಾರಕರಣೇಯ ಗ್ರಾಯೋವಯವ
ತ್ವೇತಿ ಲಕ್ಷಣಂ ತದವಾಂ ಪಾಪಿ ಸಂಬಂಧಂ ತಲ್ಲಾಕ್ಷಣಿಕೇತಿ ಸಂಬಂಧಂ ತಲ್ಲಾಕ್ಷಣಿಕಂ ಪದಂ ತದ್ಯುಕ್ತತ್ವಾನ್ಯಾಯಾವಯವತ್ವಂ ಹೇತ್ವ
ವಯವತ್ವಂ ತಸ್ಯಾರ್ಥಸ್ತು ಹೇತೋಃ ಇತಿ ಗಮಕಸ್ಯ ಪರಾಮರ್ಶ ಅವಿಜ್ಞಾತತ್ವಲಾಕ್ಷಣಿಕತಯಾ ಲಾಕ್ಷಣಿಕಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛೇದಕ ಗಮಕೇತಿ
ವ್ಯಾಪ್ತಿಪಾರಕರಣೇಯ ಸಂಬಂಧಂ ತತ ಇತಿ ದೀಧಿತಿಕೃತ: ತತ್ರ ಸರ್ವಗಾಮಪದಸ್ಯ ಲಾಘವಾತ್ ಘಟತ್ವಪಟತ್ವಾದಿರೂಪ ಜಾತಿವಿಶಿಷ್ಟ
ಶಕ್ತತಯಾ ಇತಿ ಗಮಕಸ್ಯ ತತ್ಪದಸ್ಯ ವೃತ್ತ್ಯಾ ವ್ಯಾಪ್ಯತ್ವರೂಪ ಜ್ಞಾನೇ ಲಾಕ್ಷಣಿಕತ್ವೇ ತಜ್ಞಾನೇ ಚ ತತ್ರ ತಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿಪಾರಕ ... ಶಕ್ಯತಯಾ
ಲಾಕ್ಷಣಿಕಪದಸ್ಯ ಪ್ರಕೃತೇ ಹೇತುತಾವಚ್ಛೇದಕಾಂತರಿಕ ಧ್ವಾನೇ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೇ ಹೇತು ವಿಷಯತಾಕ ಜ್ಞಾನೇ ಲಾಕ್ಷಣಿಕತಾ ಕಾರ್ಯಪಸ್ಯೈಕತ್ವೇನೈವ ತತ್ರ
ತಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿಪಾರಕಣಾಸಂಭವೇ ಸಂಬಂಧಂ ತದ ಪದಸ್ಯ ತತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತಿದಾನಾಸಂಭವಾತ್ ಕಿಂತು ಪರ್ವತ ವಿಶೇಷ್ಯಕ ಜ್ಞಾನೇ ಸವಿಷಯಕಂ
ಪರ್ವತಾದಿತ್ಯಾದಾನ ವಿಷಯಕತ್ವ ವ್ಯಾಪ್ಯ ಪರ್ವತ ಪಾರಂಗಯ ಮಿತ್ಯಾದಿಯುತಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಪಾರಕಣೇಯ ಸಂಬಂಧಂ ತದಪೇತಾ ಪಾರಾಂ|

ಸಂಬಂಧಂ ತಲ್ಲಾಕ್ಷಣಿಕಪದಪದ ಇತಿ ಪರವಾಕ್ಯತ್ವಂ ವಾ ಹೇತು ಪದೇ ಜ್ಞಾನೇ ಲಕ್ಷಣಾ ಅಪ್ರಸಿದ್ಧಾ ಅಂಗಸ್ವೀಕಾರೇ ಹೇತುತ್ವೇ ಹೇತು ವಿಶಿಷ್ಟೈಕ್ಯಯಾಂತಕತ್ವೈ

ಸಿಂ॰ ವ್ಯಾ॰ ಸಮಾಪ್ತಂ ||

ತುಲ್ಯಯುಕ್ತ್ಯಾ ತತ್ರಾಯಂ ಪದಸ್ಯಾರ್ಥಃ ತದ್ವಿಶೇಷ್ಯಕಜ್ಞಾನಲೌಕಿಕತ್ವಾತ್ ಅಯಂ ದಂಡೀ ಜ್ಞಾತೋ ಘಟತ್ವಾದಿತ್ಯಾದೌ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಯಾಂ
ಮತಿವ್ಯಾಪ್ತಿವಾರಣಾಯ ಲೌಕಿಕೇತಿ ಏತೇನ ಮಹಿಧೂಮವಾನ್ ವ್ಯಾಪ್ತಃ ಪರ್ವತೋ ವಹ್ನಿಮಾನ್ ಧೂಮವತ್ತ್ವಾದಿತ್ಯಾದೌ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಯಾ-
ಮತಿವ್ಯಾಪ್ತಿರಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ ಪಕ್ಷತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನವಿಷಯತಾನಿರೂಪಿತಸಾಧ್ಯವಿಷಯತಾನಿರೂಪಿತಸಾಧ್ಯಾರ್ಥವಿಷಯತಾಶಾಲ್ಯನುಮಿತಿ-
ಜನಕಜ್ಞಾನಜನಕವಾಕ್ಯಾವಯವಪಂಚಕಮಿಂ ಪದೇ ವಿವಕ್ಷಿತತ್ವಾದಿತಿ ಲಕ್ಷಣಂ ಸಂಗಮಯತಿ ಹೇತುಪದೇತ್ಯಾದಿ ಜ್ಞಾನಲಕ್ಷಣೇತಿ ಧೂಮವಾದಿಜ್ಞಾ-
ನಲಕ್ಷಣಾತ್ ಹೇತ್ವವಯವೇ ಲಕ್ಷಣಾಸಮನ್ವಯ ಇತಿ ಶೇಷಃ ನನು ಹೇತುಪದ ಧೂಮವಾದಿಪದಸ್ಯ ತತ್ರ ಲೌಕಿಕತ್ವೇ ಪ್ರಮಾಣಾಭಾವ ಇತ್ಯತ ಆಹ
ಅನ್ವಯೀತಿ ತಸ್ಯ ತದುಲ್ಲೌಕಿಕತ್ವೇ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ಲಿಂಗಸ್ಯ ಹೇತುತ್ವೇನೇತಿ ಧೂಮವಾದೇಃ ಸಾಧ್ಯಜ್ಞಾನಜನಕತ್ವೇನೇತ್ಯರ್ಥಃ ಹೇತುವಿಭಕ್ತ್ಯನ್ವ-
ಯಾದಿತಿ ಧೂಮವಾದಿಪದಾರ್ಥನಿಷ್ಠಪಂಚಮೀವಿಭಕ್ತ್ಯರ್ಥಸ್ಯ ಜ್ಞಾಪ್ಯತ್ವಸ್ಯ ಸಾಧ್ಯ ಅನ್ವಯಪ್ರಸಂಗಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ ಬಾಧಾದಿತಿ ಭಾ-
ವಃ ನನು ತಸ್ಯ ಸಾಧ್ಯ ಅನ್ವಯಃ ಕುತ ಇತ್ಯತ ಆಹ ತಥೈವೇತಿ ಸಾಧ್ಯಹೇತ್ವವಯವಾರ್ಥಯೋರನ್ವಯ ಏವೇತ್ಯರ್ಥಃ ಆಕಾಂಕ್ಷಾಯಾಃ
ನಿವೃತ್ತೇಃ ಕುತೋ ವಹ್ನಿಮಾನಿತಿ ಜಿಜ್ಞಾಸಾಯಾ ನಿವೃತ್ತೇಃ ತದಾಪತ್ತಾ ಪ್ರಶ್ನೇ ಜಿಜ್ಞಾಸಾಯಾ ನಿವೃತ್ತ್ಯರ್ಥಂ ಸಾಧ್ಯಹೇತ್ವವಯವಾಧ್ಯಾ-

हेतुपदेनज्ञानलक्षणात् अन्वयाल्लिंगस्या हेतुत्वेन हेतुविभक्त्यनन्वयात् तथैवाकांक्षानिवृत्तेः

ಚಿಂವಾ್ಯ
೧೮

ಸ್ವಂಯಃ ಪೋಂಧಸ್ಯ ಆಪಸ್ಯಕತಯೋಂತ್ರಥಾವಶ್ಯಮಶಕ್ಯತ್ವಾದಿತಿ ಭಾವಃ ಏತತ್ಸರ್ವಂ ಧೂಮಾದಿಜ್ಞಾನಸ್ಯಾನುಮಿತಿಕಾರಣತಾಂ ವಿಶ್ರೇ ಜ್ಞಾಯಂ
ಜ್ಞಾಯಮಾನಲಿಂಗಕರಣತಾವಾದಿನಿಯತು ಧೂಮಾದಿಪದಸ್ಯ ಲಾಕ್ಷಣಿಕತ್ವಾತ್ ಭಾವಿಪ್ರೀಗಾಪಪತ್ತಿಗಂಠನ್ನಿತಿ ಧ್ಯೇಯಂ ||
ಕಸ್ಯಚಿಲ್ಲಕ್ಷಣಮಾಹ ಅನುಮಿತ್ಯಾದಿ ಅನುಮಿತಿಜನಕೀಭೂತಂ ಯಜ್ಞಾನಂ ತಜ್ಜನಕೀಭೂತಂ ಯದ್ಧೂಮವತ್ತ್ವಾದಿತಿ ಶಬ್ದ
ಜನ್ಯಜ್ಞಾನಂ ತತ್ಪ್ರವೃತ್ತಿತ್ವೈನತಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಧಾಹಾರಣಾದಿವಿತಷ್ಟಯಜನ್ಯಜ್ಞಾನಾವೃತ್ತಿರ್ಜಾತಿಸ್ತತ್ಪ್ರತಿಯೋಗಿಜ್ಞಾನಜನಕವಾಕ್ಯತ್ವಂ
ಹೇತ್ವವಯವತ್ವಮಿತಿ ಲಕ್ಷಣವಾಕ್ಯಾರ್ಥಃ ಅತ್ರ ಧೂಮವ ವತ್ವಾದಿತ್ಯಾದ್ಯನುಪೂರ್ವೀಕವಾಕ್ಯೇ ಅತಿವ್ಯಾಪ್ತಿವಾರಣಾಯ ಜನ್ಯಂ ತಂ ಜಾ
ತಿವಿಶೇಷಣಂ ಸತ್ತಾಗುಣತ್ವಾದ್ಯನ್ವತ್ವಾದಿಮಾದಾಯ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾದೌ ಅತಿವ್ಯಾಪ್ತಿವಾರಣಾಯ ಅವೃತ್ತಿತ್ವಂ ತಂ ಜಾತಿವಿಶೇಷಣಂ ಅತ್ರ ಪ್ರ
ತಿಜ್ಞಾದಿಪಞ್ಚಕಸ್ಯ ಏಕವಾಕ್ಯತ್ವಸ್ಥಲೇ ಕಲ್ಪಿತರೂಪಾದಾನಂ ಜನ್ಯಂ ಜಾತ ಏಕತರಾಸತ್ವೇ ಅವ್ಯಾಪ್ತ್ಯಾಪತ್ತಿಃ ಏತೇನ ಮತಂ ದೂಷಯತಿ
ಜಾತಿಂ ವಿನೇತಿ ಅನುಮಿತಿಜನಕತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವೇನ ನಿಶ್ಚಿತಾಂ ಪರಾಮರ್ಶತ್ವವ್ಯಾಪ್ಯಜಾತಿಂ ವಿನೇತ್ಯರ್ಥಃ ಜ್ಞಾನಸ್ಯೇತಿ ಜ್ಞಾನಾದಿಪಞ್ಚವಾಕ್ಯಜ ಪ್ರತಿ
ಸ್ಯಮಹಾವಾಕ್ಯಾರ್ಥಬೋಧಸ್ಯೇತ್ಯರ್ಥಃ ಅಯಂ ಭಾವಃ ಪರಾಮರ್ಶತ್ವರೂಪೇಣ ತಥಾವಿಧಮಹಾವಾಕ್ಯಾರ್ಥಬೋಧಸ್ಯ ಹೇತುತ್ವಂ ನ ಸಂಭ

ಅನುಮಿತಿಹೇತುಜ್ಞಾನಕಾರಣಧೂಮವತ್ತ್ವಾದಿತಿ ಶಬ್ದಜನ್ಯಜ್ಞಾನವೃತ್ತಿಪ್ರತಿಜ್ಞಾದಿಜನ್ಯಜ್ಞಾನಾವೃತ್ತಿಜಾತಿಯೋಗಿಜ್ಞಾನಜನಕವಾಕ್ಯತ್ವಮಿತ್ಯೈ =

ಜಾತಿಂ ವಿಶೇಷ್ಯಕೇ ಕಲ್ಪನೇ ನಾ ಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಜನ್ಯಮಿತಿ ಜನಕತ್ವೇ ವಾಕ್ಯವಿಶೇಷಜನ್ಯತ್ವಸ್ಯಾಪಿ ಜನ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕರೂಪಾಂತರ ವಿರಹೇಯ ಗುರುಗ್ರಹಾತ್ವಾದಿತ್ಯಪಿ ॥

ಪತಿಪರಾಮರ್ಶತ್ವಜಾತಿಸತ್ವೇ ಮಾನಾಭಾವಾತ್ ತದತಿರಿಕ್ತರೂಪೇಣ ತನ್ನಿರೂಪಿತ ಜನಕತ್ವೇ ತು ಪ್ರಮಾಣಾಭಾವಃ ತಥಾ ಚ ತಥಾವಿಧ
ಮಹಾವಾಕ್ಯಾರ್ಥಬೋಧಸ್ಯ ಅನುಮಿತಿಜನಕತ್ವಾಸಂಭವೇನ ಲಕ್ಷಣಮಸಂಭವಗ್ರಸ್ತಮಿತಿ ಭಾವಃ ನನು ಏವಂ ಸತಿ ಕಾರಣಂ ತದ್ವಿಶೇಷಂ ವಿ
ವಲಕ್ಷಣಂ ಕರಣಮಿತ್ಯುಕ್ತೌ ವಾಕ್ಯವಿಶೇಷಜನ್ಯತ್ವಸ್ಯಾಪೀತಿ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರೇ ವಕ್ತವ್ಯಂ ತಥಾ ಚ ವಕ್ತವ್ಯಮಿತಿ ಶಬ್ದ
ವಿಶೇಷಜನ್ಯತ್ವಸ್ಯಾಪೀತ್ಯರ್ಥಃ ಜನ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕರೂಪಾಂತರವಿರಹಾದಿತಿ ಉದಾಸೀನವಾಕ್ಯಜನ್ಯಬೋಧವ್ಯಾವೃತ್ತಜನ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕ
ವಿರಹಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ ಗುರುತ್ವಾತ್ ಅತಿವ್ಯಾಪ್ತಿವಾರಕತ್ವೇ ಗುರುತ್ವಾತ್ ಅತಿವ್ಯಾಪ್ತಿವಾರಕತ್ವೇನೇತಿ ಯಾವತ್ ತಥಾ ಚೋದಾಸೀನ ಜನ್ಯತ್ವಾ
ವಾಕ್ಯಜನ್ಯಬೋಧವ್ಯಾವೃತ್ತ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರೇ ತತ್ತದ್ವಿಧವಾಕ್ಯಜನ್ಯವೃತ್ತಿಜಾತಿವಿಶೇಷಪ್ರಮಾಣಾಭಾವಾಲ್ಲಕ್ಷಣಮುದಾಸೀ
ನವಾಕ್ಯಾತಿವ್ಯಾಪ್ತಮಿತಿ ಭಾವಃ ವಸ್ತುತಸ್ತು ಬೋಧಮವತಾರ್ಯೇತಿ ವಾಕ್ಯಜನ್ಯಶಾಬ್ದಬೋಧವೃತ್ತಿಜಾತಿವಿಶೇಷಪ್ರಮಾಣಾಭಾವೇನ ತಥಾವಿಧ
ಲಕ್ಷಣಮಸಂಭವದುಷ್ಟಮಿತಿ ಧ್ಯೇಯಂ । ಹೇತ್ವವಯವೇನ್ಯಸಾಮಾನ್ಯಲಕ್ಷಣಮುಕ್ತ್ವಾ ವಿಶೇಷಲಕ್ಷಣಮಾಹ ಅನ್ವಯೀತ್ಯಾದಿ ಅನ್ವ
ಯವ್ಯಾಪ್ತಿಬೋಧಕ ಶಬ್ದಾಭಿಧಾಯಕಪ್ರಯೋಜಕಜ್ಞಾನಜನಕತ್ವೇ ಸತಿ ಹೇತುಪ್ರತಿಪಾದಕವಿಭಕ್ತಿಮದ್ವಾಕ್ಯತ್ವಂ ಅನ್ವಯಿ

ಅನ್ವಯವ್ಯಾಪ್ತ್ಯಭಿಧಾಯಕಾವಯವಾಭಿಧಾಯಕಪ್ರಯೋಜಕಜ್ಞಾನಜನಕಹೇತುವಿಭಕ್ತಿಮದ್ವಾಕ್ಯತ್ವಮನ್ವಯಿಹೇತುತ್ವಂ ॥

ಬಿಂವ್ಯಾ
೧೯

ಹಿಂತ್ವವಯವ ವತ್ವಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ಅತ್ರ ಘಟಾವಯವಾಂತರಾವರ್ತಿತಾವಚ್ಛಿನ್ನಾವಯವ ೧ ತ್ವಾದಿ ಶ್ರುತಿ ಜನ್ಯಾಯಾಂ ಮತಾವತಿವ್ಯಾಪ್ತಿ ವಾರಣಾಯಸ
ತ್ವಂ ●ಂ ಜನಕತ್ವಮತ್ರ ಪ್ರಯೋಜಕತ್ವಂ ಬೋಧ್ಯಂ ನಾತಃ ಸ್ವರೂಪಯೋಗ್ಯತಾಮಾದಾಯ ತತ್ರೋಷತಾದವಸ್ಥ್ಯಂ ಯತ್ರ
ದಾಹಾರಣಂ ತಮವಪ್ರಯುಕ್ತಂ ತತ್ರ ತ್ವಹೇತ್ವಂತರಲಕ್ಷ್ಯತಯಾ ತತ್ರಾತಿವ್ಯಾಪ್ತಿವಾರಣಾಯ ಹೇತುತ್ವಪ್ರತಿಪಾದಕೇತ್ಯಾದಿ ವಿಶೇಷ್ಯ
ದಳಂ ಹೇತ್ವವಯವಾರ್ಥಕಂ ಅತ್ರ ಹೇತುತ್ವಪ್ರತಿಪಾದಕವಿಭಕ್ತಿಮತ್ತ್ವಾಯಾವಯವತ್ವಮಿತಿ ಪಾಠಸ್ತು ಪ್ರಾಮಾದಿಕಃ ವಿಭಕ್ತ್ಯಂತಸ್ಯಾವ್ಯಾ
ಪಕತ್ವರ್ಥಾಭಾವಾತ್ ವ್ಯತಿರೇಕಿಹೇತ್ವವಯವಲಕ್ಷಣಮಾಹ ●ತದೇವೇತಿ ಅನ್ವಯಹೇತೂಕ್ತಲಕ್ಷಣಮೇವೇತ್ಯರ್ಥಃ ವ್ಯತಿರೇಕೇತ್ಯಾದಿ ಅನ್ವಯವ್ಯಾ
ಪ್ತ್ಯಭಿಧಾಯಕತ್ವವಿಶೇಷಣಂ ದೂರೀಕೃತ್ಯ ವ್ಯತಿರೇಕವ್ಯಾಪ್ತ್ಯಭಿಧಾಯಕತ್ವವಿಶೇಷಣದಾನೇನೇತ್ಯರ್ಥಃ ಅನ್ವಯವ್ಯತಿರೇಕಿಹೇತ್ವವಯವಲ
ಕ್ಷಣಮಾಹ ಅನ್ವಯವ್ಯತಿರೇಕೀತ್ಯಾದಿನಾ ಕರಣೇತ್ಯಾದಿ ಅನ್ವಯವ್ಯಾಪ್ತ್ಯಭಿಧಾಯಕಶಬ್ದಪ್ರಯೋಜಕಜ್ಞಾನಜನಕತ್ವೇ ಸತಿ ವ್ಯತಿರೇಕ
ವ್ಯಾಪ್ತ್ಯಭಿಧಾಯಕಶಬ್ದಪ್ರಯೋಜಕಜ್ಞಾನಜನಕಂ ಯದ್ವಾಕ್ಯಂ ತದ್ವಾಕ್ಯಜನಕಹೇತ್ವವಯವತ್ವಂ ಅನ್ವಯವ್ಯತಿರೇಕಿಹೇತುತ್ವಮಿತ್ಯರ್ಥಃ
ಡ ವಿಷಯತಾಂ ಸ್ವಗಮಕತ್ವಮಿತ್ಯಾಕಾಂಕ್ಷಾಯಾಂ ಏಕವ್ಯಾಪ್ತ್ಯಭಿಧಾನೇನೈವ ೧ ಇತರಸ್ಯಾಪ್ಯರ್ಥಾತ್ ವ್ಯಾಪ್ತಂ ತದಭಿಧಾನೇ ದಾರ್ಢ್ಯಂ ತದಂತ್ಯಾದಿತ್ಯೇಕದಾ

ಏತದೇವ ವ್ಯತಿರೇಕವ್ಯಾಪ್ತ್ಯಭಿಧಾಯಕತ್ವಮಾಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ಯ ವ್ಯತಿರೇಕಿಹೇತುತ್ವಾದನ್ವಯವ್ಯತಿರೇಕೋದಾಹರಣಕಾಂಕ್ಷಾಪ್ರಯೋಜಕತದ್ಧೇ ... ತಾವಯವತ್ವ

ಯದ್ವಾ ಪಕ್ಷಸಪಕ್ಷಾನ್ಯತರಾಂಶೇ ವಿಪಕ್ಷಾನ್ಯತರಾಂಶೇ ಹೇತುವಚ್ಛೇದವದನ್ವಯವ್ಯತಿರೇಕಿ। ಅತ್ಯಂತಾಭಾವಾಪ್ರತಿಯೋಗಿಸಾಧ್ಯಸಮಾನಾಧಿಕರಣಪಕ್ಷಸಪಕ್ಷಾನ್ಯತರ... ತು ... ಂತ್ವಂ

+ ಸಪಕ್ಷವೃತ್ತಿತ್ವೇ ಸತಿ ।

ಉಭಯವ್ಯಾವೃತ್ತಿಬೋಧಕಶಬ್ದಪ್ರಯೋಗಾಭಾವೇ ಲಕ್ಷಣಂ ಮೇಘಂ ಪ್ರಪಂಚಮಿತಿ ವಿಭಾವ್ಯತೇ ತದಾ ಹಿಂ ... ಪಕ್ಷವೃತ್ತಿತ್ವೇ ಸತಿ ವಿಪಕ್ಷಾವೃತ್ತಿಧ್ಯ
ಹೇತುಕತ್ವಂ ಸಾಧಕಹೇತ್ವವಯವತ್ವಂ ಅನ್ವಯವ್ಯತಿರೇಕಿಹೇತುತ್ವಮಿತ್ಯರ್ಥಃ । ಅತ್ರ ಸ್ವರೂಪಾಸಿದ್ಧಹೇತುಕಾವಯವ ... ತಹೇತ್ವವಯ
ವಾತಿವ್ಯಾಪ್ತಿವಾರಣಾಯ ಪ್ರಥಮಸತ್ಯಂತಂ । ವ್ಯತಿರೇಕಿಹೇತ್ವವಯವೇ ಅತಿವ್ಯಾಪ್ತಿವಾರಣಾಯ ದ್ವಿತೀಯಸತ್ಯಂತಂ । ತತ್ರ ಸಪಕ್ಷತ್ವಂ ನಿಶ್ಚಿತಸಾ
ಧ್ಯವತ್ವಂ ... ಕೇವಲಾನ್ವಯಿಹೇತ್ವವಯವೇ ಅತಿವ್ಯಾಪ್ತಿವಾರಣಾಯ ವಿಪಕ್ಷಾವೃತ್ತಿತ್ವಾಂ
ತಂ । ವಿಪಕ್ಷತ್ವಂ ಚ ... ಸಾಧ್ಯಾಭಾವವತ್ವಂ ... ಇತಿ । ಏತಚ್ಚ ...
... ಕೇವಲಾನ್ವಯಿಹೇತ್ವವಯವಲಕ್ಷಣಂ ತತ್ರಾತಿವ್ಯಾಪ್ತಮತಃ ಕೇವಲಾನ್ವಯಿಹೇತ್ವವಯವಲಕ್ಷಣಾಂತರಮಾಹ । ಅತ್ಯಂತಾಭಾ
ವೇತಿ । ವೃತ್ತಿಮದತ್ಯಂತಾಭಾವಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾನವಚ್ಛೇದಕಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನಸಾಧ್ಯಸಮಾನಾಧಿಕರಣಪಕ್ಷವೃತ್ತಿಸಪಕ್ಷವೃತ್ತಿಹೇತು
ಬೋಧಕಹೇತ್ವವಯವತ್ವಂ ಕೇವಲಾನ್ವಯಿಹೇತ್ವಮಿತ್ಯರ್ಥಃ । ಏತಚ್ಚ ಕೇವಲಾನ್ವಯಿಸಾಧ್ಯಕಹೇತೌ ... ಲಕ್ಷ್ಯತಯಾ ... ಪಪತ್ತಿಃ
ಅತ್ರ ಅನ್ವಯವ್ಯತಿರೇಕಿಹೇತ್ವವಯವಾತಿವ್ಯಾಪ್ತಿವಾರಣಾಯ ಅನವಚ್ಛೇದಕಾಂತಂ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕವಿಶೇಷಣಂ । ಸರ್ವಮಪಿ ಧೇಯಂ ತ್ರ ...

× ಅಸಾಧಾರಣಾಭಾವಸಾಧ್ಯಕಹೇತ್ವವಯವೇಽತಿವ್ಯಾಪ್ತಿವಾರಣಾಯ ವೃತ್ತಿಮತ್ವಮತ್ಯಂತಾಭಾವವಿಶೇಷಣಂ + ।

శాబ్దికసభా

యద్వా సమితికాలసంభూతపరామర్శప్రయోజకతాజ్ఞానకారణసంఖ్యావిషయకత్వతత్తత్సంఖ్యాకత్వసంభవాపాదకహేతువిభక్తిమత్త్వమస్య ॥

టీం వ్యా ౨౦ తాద్వదితాద్యవ్యభిచారత్వంవా ప్రతియోగిత్వసాధ్యవద్వృత్తిత్వరూపవ్యవచ్ఛేద్యవృత్తిత్వం హేతువిశేషణం తథావిశే
షవ్యాప్తిసాధ్యకధూమవాన్ వహ్నిమానిత్యాదౌ వ్యాప్తిమతి సర్వత్రావాపనాద్యనుమితేరసత్వాదిత్యాదౌ అత్రేదంబోధ్యం
వ్యాప్తివ్యాప్తివారకకారణతంత్ర్యాయాంవయవార్థం। ధూమవాన్ వహ్నేరిత్యత్ర సాధ్యాభావవత్త్వేనవహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదౌ ప్రతి
జ్ఞాయాంవేతివ్యాప్తివారణాయ హేతుతాంతంశబ్దవిశేషణం। తదర్థస్తు పూర్వోక్తహేతుత్వవయవసామానాధికరణ్యలక్షణవన్నిష్ఠత్వం తాత్ప
ర్యవిషయసామాన్యమత్వాదిత్యాదౌ హేత్వవయవేవ్యాప్తేః వ్యతిరేకిణాంవేతివ్యాప్తివారణాయ ప్రతియోగిత్వాదౌ ప్రతీతేః సాధ్య
ప్రయోజ్యసాధ్యసాధ్యనేవ వారణాయత్ర యత్ర ఏతాదృశం యత్సాధ్యం తత్సాధ్యకత్వార్థః। ప్రతియోగ్యసంబంధిత్వాదివారణాయ సాధ్య
నిష్ఠప్రత్యయసాధ్యం పూర్వోక్త ఏవాధికరణేధర్మః ఏతస్మాదన్వయవ్యతిరేకిణ్యతివ్యాప్తివారణాయ వ్యతిరేకివ్యాప్తిం
గ్రాహ్యపూర్వోక్తవ్యతిరేకిహేతువయవలక్షణమతివ్యాప్తమతస్తల్లక్షణాంతరమాహ ఏతదేవేత్యాది ఇదముపలక్షణం ఏతదేవప్ర
తీత్యాంభయసమాహారేత్యాదౌ అన్వయవ్యతిరేకిహేతులక్షణమిత్యపిద్రష్టవ్యం అతః పర్వతోవహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యత్ర

ఏతదేవప్రతీతాన్వయసాధ్యసాధకేతివిశేషణవ్యతిరేకిహేతులక్షణం ॥

॥ ತದಾಂತರೀಯ ಧೂಮಾದಿತ್ವೇನ ಪ್ರಯೋಕ್ತವ್ಯಂ ತದ್ಧೂಮವತ್ತ್ವಾದಿತಿ ಮತಮಪ್ಯರ್ಥಾತ್ ಸಾಮಾನ್ಯವತ್ತ್ವೇನ ತಿರೋಧ್ಯಾಕರಣಂ [illegible] ವ್ಯಾಪಾರ್ಥಕವಿ
॥ ವಿಶಿಷ್ಟಸ್ಯ ಪಕ್ಷಾವೃತ್ತಿತ್ವೇ ಹೇತುತ್ವೇ ಸಾಮಾನ್ಯವತ್ತ್ವಸ್ಯ ವಿಶಿಷ್ಟಾಂತರಾವರುದ್ಧಸ್ಯ ಅಕ್ಷೇಪ್ಯಮಾದಿತಿ ಕೇಚಿತ್ತನ್ನ ॥

ಧೂಮಮಹಾಂತಮಿಂಧನಾದಿ ಶೈಥಿಲ್ಯಾಲ್ಪತ್ವಯುಕ್ತಿ ತಿತ್ತಿರ್ಯಪಕ್ಷತಿಃ ಕಲ್ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ ದಿತ್ರಯಂ ಯೋಜವಯಿತ್ವಾ ಹೇತೌ ಗೌರವಂ ವಿಶೇಷಣಾನಾಂ ಮತಿ ಹೇತೋಃ ಪಕ್ಷ
ವೃತ್ತಿತ್ವಭಾನಾರ್ಥಂ ಧೂಮವತ್ತ್ವಾದಿತಿ ಮತಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ಬಂಧಿ ಹೇತು ಪ್ರಯೋಗೋ ನ್ಯಸ್ತ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ ದಿವಂ ಬಾ ವಂಯವಹಾರೇ ಗೌರವಂ ತ್ರೈಯೋರ್ವ್ಯಯಸ್ಸಾ ವ
ನಾಂ ಮತೇ ಉಪಕ್ರಯಾ ವಾ ಕ್ಯಾದೇವ ಹೇತೋಃ ಪಕ್ಷವೃತ್ತಿತ್ವಲಾಭಾತ್ ಅತ್ರೋಕ್ತೈಯೋರ್ವ್ಯಯಕ ಮತಿ ಮತುಪ್ ಸಂಬಂಧಿ ಹೇತು ಪ್ರಯೋಗಾ
ಭಾವೇ ಇಷ್ಟಾಪತ್ತಿಮಾಹ ಕಥಾಂತರಾವಿಕಾರ್ಯದಿ ಪಾದಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತೋಽಧಿಕಾರಿ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ಸಾಮಾನ್ಯವತ್ತ್ವ ಇತ್ಯಸ್ಯ ಶಬ್ದಾರ್ಥ ತ್ವೇ ಸಾಧ್ಯ ಇ
ತ್ಯಾದಿಃ ಇತ್ಯಪಾರ್ಥಕ ವಿಶೇಷಣ ಇತಿ ಹೇತ್ವವಯವೇಽಲ್ಪಯ ಬೋಧಕತ್ವ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ಏತದೇವ ಪ್ರತಿಪಾದಯತಿ ವಿಶಿಷ್ಟಸ್ಯ ಪಕ್ಷಾವೃತ್ತಿತ್ವೇ
ತಿ ಹೇತುತ್ವೇ ತ್ವಸ್ಯ ಅಕ್ಷೇಪ್ಯಮಾದಿತ್ಯನ್ವಯಃ ವಿಶಿಷ್ಟಾಂತರಾವರುದ್ಧಸ್ಯ ಸತಿ ಸಪ್ತಮ್ಯರ್ಥಕಾ ತದ್ರೂಪಾವ್ಯವಹಿತಸ್ಯ ತಥಾಪ್ಯೈಕವಿಶಿಷ್ಟಸ್ಯ ಭಾನವ
ದುಕ್ತೇ ವಿಶಿಷ್ಟಾಂತರಾರ್ಥಕ ಸ್ಯ ಅಕ್ಷೇಪ್ಯ ಮೌಲಾಕಾಂಕ್ಷಿತಯಾ ಉಪದರ್ಶಿತಸ್ಯೇತಿ ಸಾಮಾನ್ಯವತ್ತ್ವ ವಿಶಿಷ್ಟಬಾಧಾಂತ್ರಯ ಕರಣಾಕ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ವಿಷಯ
ತ್ವರೂಪ ವಿಶಿಷ್ಟ ಹೇತ್ವಾಪಂಚ ಪ್ಯರ್ಥ ಹೇತುತ್ವಸ್ಯ ವಿಶೇಷಣಸ್ಯ ಯಾಸಂಭವೇ ಅಕ್ಷೇಪ್ಯಯಾಸಂಭವಾತ್ ತಥಾ ವಿಧ ವಿಶಿಷ್ಟ ಹೇತು ಸತ್ತಾ ಧ್ಯ ಶ ಹೇತು ಪ್ರಯೋ
ಗೋಽಕರ್ತವ್ಯ ಇತಿ ಭಾವಃ ಸಪ್ತಮೀಂ ಬಲಾದಿತಿ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಾರ್ಥಕ ಸತಿ ಸಪ್ತಮ್ಯಾ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ಉಪಸ್ಥಿತಾವಿತಿ ಸತ್ಯಾಮಿತಿ ಶೇಷಃ ವಿಶಿ
ಷ್ಟ ಹೇತುತ್ವಾಕ್ಷೇಪ್ಯಮಿತಿ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಸಂಬಂಧೇ ಸಾಮಾನ್ಯವತ್ತ್ವ ವಿಶಿಷ್ಟ ತಥಾ ವಿಧ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ವಿಷಯತ್ವರೂಪ ಹೇತಾವಿತ್ಯರ್ಥಃ ಹೇ

ಸಪ್ತಮೀಂ ಬಲಾಲ್ಲಬ್ಧಸ್ಯ ಬಾಧ್ಯಕರಣ ಪ್ರಾಪ್ತ್ಯೈ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯ ಸಂಬಂಧಿತಾ ವಿಶಿಷ್ಟೇ ಹೇತುತ್ವಾಕ್ಷೇಪ್ಯಮಿತ್ =

ಟಿಂವ್ಯಾ
೨೧

ಟತಾವಚ್ಛಿನ್ನಯಾ ಇತಿ ಪಂಚಮ್ಯರ್ಥಃ ಹಿಂ ತು ತಾದಾತ್ಮ್ಯಯ ಸಂಭವಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ ತಥಾ ಚ ಯತ್ರ ವಿಭಕ್ತ್ಯರ್ಥಃ ಸಂಬಂಧ ಮತ್ಯೋರ್ದ್ವಯೋರ್ಭಾವ ನ
ತತ್ರೈವೋಪದರ್ಶಿತವ್ಯುತ್ಪತ್ತ್ಯವಕಾಶಃ ಏವಂ ಚ ಪ್ರಕೃತೇ ಸತಿ ಸಪ್ತಮ್ಯರ್ಥಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಸಂಬಂಧೇ ತಥಾ ಚ ವಿಧಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಿಷಯತಾವ್ಯಾಪ್ತೇ ತ
ಸಾಮಾನ್ಯವತ್ವೇ ಪಂಚಮ್ಯರ್ಥಸ್ಯ ಹಿಂ ತು ತಾದಾತ್ಮ್ಯಯ ಸಂಭವಾತ್ತ್ಯಾದ್ಯುಕ್ತವಿಶಿಷ್ಟ ಹಿಂತು ಸ್ಯಾತ್ ತಥಾ ಚ ಪ್ರಯೋಗಾನಾಂ ಉಪಪತ್ತಿ ಇತಿ ಭಾವಃ ೯೬
ತಥಾ ... ನ್ವಯಬೋಧಕತಾ ಕಿ ಸಾಮಾನಾರ್ಥ್ಯ ಯೋರ್ಭೇದಾತಿರಿಕ್ತಸಂಬಂಧೇ ಅನ್ವಯ ಬೋಧಾಭಾವ ಇತಿ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿವಿರೋಧ ಇತ್ಯತ ಆಹ ತತ್ರೈ
ವೇತಿ ಅಭೇದಾತಿರಿಕ್ತತ್ವಸ್ಯೈವ ವಿವಕ್ಷಿತತ್ವಾದ ಸ್ಯಾಭಿತಾಂ ತಿರಿಕ್ತತ್ವಸ್ಯೈವ ವಿವಕ್ಷಿತತ್ವಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತೇಃ ಸಾಮಾನಾರ್ಥಯೋ ರೇಕ್ಯಯ ಬೋಧಾಭಾವವ್ಯು ಘಿ ಬಾ
ತ್ಪತ್ತಿಕಲ್ಪನಾತ್ ಕಿಂ ಸಪ್ತಮ್ಯರ್ಥಕ್ತೈಶಿಕಸಂಬಂಧಘಟಿತ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಮರ್ಥಸ್ತೈವಂ ಸಂಭವತಿ ತದೇವ ಕಿಂ ಷುದುಷ್ಯಮಾನಾನ್ಯ
ನ ತತ್ರ ತತ್ರ ತಾತ್ಪರ್ಯಾರ್ಥಕತ್ವೇ ತನ್ನಿರ್ಣಯಾದಿತ್ಯತ ಆಹ ಕೇಂತಾದಿ ಅಯಮರ್ಥಃ ಕೈಶಿಕಸಂಬಂಧಘಟಿತಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಮ
ರ್ಥಃ ಅಸ್ಯಾನುಭಾವಾತ್ ಸತಿ ಸಪ್ತಮೀಯಾ ಪದಾತ್ ತಥಾ ಚ ಸತಿ ಸಪ್ತಮ್ಯಾ ನಾನಾರ್ಥಕತ್ವಮಿತಿ ಭಾವಃ ಕಿಂ ಹಿಂ ತು ಪ್ರಯೋಗಾನಾಂ ತದಂ ವ್ಯಾಪ್ತಿ
ಯೋಗಧಿಕ ಮುದಾಹರಣಾಂ ವೇ ಪ್ರಯುಕ್ತೇತಿ ಕೇತಾಂ ವ ಕಿಂ ಇತ್ಯತ್ರ ವಿಶೇಷಮಹಾಭಾವಃ ವ್ಯಾಪ್ತಿರಿವ ಪಕ್ಷ ಧರ್ಮತಾಯಾ ಅಪಿ ಗಮಕತ್ವಾಪ್ರ

ತತ್ರೈವ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತೇಃ ಕಿವ್ಯಾಯ ಮಧೋನ ಅಸ್ಯಾನುಭವಾತ್ ಸ್ವಾವಗಮ್ಯತೇ ಹಿಂ ತಾ ಪ್ರಕೃತೇ ಕ ಥಮಸ್ಯ ಗಮಕತ್ವಂ =

ಕತ್ವಾದಿತ್ಯತ ಆಹ ಹೇತ್ವಾವಿತ್ಯಾದಿ ಅಸ್ಯ ಲಿಂಗಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಇತ್ಯಾಕಾಂಕ್ಷಾಯಾಂ ಇತಿ ಜಿಜ್ಞಾಸಾಯಾಂ ಪ್ರಾಥಮ್ಯಾತ್ ಪರಾಮರ್ಶಘಟಕ
ವ್ಯಾಪ್ತೇಃ ಪ್ರಥಮೋಪಸ್ಥಿತತ್ವಾತ್ ತತ್ರ ದರ್ಶನಾಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಪ್ರದರ್ಶನಾಯ ಉದಾಹರಣಂ ಉಪನಯಾಂತಾವಯವಾನ್ ಉದಾಹರಣಪ್ರ
ಮಿ ಯೋಗಃ ಯಸ್ತು ತಸ್ಯ ಉಕ್ತಮನುಗಮಕತ್ವಮಿತ್ಯಾಕಾಂಕ್ಷಾಯಾಂ ಕಿಂಪ್ರಕಾರಕಂ ಜ್ಞಾನಂ ಅನುಗಮಕತ್ವಘಟಕತ್ವೇ ಪ್ರಥಮತಃ ಪಕ್ಷಧರ್ಮತಾಪ್ರದರ್ಶನೇನ
ಪಗಾಪ್ರಸಕ್ತಮಸ್ತೀತಿ ತೃತೀಯಂ ಅನುಮಿತಿತ್ಯಾದಿ ಅತ್ರ ಜ್ಞಾನಂ ತಮು ದಾನೀಂ ಸ್ವಾರ್ಥಕಂ ನ್ಯಾಯಾವಯವಾರ್ಥಕಂ ವ್ಯಾಪ್ಯತ್ವಾಭಿಮತವ ಸ್ತ್ವಾ
ಶ್ರಿತಪಕ್ಷಂ ಪ್ರಕೃತಹೇತುವಿಶಿಷ್ಟಪಕ್ಷಕಂ । ಯತ್ ವ್ಯಾಪಕತ್ವಾಭಿಮತೇತಿ । ಯತ್ ಸಾಧ್ಯ । ಯತ್ ತಸ್ಯ ಹೇತ್ವಾಂತ್ಯ ವ್ಯಾಪಕತ್ವಂ ತದ್ವಿಶಿಷ್ಟ
ಸಾಧ್ಯತ್ಯರ್ಥಃ ತಥಾಚ ನ್ಯಾಯಾವಯವತ್ವೇನ ತತ್ರ ಪ್ರಕೃತಹೇತುಮತಿ ಪ್ರಕೃತಹೇತುವ್ಯಾಪಕತ್ವವಿಶಿಷ್ಟಸಾಧ್ಯಸಂಬಂಧಬೋಧಕವಾಕ್ಯತ್ವಮು
ದಾಹರಣತ್ವಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ಉದಾಹರಣವಾಕ್ಯಾತ್ ಸ್ವಘಟಕ ಶಬ್ದಾನಾಂ ತದ್ವಿಷ್ಯಾನಮುಖವ್ಯಾಪ್ಯತ ಸಾಧ್ಯಬೋಧಕಪದಸ್ಯ ಹೇತುವ್ಯಾಪಕತ್ವವಿಶಿ
ಷ್ಟಸಾಧ್ಯತಾತ್ಪರ್ಯಕತಯಾ ತಥಾವಿಧವ್ಯಾಪಕತ್ವವಿಶಿಷ್ಟಬೋಧೋದಯಾತ್ ತ್ರಲಕ್ಷಣಾನವಕಾಶಃ । ಅತ್ರ ಹೇತ್ವವಯವಾದಾವತಿವ್ಯಾಪ್ತಿವಾರ
ಣಾಯ ಪ್ರಕೃತಹೇತುವಿಶಿಷ್ಟೇತ್ಯಾದಿ ಉದಾಹರಣಸಾಮಾನ್ಯಲಕ್ಷಣಮುಕ್ತ್ವಾ ತದ್ವಿಶೇಷಲಕ್ಷಣಮಾಹ ಸಾಧ್ಯೇತ್ಯಾದಿ ಸಾಧ್ಯಸಾಧನೇನ ಬಂಧಃ

ಇತ್ಯಾಕಾಂಕ್ಷಾಯಾಂ ವ್ಯಾಪ್ತಿಪಕ್ಷಧರ್ಮತಾಪ್ರದರ್ಶನಪ್ರಸಕ್ತಾ ವ್ಯಾಪ್ತೇಃ ಪ್ರಾಥಮ್ಯಾತ್ ತತ್ಪ್ರದರ್ಶನಾಯೋದಾಹರಣಂ ಅನುಮಿತಿಹೇತುಲಿಂಗಪರಾಮರ್ಶ =
ಪ್ರಯೋಜಕಶಾಬ್ದಜ್ಞಾನಜನಕವ್ಯಾಪ್ಯತ್ವಾಭಿಮತವಶಿಷ್ಟ । ಯತ್ ವ್ಯಾಪಕತ್ವಾಭಿಮತಸಂಬಂಧಬೋಧಕಶಬ್ದತ್ವಮುದಾಹರಣತ್ವಮಿತಿ ಸಾಮಾನ್ಯಲಕ್ಷಣಂ =

ಬಿ೦ಪ್ರ್ಯ

೨೨

ಸಾಧ್ಯನಿಷ್ಠಸಾಧನವ್ಯಾಪಕತ್ವಂ ತಥಾಚ ಸಾಧ್ಯನಿಷ್ಠಸಾಧನವ್ಯಾಪಕತ್ವಾವಗಾಹಿತ್ವೇಸತಿ ವಿಷಯವದ್ವಾಕ್ಯತ್ವಮನ್ವಯ್ಯುದಾಹರಣಮಿತ್ಯ
ರ್ಥಃ ಸಾಧ್ಯಸಾಧನಾಭಾವೇತಿ ದ್ವಂದ್ವಾತ್ಪರಃ ಶ್ರೂಯಮಾಣಃ ಶಬ್ದಃ ಪ್ರತ್ಯೇಕಮಭಿಸಂಬಧ್ಯತ ಇತಿ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತ್ಯಾ ಸಾಧ್ಯಾಭಾವ
ಸಾಧನಾಭಾವೇತ್ಯರ್ಥಃ ಸಂಬಂಧೋ ವ್ಯಾಪಕತ್ವಂ ತಥಾಚ ಸಾಧನಾಭಾವನಿಷ್ಠಸಾಧ್ಯಾಭಾವವ್ಯಾಪಕತ್ವಾವಗಾಹಿತ್ವೇಸತಿ ವಿಷಯವದ್ವಾ
ಕ್ಯತ್ವಂ ವ್ಯತಿರೇಕ್ಯುದಾಹರಣತ್ವಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ಅತ್ರ ಲಕ್ಷಣದ್ವಯೇಽಪಿ ವಿಷಯವತ್ತ್ವವಿಶೇಷಣಂ [illegible] ಯಂತಿವ್ಯಾಪ್ತಿಃ ಪ್ರಾಚೀನಮತ
ವಲಾಂ ಹಾಗ್ನ್ಯಂತ ಶಾಬ್ದ ನ್ಯಾಯಾವಯವತ್ವೇತಿ ಯಥಾಪಿ ದಾಕಾಂಕ್ಷಿತಸರ್ವಧರ್ಮಧಾರಿ ಧರ್ಮಕಾಂಕ್ಷಿತ [illegible] ಧರ್ಮಾ ವ್ಯಾಪ್ತಿರೂಪವ್ಯಾಪ್ತಿಜ್ಞಾ
ತವಚನತ್ವಮುದಾಹರಣತ್ವಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ಯೋಷಯತಿ [illegible] ಸಾಮಯಿಕತ್ವೇತಿ ಮಯೂರಾನ್ ದೃಷ್ಟಾಂತವಚನಮುಪೋದಾಹರಣಂ ಪ್ರ
ಯೋಜಕತ್ವಮಿತ್ಯಭಿಲಾಪವಿಶಿಷ್ಟಯಂತ್ರಿತತ್ವೇತ್ಯರ್ಥಃ ಅಸಾಂಪ್ರತ್ರಿಕತ್ವಾತ್ ನೈವತ್ರೋದಾಹರಣವಾಕ್ಯಘಟಿತತ್ವಾಭಾವಾತ್ [illegible]
ಜ್ಞಾತ ಶೋಧ್ಯದಾಹರಣೇ ತಕಥಂ ವ್ಯಾಪಕತ್ವಯೋಃ ಸಾಧ್ಯಸಾಧನಯೋಃ ಕಪಟೀ ತಥಾಯಂ ಧೀತಸ್ಸ್ಯೈವತಾ ಪ್ರೌಢ್ಯಾಂಶಕತ್ವಾದಿತ್ಯ

ಸಾಧ್ಯಸಾಧನಸಂಬಂಧಬೋಧಕತ್ವಂ ಸಾಧ್ಯಸಾಧನಾಭಾವಸಂಬಂಧಬೋಧಕತ್ವಂ ವಾ ವಿಶೇಷಲಕ್ಷಣದ್ವಯಂ ನ್ಯಾಯಾವಯವ ದೃಷ್ಟಾಂತವಚನಮುದಾಹರಣ
ದೃಷ್ಟಾಂತಪ್ರಯೋಗಸ್ಯ ಸಾಮಯಿಕತ್ವೇನ ಅಸಾಂಪ್ರತ್ರಿಕತ್ವಾತ್ ॥

॥ యో యో ధూమవాన్ సోఽగ్నిమానిత్యవ(వ్యాప్తి)ప్రతీతేః నాభిప్రేత్య సాధ్యమితి పక్షతాజ్ఞానవిషయవ్యాప్యవ్యాపకయోః సంబంధ తత్ర తద్వ్యాప్తి వ్యా.

అత ఏవ యో యో ధూమవానిత్యాది వ్యాప్తేరవచ్ఛేదకావచ్ఛేదేన వ్యాప్తిప్రతీతిః। వ్యాపకత్వప్రతీతిః। తథా చ విశేష్యతయా ఏవ
తథా తాదృశగ్రాహకతాపత్తిరితి భావః। నాపీత్యాది తత్తద్ధూమత్వతద్వ్యాపకమితి జనకజ్ఞానవిషయీభూత వ్యాప్తిజ్ఞాన
జనకత్వసత్త్వేన తాదృశజనకత్వం తత్ర తద్ధూమవ్యాపకమితి ప్రత్యక్షే సాధారణ్యమిత్యర్థః। తథా చ వ్యాప్తి
త్రిత్యాది తద్విశేషణ ప్రత్యక్షే తజ్జన్యత్వేన అనుమితి జ్ఞానం పక్షధర్మతా వ్యాప్యవ్యాపకతా
తజ్జనకత్వసత్త్వేన వ్యాప్తివిషయత్వము సాధారణ్యమిత్యర్థః। సామాన్యలక్షణముక్త్వా విశేషలక్షణమాహ ఏతదేవేతి
త్వలక్షణమేవేత్యర్థః। అన్వయేత్యాది అన్వయవ్యాప్తివిషయక జనక ప్రత్యక్ష జ్ఞానం జనకత్వసత్త్వ
యాం వ్యవహత్వమన్వయవ్యాప్తిసాధారణత్వం(వ్య)తిరేకవ్యాప్తిజనక ప్రత్యక్ష జ్ఞానం జనకత్వసత్త్వేన
వ్యవహత్వం వ్యతిరేకవ్యాప్తిసాధారణత్వమితి క్రమేణ విశేషలక్షణద్వయమవగంతవ్యమిత్యర్థః। సాధారణ వ్యాపకతా వ్యాప్తిః

ఏతదేవాన్వయవ్యతిరేకవ్యాప్తివిషయక విశేషిత లక్షణద్వయమిత్యర్థః అత్ర చ వ్యభిచార వారణాయ విశేషణ విధేయః॥

॥ ఇతి ... ॥

ಪ್ರತಿಯೋಗ್ಯವೃತ್ತಿ ತಸ್ಮಿನ್ ಧರ್ಮೇ ಪರಾಭಾವಾತ್ ಸಾಧ್ಯವಿಶಿಷ್ಟಧರ್ಮಸ್ಯ ವ್ಯಾಪಕತ್ವವಿಶಿಷ್ಟಲಕ್ಷಣಸ್ಯ ಪ್ರವೇಶಾವಾತ್ ಕಿಂತು ಸಾಧ್ಯಸಾಧನಯೋಃ
ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಮಾತ್ರಂ ತಸ್ಮಾತ್ ಪ್ರತಿಯೋಗ್ಯವೃತ್ತಿ ಏವ ನ ತು ಯತ್ಕಿಂಚಿತ್ ಇತಿ ಚ ತದ್ವೃತ್ತಿ [illegible] ಪ್ರತಿಯೋಗಿವಿರುದ್ಧಧರ್ಮಾಭ್ಯಾಂ ತದಧಿಕರಣಾನಾಂ
ತ ಧರ್ಮಾಣಾಂ ತತ್ತದಧಿಕರಣಾಮಿಂ ತದ್ಭಾವಸ್ಯ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಂ ತತ್ತದಧಿಕರಣಾಮಿಂ ತದ್ಭಾವಸ್ಯ ವ್ಯಭಿಚಾರ [illegible]ಶಂಕಾ ನಿವರ್ತಕಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ತಸ್ಮಿನ್
ಧರ್ಮಾತ್ಪ್ರತಿಯೋಗಿ ಅಭಾವಂ ತತ್ತಾದಾತ್ಮ್ಯ ಚಾರ್ಯಮತವಾದ ಅತ್ರೇತ್ಯಾದಿ ವ್ಯಭಿಚಾರವಾರಣಾಯ ತತ್ತದಧಿಕರಣಾಮಿಂ ತದ್ಭಾವಸ್ಯ
ವ್ಯಭಿಚಾರಜ್ಞಾನವಾರಣಾಯ ವಿಶೇಷಂ ಉಪದರ್ಶಿತ ವಿರುದ್ಧಧರ್ಮಾಭ್ಯಾಂ ತತ್ತದಧಿಕರಣಾನಾಂ ಧರ್ಮಂ ಯತ್ಕಿಂಚಿತ್ ತದ್ಭಾವಯೋ
ರ್ಧೂಮವಾನ್ ವಹ್ನೇಃ ತತ್ಸಾಧಾರಣವ್ಯಾಪ್ತೇಷು ವಹ್ನಿಧೂಮಯೋರ್ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಪ್ರಸ್ಥಾಪಿತ ತತ್ತದಧಿಕರಣಾಮಿಂ ತದ್ಭಾವಸ್ಯ ಧೂಮ
ವತ್ತ್ವರೂಪಂ ವಹ್ನಿಮತ್ ಧೂಮವತ್ತ್ವಾದಿತಿ ವಹ್ನಿಮದಿತ್ಯಾದ್ಯಾಕಾರಕ ಶಿರೋಮಣಿ ಏವಂ ಸಾಧಾರಣವಾಕ್ಯ ಜ್ಞಾಯತೇ ಇತಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಶಿರೋಮಣಿಃ ಅ
ಸ್ಪಷ್ಟಯಾ ವ್ಯಾಪ್ತಿಶೇಷಾನುಮಿತಿಗಮಕತಯಾ ವ್ಯತಿರೇಕವ್ಯಾಪ್ತಿ ಶಿರೋಮಣೀ ಸಾಧಾರಣ್ಯ ಪ್ರತಿಯೋಗಿ ಅಭಾವಂ ತದ್ರೂಪಂ ಸ್ಯಾದಿತಿ ಭಾವಃ ಅವಯವಿತ್ವ
ಕೇವಲಾನ್ವಯಿ ತೇನ ಸ್ಫುರಣ ಸಮಾನ ಯತ್ರ ಚೇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಮೇವೇತಿ ಸಾಧ್ಯಸಾಮಾನ್ಯಃ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯತ್ವಾರ್ಥಃ

ಅತ್ರ ಚ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಮೇವ ವ್ಯಾಪ್ತಿಸ್ತತ್ರ ವಿಶೇಷ್ಯ ಯದಾ ಕೇವಲಾನ್ವಯಿ ವೃತ್ತಿ ಸಾಧ್ಯಮೇವ =

వ్యాప్తిః వ్యభిచారాభావః ఇతి చేన్నేతి విషయవృత్త్యన్యోన్యాభావ ఇతి భావః। ఘటత్వాదౌ। ఇదం ప్రమేయం గగనత్వాత్ ఇదం ద్రవ్యభిన్నం గగ
నత్వాత్ ఇత్యాదావిత్యర్థః। అత్ర ఏకస్మిన్ సాధికరణే స్వసాధ్యాధికరణతయోః విరుద్ధధర్మాభ్యాం సాధ్యాధికరణావస్థాపకత్వం ఘటితే
ధుమవస్థావచ్ఛేదకవిషయవృత్త్యన్యోన్యాభావ। అస్మాకం తు సమకక్ష్యే ప్రియుక్తేహేతువ్యాపకత్వబోధతాత్పర్యగ్రాహకత్వేనైవ త
ఖ త్వసర్గకత్వమితి భావః। దూషణాంతరమాహ విషయాయామితి విశిష్టతయోత్పన్నాభ్యాం విరుద్ధతత్తద్ధర్మాభ్యాం తత్తదధికరణస్య
చ సాధ్యావచ్ఛేదిత్యర్థః। వ్యభిచారతాదవస్థ్యమితి వ్యభిచారజ్ఞానసంభవాదిత్యర్థః। తథా చ గ్రాహ్యాభావవద్గామిగ్రహస్య
విశిష్టబుద్ధివిరోధితయా ఉదాహరణాంతర్భావాత్ ధూమవత్త్వావచ్ఛిన్నం వహ్నిమత్ ధూమవత్త్వావచ్ఛిన్నం వహ్నిమదితి బోధద్వయ
దశయోః వ్యభిచారజ్ఞానం తత్ర బాధకాభావాత్ తథా వ్యభిచారజ్ఞానే వర్తకబోధావయుక్తత్వం విషయాయా ఇతి భావః॥
యది తదావిషయాయాస్తథా విధవ్యాపకత్వబోధ। తావత్పృథగ్రాహకత్వం తదా తత్త్వేవిషయ అనుబిహాకిం తు ప్రథమయత్వదస్యసాకాంక్ష
త్వసంభవేత్యర్థః। ఏకఏవ తత్వదత్రయోః గచ్ఛతః మస్యతేము తత్రాప్యవశ్యం విషయ అన్యథా విరుద్ధాభ్యాం ధర్మాభ్యాం ఉపస్థితాయాం తత్ర

విషయాయామపి వ్యభిచారతాదవస్థ్యం॥

ತ್ತದಧಿಕರಣಾನಾಂ ಏಕೈಕತತ್ತ್ವವಿಷಯಾಣಾಂ ಸಂಭವಾತ್ ಸಕೃದುಚ್ಚರಿತ ಇತ್ಯಾದಿವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿರಿತ್ಯತಃ ತತ್ರೋಪಪತ್ತಿಮಾಹ ವಿಷಯೇತಿ ತ್ವೃತ್ತೇ
ಋತತ್ರ ವಿಷಯಸ್ಯೈಕತ್ವೇಪಿ ತಾತ್ಪರ್ಯಂ ವಿರೂಪ್ಯೋಪಪತ್ತಿತಯೋರಭಿ ವಿರುದ್ಧಧರ್ಮಾಧ್ಯಾಸಮುಪಪತ್ತೀನಾಂ ನಾನಾಧಿಕರಣಾನಾಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ತತ್ತ್ವಭೇದೇತಿ ಏಕ
ಕತತ್ತ್ವಭೇದೇತ್ಯರ್ಥಃ [illegible]ನಾಮಶ್ರಾವ್ಯ ಉಪಪತ್ತಿಸಂಭವಾತ್ [illegible]ಸಕೃದುಚ್ಚರಿತೇತ್ಯಾದಿ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಭಂಗ ಇತ್ಯತ ಆಹ ಮುಖ್ಯೇತ್ಯಾದಿ ತದಾಧಿಕ
ರಣಾನಾಮಪದಸ್ಯೇತ್ಯಾದಿಃ [illegible] ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿವಿರೋಧ ಇತಿ ಸಕೃದುಚ್ಚರಿತೇತ್ಯಾದಿವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿವಿರೋಧ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ತಥಾಪಿ ಧರ್ಮವ್ಯುತ್ಪತ್ತೇರತದ ತದಿಷ್ಟ
ಸ್ಥಲೇತ್ಯಾದಿತಿ ಭಾವಃ ತತ್ತ್ವಭೇದವಿಷಯಾಭಾವೇನಾಧಿಕರಣಾನಾಂ [illegible]ಧಿತ್ಯಾದಿ [illegible] ವಿಷಯಾದೇಃ ತತ್ತ್ವಶತದಾರ್ಥಂ ಸಂಬಾಧಿತ್ವೇ ದಿಷ್ಪಶ್ಚಿತ್ತೇ ವರಾ
ತ್ರಾಣಾಂ ಯಂ ಯಂ ವ್ಯತಿಯಾಂ ಯಪತಿಂ ವರಾನಾಂ ಕೇಂ ತ್ರಮಾಂಗಾರ್ತ್ತಿ ಇವ ಪ್ರಶ್ನೆ ವಿವರಾಭಾವಂ ನನರ್ಥಾನಾಮಿ ಪಾಲ ಇತ್ಯತ್ರ ತತ್ತ್ವಭೇದ ವಿಷಯ
ಸಂಗತಿರಿತಿ [illegible] ಯತ್ತತ್ತ್ವಭೇದ ವಿಷಯ ಇತಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಯಮಃ ಕಿಂ ತು ವಿಭಿನ್ನ ತಯತ್ತ್ವತನಮಖಿ ವ್ಯಾಪಾರೇ ಗಾಂ ನ ಮಖಿ ವ್ಯಾಪೃತ ಪದಾರ್ಥತಾಂ ವ
ದೇಶಕ ವ್ಯಾಪಕತ್ವಂ ಯತ್ರ ಬೋಧ್ಯತೇ ತತ್ರ ತತ್ತ್ವಭೇದ ವಿಷಯ ಇತಿ ಯಮಃ ಯಂ ಯಂ ವ್ಯತಿ ಯಾಂ ಯ ಇತ್ಯಾದೌ ತು ವಿಭಿನ್ನ ತಯತ್ತ್ವತನಮಖಿ
ವ್ಯಾಪಾರೇಣಾನತಕನಮಖಿ ವ್ಯಾಪೃತಪದಾರ್ಥತಾವಚ್ಛೇದಕಮಹಾಪಾಲತ್ವ ವ್ಯಾಪಕತ್ವಂ ಬೋಧ್ಯತೇ ಕಿಂ ತು ಮಹಾಪಾಲವೃತ್ತಿತದ್ಧರ್ಮ
=ವಿಷಯ ಭಯತ್ತ್ವಭೇದೇ ತು ತತ್ತ್ವಭೇದ ವಿರೂಪ್ಯೋಪಪತ್ತಿ ತಯೋರಭಿ ತತ್ತ್ವಭೇದೇ ಪದಾಮಶ್ರಾವ್ಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥಾನಕೇತ್ಯಾದಿ ತದ್ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿವಿರೋಧಃ ಯಸ್ಮಾದ್ಯತ್ತ

ತ ಧಿಕ್ಕಾಶ್ರಯ ಖಿಶ್ವ ಧರ್ಮಾ ಭಾವ್ಯಂ ಕೈ ಜಲ ಮಹಾ ಪಾಂ ಲಾ ಏವಂ ಯದ್ವಿಧಾ ಭಾವ್ಯಂ ಜ್ಞಾನ ಧ್ಯಂತೆ ಪ್ರತಿಯೋಗಿ ಸಾಧ್ಯತ್ವ ತತ್ವ ವ್ಯಾಪ್ಯತಾ ಇತಿ ಕಾರ

ಪಪತ್ತಿ ಗಂಧೋಽಪಿ ತ್ಯಯಂ ಅಭಾವ ಭೂತೋ ಹಾ ಹೇತು ಸಾಹ ಇದಂ ಚೇತಿ ಇದಾ ಹೇತು ಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ಸಾಧ್ಯಸಾಧಕೀ ಭೂಯಾಶ್ರ

ಯ ತತ್ವ ಸಾಧ್ಯಸಾಧಕೀ ಭೂಯ ಮಪ ಆಶ್ರಯೋ ೧ ಶೋ ಪಕ ಯಸ್ಯ ಇತಿ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತ್ಯಾ ಸಾಧ್ಯಸಾಧಕೀ ಭೂಯಾಶ್ರಯ ಪದಂ ಸಾಧ್ಯಸಾ

ಧಕೀ ಭೂ ಯತ್ಕಿಂಚಿತ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಪರಂ ತಥಾ ಚ ಧೂಮ ಮಹಾನಸಪ್ತೋ ಇತ್ಯಾಪತ್ತಾ ಸಾಧ್ಯಸಾಧಕೀ ಭೂಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ವಿಶೇಷ ಲತತ್ವ ತ ಇತಿ

ಧೂಮ ಮಹಾ ೧ ತ್ಯುದಾ ಹರಣಾ ಸಂಭಾ ಪರಾ ಪದಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ಅನುಪದರ್ಶಿತಾರ್ಥಯತಿ ಅನುಪದರ್ಶಿತಾ ಅತ್ಯಂತ ಅತ್ಯಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿ

ಇತಿ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತ್ಯಾ ಪದರ್ಶಿತಾರ್ಥಯ ಪದಂ ತಥಾ ವಿಧ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಪರಂ ತಥಾ ಚ ಪದಂ ವ್ಯಂಜಯ ತತ್ವ ಇತ್ಯಾಪತ್ತಾ ಯೋ ಯೋ ಪಾ ವ್ಯತ್ವ ಭಾವ ಪಾ

ನ ಜ್ಞೇಯತ್ವಾ ಭಾವ ಪಾ ೧ ತ್ಯುದಾ ಹರಣಂ ಅನುಪದರ್ಶಿತಾರ್ಥಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಕ ತತ್ವ ದಾ ಭಾವ ಪರಾ ಪದಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ವಿಪರೀತೋ ಪದರ್ಶಿತಾರ್ಥಯತಿ ೮

ವಿಪರೀತಕ್ರಮೇಣ ಸೋ ಪದರ್ಶಿತೋ ಅತ್ಯಂತೋ ಅತ್ಯಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ರ್ಯೇತಿ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತ್ಯಾ ವಿಪರೀತೋ ಪದರ್ಶಿತಾರ್ಥಯ ಪದಂ ತಥಾ ವಿಧ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಪರಂ

ತಥಾ ಚ ಪರ್ವತೋ ವಹ್ನಿ ಮಾನ್ ಧೂಮಾ ದಿತ್ಯಾಪತ್ತಾ ಯೋ ಯೋ ವಹ್ನಿ ಮಾನ್ ಸ ಧೂಮ ಮಹಾ ೧ ತ್ಯುದಾ ಹರಣಂ ವಿಪರೀತಕ್ರಮೇಣೋಪದರ್ಶಿತ ವ್ಯಾ ೮೮

ಉಪದರ್ಶಿತಾರ್ಥಯ ವಿಪರೀತೋ ಪದರ್ಶಿತಾರ್ಥಯೋ ರುಪದರ್ಶಿತ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ೮೮ =

ಸಿಂ ವ್ಯಾ

೨೫

ಪ್ತಿಕತ್ವಾದಾಭಾಸರೂಪಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ಅನುಪದರ್ಶಿತವ್ಯತಿರೇಕೇತಿ ಅನುಪದರ್ಶಿತೋ ವ್ಯತಿರೇಕೋ ವ್ಯತಿರೇಕವ್ಯಾಪ್ತಿರ್ಯಸ್ಮಿನ್ನಿತಿ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತ್ಯಾ ಅನುಪ
ದರ್ಶಿತವ್ಯತಿರೇಕಪದಂ ಅನುಪದರ್ಶಿತವ್ಯತಿರೇಕವ್ಯಾಪ್ತಿಕಪರಂ ತಥಾ ಚಾಯಮೇತದ್ಘಟಾಂಶಿಕಃ ಏತದ್ಘಟತ್ವಾದಿತ್ಯಾದೌ ಯೋಽಯಮೇತದ್ಘ
ಟತ್ವವಾನ್ ಸ ಏತದ್ಘಟಾಂಶಿಕತ್ವವಾನಿತ್ಯಾದ್ಯುದಾಹರಣಂ ಅನುಪದರ್ಶಿತವ್ಯತಿರೇಕವ್ಯಾಪ್ತಿಕತ್ವಾದಾಭಾಸರೂಪಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ವಿಪರೀತೋಪದರ್ಶಿ
ತವ್ಯತಿರೇಕೇತಿ ವಿಪರೀತಕ್ರಮೇಣೋಪದರ್ಶಿತೋ ವ್ಯತಿರೇಕೋ ವ್ಯತಿರೇಕವ್ಯಾಪ್ತಿರ್ಯಸ್ಮಿನ್ನಿತಿ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತ್ಯಾ ವಿಪರೀತೋಪದರ್ಶಿತವ್ಯತಿರೇಕಪದಂ ತಥಾವಿಧವ್ಯತಿ
ರೇಕವ್ಯಾಪ್ತಿಕಪರಂ ತಥಾ ಚ ಅಯಮೇತದ್ಘಟಾಂಶಿಕಃ ಏತದ್ಘಟತ್ವಾದಿತ್ಯಾದೌ ಯೋಽಯಂ ಏತದ್ಘಟತ್ವಾಭಾವವಾನ್ ಸ ಏತದ್ಘಟಾಂಶಿಕತ್ವವಾ
ನಿತ್ಯಾದ್ಯುದಾಹರಣಂ ವಿಪರೀತೋಪದರ್ಶಿತವ್ಯತಿರೇಕವ್ಯಾಪ್ತಿಕತ್ವಾದಾಭಾಸರೂಪಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ಏತದುದಾಹರಣಸ್ಯಾಭಾಸತಾಪ್ರಯೋ
ಜಕಂ ಪ್ರಕೃತಸಾಧ್ಯನಿಷ್ಠವ್ಯಾಪ್ತಿಯುಕವ್ಯಾಪ್ತಿಪ್ರದರ್ಶನಾನುಪಯೋಗಿಕತ್ವಮವಗಂತವ್ಯಂ ಉದಾಹರಣಾನಂತರಮಿತಿ ಉದಾಹರಣಪ್ರಯೋಗಾನಂತ
ರಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ಅಸ್ಯ ಯತ್ನಸ್ಯೋಪನಯಪ್ರಯೋಗಾನರ್ಥಕೋಪನಯ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ವ್ಯಾಪ್ತಮಿತ್ಯಾದಿ ಪಕ್ಷಃ ಸಾಧ್ಯವ್ಯಾಪ್ಯಪ್ರಕೃತಹೇತುಮಾನಿತ್ಯಾ
ಕಾಂಕ್ಷಾಯಾಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ತತ್ರೇತಿ ಲಕ್ಷಣೇಽನೋಪನಯೇ ರೂಪನಿರ್ದೇಶೇ ಕರ್ತವ್ಯ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ಅನುಮಿತಿತ್ಯಾದಿ ಅತ್ರ ಜನಕಾಂತಂ ಪ್ರಕೃತಸಾ

= ವಿಪರೀತೋಪದರ್ಶಿತವ್ಯತಿರೇಕಭೇದಾಭಾಸ ಇತಿ ಉದಾಹರಣಂ ತತಶ್ಚ ಭವತು ವ್ಯಾಪ್ತಿಸ್ತಥಾಪಿ ವ್ಯಾಪ್ತಂ ಕಿಂ ಪಕ್ಷೇ ವರ್ತತೇ ನ ವೇತ್ಯಾಕಾಂಕ್ಷಾಯಾಂ ವ್ಯಾಪ್ತಸ್ಯ ಪಕ್ಷಧರ್ಮತ್ವ…
= ಪದರ್ಶನಾಯೋಪನಯಃ ತತ್ರಾನುಮಿತಿಕಾರಣೀಭೂತಲಿಂಗಪರಾಮರ್ಶಜನಕವಚನತ್ವಮಿತಿ ಸಾಮಾನ್ಯಲಕ್ಷಣಂ =

ಧ್ಯಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯವ್ಯಾಪ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಪ್ರಕೃತಹೇತುಪ್ರಕಾರಕಪಕ್ಷವಿಶೇಷ್ಯಕಶಾಬ್ದಬೋಧಜನಕಪದಂ ತಥಾಚ ತಥಾವಿಧಶಾಬ್ದಬೋಧಜನ
ಕತ್ವೇಸತಿ ನ್ಯಾಯಾವಯವತ್ವಮುಪನಯತ್ವಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ಪ್ರತ್ಯೇಕಪದವ್ಯಾವೃತ್ತಿಸ್ತು ಸ್ಪಷ್ಟೈವ ಸಾಮಾನ್ಯಲಕ್ಷಣಮುಕ್ತ್ವಾ ವಿಶೇಷಲಕ್ಷಣಮಾಹ
ಸಾಧ್ಯವ್ಯಾಪ್ತೇತ್ಯಾದಿ ಸಾಧ್ಯನಿರೂಪಿತವ್ಯಾಪ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಪ್ರಕಾರಕಪಕ್ಷವಿಶೇಷ್ಯಕಶಾಬ್ದಬೋಧಜನಕತ್ವೇಸತಿ ನ್ಯಾಯಾವಯವತ್ವಂ ಅನ್ವಯ್ಯುಪ
ನಯತ್ವಂ (ಸಾಧ್ಯಾಭಾವವ್ಯಾಪಕೀಭೂತಾಭಾವಪ್ರತಿಯೋಗಿತ್ವವಿಶಿಷ್ಟಪ್ರಕಾರಕಪಕ್ಷವಿಶೇಷ್ಯಕಬೋಧಜನಕತ್ವೇಸತಿ ನ್ಯಾಯಾವಯವತ್ವಂ ವ್ಯತಿರೇ
೪ ಕ್ಯುಪನಯತ್ವಮಿತಿ ವಿಶೇಷಲಕ್ಷಣದ್ವಯಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ಉದಾಹರಣಂ ತಾವದುಪಾದಿಮತಂ ನಿರಾಕರೋತಿ ಉದಾಹರಣಂತ ಏವೇತ್ಯಾದಿ ತೃತೀ
ಯಲಿಂಗಪರಾಮರ್ಶಸ್ಯೇತಿ ಪ್ರಕೃತಸಾಧ್ಯಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಜ್ಞಾನಸ್ಯೇತ್ಯರ್ಥಃ ಅವಯವಾಂತರಾದಿತಿ ಉಪನಯಭಿನ್ನಾವಯವಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ
ತಥಾಚ ಪ್ರಕೃತಸಾಧ್ಯಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯವ್ಯಾಪ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಪಕ್ಷಧರ್ಮತಾಜ್ಞಾನಸಂಪತ್ತ್ಯರ್ಥಂ ಉಪನಯಪ್ರಯೋಗ ಆವಶ್ಯಕ ಇತಿ ಭಾವಃ ಕೇಚಿ
ದುಪನಯಂ ನ ಕಮತೇ ವಿಶಿಷ್ಟಪರಾಮರ್ಶಸ್ಯಾನುಮಿತ್ಯಜನಕತಯಾ ತದಲಾಭ ಇಷ್ಟ ಇತಿ ವಿರಹಾದಿತ್ಯತ ಆಹ ತದನುಪಗಮೇಪೀತಿ ತಥಾ

ಸಾಧ್ಯವ್ಯಾಪ್ಯಹೇತುಮತ್ತಾವಯವತ್ವಂ ಸಾಧ್ಯಾಭಾವವ್ಯಾಪಕಾಭಾವಪ್ರತಿಯೋಗಿತ್ವಹೇತುಮತ್ತಾವಯವತ್ವಮಿತಿ ವಿಶೇಷಲಕ್ಷಣದ್ವಯಂ ನಿಯೋ ದಾಹರಣಂ ತ ಏವ =
ಪ್ರಯೋಗ ಇತಿ ವಾಚ್ಯಂ ತೃತೀಯಲಿಂಗಪರಾಮರ್ಶಸ್ಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಪಕ್ಷಧರ್ಮತಾವಗಾಹಿನೋ ಅವಯವಾಂತರಾದಲಾಭಾತ್ ತದನುಪಗಮೇಪಿ ಪಕ್ಷಧರ್ಮತಾಂಶೇ

= ಗವಹೇತುವಚನಾದೇವ ತದವಗಮಃ ತಸ್ಯ ಕೋತ್ರ ಹೇತುರಿತ್ಯಾಕಾಂಕ್ಷಾಯಾಂ ಪ್ರವೃತ್ತತ್ವೇನ ಹೇತುಸ್ವರೂಪ ಪ್ರತಿಪಾದಕಸ್ಯ [illegible] ರತ್ವಾತ್ [illegible] ದಿನಾ ಕಾರ್ಯಕಪ [illegible]

ಟಿಂಪ್ಯ

೨೬ ವಿಧವಿಶಿಷ್ಟಪರಾಮರ್ಶಸ್ಯ ಅನುಮಿತ್ಯುತ್ಪಾದಕತ್ವಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ಪಕ್ಷಧರ್ಮತಾಯಾ ಅಭಾವಾತ್ ವ್ಯಾಪ್ತ್ಯಾವಚ್ಛೇದಕರೂಪೇಣ ಪಕ್ಷವೃತ್ತಿತಾ ಜ್ಞಾನಸ್ಯ
ಮಿತ್ಯಾಪ್ತೈಯಿಕಸ್ಯ [illegible] ವಿನಾ ಅಳಂಭವಾತ್ ತಥಾಚ ಪಕ್ಷೈರವಿಶಧಾವಿಧಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಗಮಿತೇ ಜನಕತಾವ್ಯಾಪಕ ಗಮಕತ್ವಂ ಪತ್ಯರ್ಥಃ ಅವ
ಯಪ್ರಯೋಗ ಆವಶ್ಯಕ ಇತಿ ಭಾವಃ [illegible] ಹೇತ್ವವಯವಾ ಠವತಲ್ಲಾಭೋ ಭವಿಷ್ಯತೀತಿ ಮುಪಕ್ರಯೇತ್ಯತ ಆಹ ಇತ್ಯಾದಿ ಹೇತುವಚನಾತ್
ಹೇತ್ವವಯವಾತ್ ತದವಗಮಃ ತಥಾವಿಧ ಪಕ್ಷಧರ್ಮತಾವಗಮಃ ತಸ್ಯೇತಿ ಹೇತ್ವವಯವಸ್ಯೇತ್ಯರ್ಥಃ ಕೋತ್ರ ಹೇತುರಿತ್ಯಾಕಾಂಕ್ಷಾಯಾಂ ಕುತ
ಇತ್ಯಾಕಾಂಕ್ಷಾಯಾಂ ಪ್ರವೃತ್ತತ್ವೇ ಪ್ರಯುಕ್ತತ್ವೇ ಹೇತುಸ್ವರೂಪ ಪಿತ್ಯಾದಿ ಅಂಗರೂಪಿತಹೇತ್ವ [illegible] ಬೋಧಕಸ್ಯೇತ್ಯರ್ಥಃ ತು
ಆ ಅಪೇಕ್ಷಿತತ್ವಾತ್ ಉಪದರ್ಶಿತಪಕ್ಷಧರ್ಮತ್ವಾಬೋಧಕತ್ವಾತ್ ಶಂಕಿತಾವದಿನಾ ಕಾರ್ಯಕಿತ್ಯಾದಿ [illegible] ಹೇತ್ವವಯವಾಂತಾತ್ ಪಕ್ಷೇಂಗಜ್ಞಾ
ನಜ್ಞಾ ಷ್ಯಹೋ ಧ್ಯವತ್ಪ್ರತೀತಾವಿತಿ ಶೇಷಃ ಅಪೇಕ್ಷವ ಇತಿ ಯೇನಯ ಜ್ಞಾಪ್ಯ ಸಾಧ್ಯವಾನ್ ಸತ ಇತಿ ಯತ್ತದ್ಭ್ಯಾಂ ತನಾವಗ್ರಾ [illegible] ಮುಖ ವ್ಯಾಪ್ತಿ
ಜ್ಞಾನಾತ್ ಹೇತೋಃ ಪಕ್ಷವೃತ್ತಿತಾಸಮಿತಿರಿತ್ಯರ್ಥಃ ತದ್ಭಾವಾಗಮನಾ ಡಿವಪಕ್ಷವೃತ್ತಿತಾಯಾ ಲಾಭೇಕಿಂ ತತ್ಪ್ರಾಥಕೋ ಪಕ್ರಯೇತ್ಯರ್ಥಃ ತದರ್ಥ

ವ್ಯಾಪ್ತಿಹೇತ್ವವಯವಾರ್ಥಸ್ಯ ಧೂಮಜ್ಞಾನಜ್ಞಾಪ್ಯವತ್ತ್ವಾಮತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ಅಸಿದ್ಧತ್ವೇನ ಗೃಹೀತಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಕನಿಶ್ಚಯಾವಿಷಯತ್ವೇನ ಅನಾಪ್ತ
ವಕ ತ್ವಾತ್ ತಥಾವಿಧಾನುಮಿತ್ಯಜನಕತ್ವಾತ್ ತಥಾಚ ಹೇತ್ವವಯವಾದಿತ್ವಾರ್ಥನಿಶ್ಚಯಪ್ರಾಮಾಣ್ಯನಿಶ್ಚಯಾಭಾವೇನ ಅನುಮಿತಿಂ ಪ್ರತಿ ಗೃಹೀ
ತಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಕಾರ್ಥನಿಶ್ಚಯಸ್ಯ ಹೇತುತ್ವಾಭಾವೇನ ತಥಾವಿಧಾನುಮಿತ್ಯಸಂಭವಾದಿತಿ ಭಾವಃ ಅನ್ಯಥೇತಿ ಅಗೃಹೀತಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಾರ್ಥನಿಶ್ಚ
ಯಸ್ಯಾಪಿ ಅನುಮಿತಿಹೇತುತ್ವ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಮಾತ್ರಾದೇವೇತಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಜನ್ಯಶಾಬ್ದಬೋಧವಿಷಯಸಾಧ್ಯವತ್ತ್ವಾದೇವೇತ್ಯರ್ಥಃ ಸಾಕಾಂಕ್ಷಾಪಿ ಇತಿ(ಜಾ
ಸಾಧ್ಯಜ್ಞಾಪಕಹೇತುಮತ್ತ್ವಾದಿಲಾಭಸಂಭವ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ಅವಯವಾಂತರವಿಲಯಾತ್ ಹೇತ್ವಾದ್ಯವಯವಾದೇರಪಿ ವೈಯರ್ಥ್ಯಪ್ರಸಂಗಾತ್ ಅ ವ
ನುಮಾನಾದೇವ ಹೇತ್ವವಯವಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಬೋಧಸಂಭವಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ ನನು ವಾದಿನಃ ಉಪನಯವಾಕ್ಯಾಭಾವೇಪಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಹೇತ್ವವಯವಾಭ್ಯಾಂ
ಸಾಧ್ಯವತ್ಪಕ್ಷಹೇತುವ್ಯಾಪ್ಯರೂಪವನ್ನಿಗ್ರಾಹಕತ್ವೇ ಹೇತುಮಾನಿತ್ಯಾಕಾರಕಬೋಧೇ ತಸ್ಯ ಹೇತೋಃ ಪಕ್ಷವೃತ್ತಿತ್ವಾವಗಾಹಿನಃ ಪ್ರತಿವಾದಿನಃ ಸಂಭವಾತ್
ವಾದಿನಃ ಉಪನಯಪ್ರಯೋಗೋ ನಿರರ್ಥಕ ಇತ್ಯಾಶಂಕತೇ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಾನಾಮಿತಿ ಪ್ರತಿವಾದಿನಾಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ಸ್ವತ ಏವ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಶಾಲಿನಾಂ ಉಪನಯ
ವಾಕ್ಯಂ ವಿನೈವ ತದವಗಮಃ ಹೇತೋಃ ಪಕ್ಷವೃತ್ತಿತ್ವಾವಗಮಃ ಯೇನ ರೂಪೇಣಾಯಮತ್ರ ಜ್ಞಾತಃ ತೇನ ರೂಪೇಣ ವೇತ್ತೈವ ತತ್ರ ತದುಪನಯ ಇತಿ ಮತೇ ||

|| ತದರ್ಥಸ್ಯಾಪಿ ಸಿದ್ಧತ್ವೇನ ಅನಾಕಾಂಕ್ಷಿತಕತ್ವಾತ್ ಅನ್ಯಥಾ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಮಾತ್ರಾದೇವ ಸಾಕಾಂಕ್ಷಾಪಿ ಅವಯವಾಂತರವಿಲಯಾತ್ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಾನಾಂ ಸ್ವತ ಏವ ತದವಗಮಃ ಇ

ಬಿಂವ್ಯಾ
೧೭

ಪಕ್ಷೇ ಅಜ್ಞಾತಹೇತುಕಸ್ಯ ಪುರುಷಸ್ಯ ತಥಾ ಜ್ಞಾನಾಸಂಭವಾತ್ ತದ್ಬೋಧಾರ್ಥಂ ವಾದಿನ ಉಪನಯವಾಕ್ಯಪ್ರಯೋಗ ಆವಶ್ಯಕ ಇತ್ಯಾಶಯ
ಏನ ಏವಂ ಧತ್ತೇ ತೇಷಾಮಿತ್ಯಾದಿ ತೇಷಾಂ ಪ್ರತಿವಾದಿನಾಂ ವ್ಯುತ್ಪನ್ನಾವ್ಯುತ್ಪನ್ನತಯಾ ಪಕ್ಷೇ ಹೇತುಮತ್ತಾಜ್ಞಾನತದಭಾವವತ್ತಯಾ ಸರ್ವ
ತ್ರ ತದಸಂಭವಾತ್ ಯಸ್ಯ ಪ್ರತಿವಾದಿನಃ ಪ್ರಥಮಂ ಪಕ್ಷೇ ಹೇತುಮತ್ತಾಜ್ಞಾನಂ ನಾಸ್ತಿ ತಸ್ಯ ತಥಾವಿಧೋಪನೀತಜ್ಞಾನಾಸಂಭವಾತ್ ತಥಾ ಚ ತ
ಸ್ಯ ಹೇತೋಃ ಪಕ್ಷವೃತ್ತಿತ್ವಜ್ಞಾನಾಸಂಭವಾದುಪನಯಪ್ರಯೋಗ ಆವಶ್ಯಕ ಇತಿ ಭಾವಃ ಯದ್ಯುಪನೀತಭಾಗೇ ಪ್ರತ್ಯುಪನಯೋ ಯತ್ ಜ್ಞಾನವ
ತ್ರಂ ಹೇತುರ್ನ ಪುನಸ್ತತ್ತದಧಿಕರಣಾಮಂತರ್ಭಾವ್ಯ ತತ್ಸಾಧ್ಯಂ ಗೌರವಾದಿತಿ ಮತಂ ತದಾಪ್ಯುಪನಯಸ್ಯಾವಶ್ಯಕತಾಮಾಹ ಪ್ರತಿಪಾದಕೇ
ಕೇತಿ ಪ್ರತಿಪಾದಕೇನ ವಾದಿನಾ ಸ್ವವ್ಯಾಪಾರಸ್ಯ ನಿರ್ವಾಹಯಿತುಂ ಕೈಃ ಸಾಧ್ಯವ್ಯಾಪ್ಯವಾನಿತ್ಯಾಕಾರಕಾಕಾಂಕ್ಷಾನಿವರ್ತಕತ್ವೋಪ್ಯವಾಕ್ಯಸ್ಯ
ಸಂಪಾದಯಿತುಂ ತಥಾ ಚ ತಥಾವಿಧಾಕಾಂಕ್ಷಾನಿವೃತ್ತ್ಯರ್ಥಂ ಉಪನಯಪ್ರಯೋಗ ಆವಶ್ಯಕ ಇತಿ ಭಾವಃ ಅಸ್ಯೇತಿ ಆಕಾಂಕ್ಷಾನಿವರ್ತಕ
ವಾಕ್ಯಸ್ಯ ವಾದಿನಾಭಿಧಾನ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ಅವಯವಾಂತರೇಷು ಹೇತ್ವವಯವಾದ್ಯಪಿ ಯತ್ರ ಏವಂ ಸ್ಯಾತ್ ಅಭಿಧಾನಪ್ರಸಂಗಸ್ಯಾತ್
೨

ತೇಷಾಂ ವ್ಯುತ್ಪನ್ನಾವ್ಯುತ್ಪನ್ನತಯಾ ಸರ್ವತ್ರ ತದಸಂಭವಾತ್ ಪ್ರತಿಪಾದಕಸ್ಯ ಸ್ವವ್ಯಾಪಾರಸ್ಯ ನಿರ್ವಾಹಯಿತುಮುಚಿತತ್ವಾಚ್ಚ ಅನ್ಯಥಾವಯವಾಂತರೇ

=కుదర్శయోః తదర్థం పరామర్శం తజ్జానుమితిహేతులింగపరామర్శప్రయోజకశాబ్దజ్ఞానకారణవ్యాప్తిపక్షధర్మతాధీప్రయుక్తత్వ... ౬

ప్రకృత తథాచ తత్ర యథా ఆకాంక్షానివృత్త్యర్థం ప్రయోగః ప్రకృతేపి తథేతి భావః పరామర్శమితి ప్రయుజ్యత ఇతి శేషః తజ్జేతి పరామర్శంప్ర
త్యర్థః అనుమితీత్యాది అత్ర కారణం తర్క్యాయాంవయవార్థకం వ్యాప్తివిశిష్టపక్షధర్మతాధీప్రయుక్తత్వం పక్షధర్మతావిశిష్ట
ప్రకృతహేతుజ్ఞానజ్ఞాప్యత్వప్రకారకత్వం తథాచ ప్రకృతన్యాయావయవత్వే సతి వ్యాప్తివిశిష్టప్రకృతపక్షధర్మతావిశిష్టప్రకృతహే
ప్రకృత తుజ్ఞానజ్ఞాప్యత్వప్రకారకశాబ్దజ్ఞానజనకవాక్యమిత్యర్థః పరామర్శవాక్యఘటకీభూతతత్తదాదిత్వంశార్థవ్యాప్తివిశిష్టపక్షధర్మ
తావిశిష్టహేతుజ్ఞానజ్ఞాప్యత్వప్రకారకశాబ్దవిషయకజ్ఞానజనకవాక్యత్వాత్ లక్షణసమన్వయః ప్రతిజ్ఞాదావతివ్యాప్తివ్యా
కా ప్తివారణాయ ప్రకారాంతం తత్రాబవిశిష్టాంతం ధూమవాన్ వృద్ధిమేతః నధర్మా పర్వతోయం వహ్నిమాన్ ధూమవత్త్వాదిత్యాకారప్రతిజ్ఞాయా
మతివ్యాప్తివారణాయ పక్షాం వ్యాప్తివిశిష్టధూమవాన్ వృద్ధిమేతః సధర్మా పర్వతోయం వహ్నిమాన్ ధూమవత్త్వాదిత్యాకారప్రతిజ్ఞాయామతి
వ్యాప్తివారణాయ పక్షధర్మతేతి పక్షతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నార్థకం పర్వతోయం వహ్నివ్యాప్తివిశిష్టాత్ పర్వతవృత్తిత్వవిశిష్టధూమవాన్ వృష్టి
వహ్నిమాన్ ధూమవత్త్వాదిత్యాకారప్రతిజ్ఞాయామతివ్యాప్తివారణాయ ప్రకృతసాధ్యేతి నైవం సత్యపి తత్రాతివ్యాప్తిర్దుర్వారైవేతి వాచ్యం।

నచ సాధ్యవ్యాప్యపక్షధర్మతయోరన్యతరాభావాత్ పరామర్శః పరామర్శః కింతికేతి వాచ్యం అభావాధికరణప్రతియోగిత్వప్రయోజకతాఘటితత్వస్య మన్నే ...
అభావాధికరణాధికరణవ్యాప్యపక్షధర్మతావచ్ఛిన్నప్రతిపాదనాదివదవ్యవసాయే అవయవాంతరాణాం వ్యాప్తత్వంవివరణసంస్కారే

తథావిధజ్ఞానేజ్ఞానవ్యత్వే ప్రకారతానిరూపితసాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నవిషయతాయాః లక్షణే నివేశాదితి నిగమనే
ఽర్థః సంకేతేనేతి పరామృష్టిరితి లాఘవాదిత్యర్థః అవ్యవసాయాదితి అనుమితిసామగ్రీసంపాదకత్వాత్
అభావాధికరణాధికరణత్వమితి అనుమిత్యావ్యవహితపూర్వక్షణవృత్తిప్రతిపాద్యమిత్యర్థః వ్యవసాయేతి పూర్వాగ
తైరిత్యర్థః అవయవాంతరాణామితి నిగమనానామిత్యర్థః సాధ్యవత్తేనిగమనానాం ముఖ్యత్వాద్ద్యోతక ప్రయో
గః నిగమనాంగకారకపక్షే సాధ్యాభావవ్యాప్యవత్త్వప్రకారకసంస్కారవృత్తేః కథం నవీనమితి తదా విపరీతసంకేతాదితి
యతః సాధ్యాభావవ్యాప్యవత్త్వప్రకారకత్వ విరోధిసంస్కారవృత్తిరిత్యర్థః తత ఏవ వ్యభిచారాద్వ్యాప్తిః పక్షధర్మతావిశిష్టలింగ
ప్రతిపాదకతావదసంభవాదిత్యర్థః అన్యథేతి తథావిధలింగప్రతిపాదనోత్తరకాలీనసంస్కారవృత్త్యంగీకారేత్యర్థః తదవా
రణాత్ తథావిధసంస్కారవృత్త్యసంభవాత్ తత్రసాధ్యాభావాదిపదార్థానాం భావేతస్యాభావాదిమత్త్వాదపరామర్శసంభవాత్
ఇతి భావః నిగమనవాక్యయథార్థకథంచిత్సత్త్వాదేవ తథావిధసంస్కారవర్తకోపపత్తేరితి తదాహ నతూతి తత్ర నిగమనా
నేర బితతయేవ భావాత్ అన్యథా నిగమనాంగతదవారణే ఽవసీంతవ్యాప్యవదర్శనతా ॥

= ಅಗಾಹ್ಯತ್ವೈವ ತನ್ನಿವರ್ತಕಂ ವಿಶೇಷದರ್ಶನತಯಾ ವಾರಯತೀತಿ ವಿಶಿಷ್ಟಸ್ವರೂಪಂ ವಹ್ನ್ಯತ್ರಾಭಿಧಾನಾತ್ ಸಾಧ್ಯತಾವ್ಯಾಪ್ಯವಚ್ಛಿನ್ನತಾ ತಸ್ಯಾ ಇತಿ ಹೇತುತ್ವಂ ಪ್ರತಿಬಂಧಕತ್ವಂ ಚ

ವಿಶೇಷದರ್ಶನತಾಂ [illegible] ವಹ್ನಿಸಾಧ್ಯಾಭಾವಾದಿಮತ್ತಾಜ್ಞಾನಂ ಅಗಾಹ್ಯತ್ವೈವ ಅಗಾಸಾತ್ವೈವ ತನ್ನಿವರ್ತಕಂ ತಥಾವಿಧಶಂಕಾನಿವರ್ತಕ

ಬೋಧಕತ್ವಂ। ತಥಾ ಚ ಸಾಧ್ಯಾಭಾವವ್ಯಾಪ್ಯವಿಷಯಕತದ್ಬುದ್ಧಿಬೋಧಕಸ್ಯ ತತ್ರ ಪ್ರತಿಬಂಧಕತ್ವಮೇವಾಭಾವ ಇತಿ ಭಾವಃ ಶಂಕೇತಿ ನಿರ್ದೇಶ

ದೇಶತಯೇತಿ ನಿಶ್ಚಿತತ್ವವಿಶಿಷ್ಟಸಾಧ್ಯಬೋಧಕತಯೇತ್ಯರ್ಥಃ। ಇದಮೇವ ಮತಿಶೇಷಃ [illegible] ತಥಾವಿಧಶಂಕಾಪ್ರತಿಬಂಧಕ

ಶಕತೀತ್ಯರ್ಥಃ ತಥಾವಿಧಪ್ರತಿಬಧ್ಯಪ್ರತಿಬಂಧಕಭಾವಸ್ತು ಅನುಪಪನ್ನ ಇತಿ ಭಾವಃ। ನಿಶ್ಚಿತತ್ವಮತ್ರ ಪ್ರನಿಶ್ಚಿತತ್ವಂ

ಹೇತುವಿಶಿಷ್ಟಸಾಧ್ಯಾಂಶೇ ತತ್ಸ್ವರೂಪಸಾಧ್ಯತಾವ್ಯಾಪ್ಯತ್ವಂ ವಾ ತತ್ರಾಪ್ಯರೂಪಮತ್ರೇ ಸ್ವರೂಪಮಾತ್ರೇ ತಾವ್ಯಾಪ್ತಿ ವಹ್ನಿಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಸ್ವ

ರೂಪಮಾತ್ರಬೋಧಕತ್ವಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ತಥಾ ಚಾತ್ರ ತಥಾವಿಧನಿಶ್ಚಯಬೋಧಕತ್ವಾಭಾವೇ ತಥಾ ವಸ್ತುಮಶಕ್ಯತ್ವಾದಿತಿ ಭಾವಃ। ಪ್ರತೀಯಮಾ

ನಾವಮಾಸಾಧ್ಯತಾವ್ಯಾಪ್ಯವಚ್ಛಿನ್ನತಾವಿತಿ ವಹ್ನ್ಯಾದಿಪದಹೇತುವಿಶಿಷ್ಟಾರ್ಥಸ್ಯ ಅನ್ವಯಪ್ರಸಂಗಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ ಸಾಧ್ಯಬೋಧಕಸಾಮಾನ್ಯಂ ಪ್ರ

ತಿಅನುಮಾ ಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಹೇತುತ್ವಾದಿತಿ ಭಾವಃ ಇದಮುಪಲಕ್ಷಣಂ ತಥಾ ಚ ತಥಾವಿಧಬೋಧಕಪದಾಭಾವೇನ ತಾದೃಶಬೋಧಾಸಂಭವೇ

ಪ್ರತಿಪತ್ತಿಃ ವಸ್ತುತಸ್ತು ತಥಾವಿಧಬೋಧಂ ಪ್ರತಿ ತಾದೃಶನಿಶ್ಚಿತತ್ವಜ್ಞಾನ ಪ್ರತಿಬಂಧಕತ್ವಸ್ಯಾನುಭವಸಿದ್ಧತ್ವಾತ್ ಸ್ವತಯಾ ನಿಂಬ

= [illegible]

ಚಿಂ ವ್ಯಾ
೨೯

ತದಿತ್ಯವಧೇಯಂ । ಗಮಕಸ್ಯೈಕರ್ಥಕಸ್ಯ ರೂಪಪೂರ್ವಪಕ್ಷೋಪರಿ ನಿರ್ವಾಹ ಇತ್ತೈಕೇತ್ಯಾದಿ । ತದಭಾವವತೋ ಥಃ । ಅವಯವಾಂತರಾ ತ್ವಾ
ಥೇನ ಪ್ರತಿಪಕ್ಷೇ ತಾತ್ಪರ್ಯಾಭಾವವತೋ ಥಃ । ನವೀನಾಂ ಮತಾನಿಸ್ಯಂ ಯೋಗಾತ್ ಅವಯವಾಂತರಾ ತ್ವಾಸ ಧ್ಯೈಖ ಧ್ಯೈವಂಯುಕ್ತಾ ಧ್ಯ ಯುಬೋ ಧಾ ನಂ ಭವಾ
ದಿತ್ಯರ್ಥಃ । ತದಭಾವಾ ಖಾದಿತ ತಾತ್ಪರ್ಯಾದಿಬೋ ಧನಂ ಪತ್ಯರ್ಥಂ ಗಮಕಾಂಶ ನರಗಾ ವಹೋ ವಶ್ಯಕ ಮಿತಿ ಭಾವಃ । ತದ್ವೋ ಧಸ್ಯೇತಿ ಬಾಧಾಭಾವಾದಿ ಜ್ಞಾ
ನಸ್ಯೇತ್ಯರ್ಥಃ । ಅನ್ವಯ ವ್ಯತಿರೇಕಾಭ್ಯಾಂ ವಿಧಾ ಕಮಿವಸಾಂ ಕಮಿತ್ಯತ ಆಹ ಅಭಿಧ್ಯೇತಿ । ತದಭಾವ ವಿಧಾಸ್ಯ ಯವ್ಯತಿರೇಕಾಭ್ಯಾಂ ವಿಧಾಕಸ್ಯ ಅಭಿಧೇಯಿತ್ಯರ್ಥಃ ।
ಯಥಾರ್ಥ್ಯೇ ಕನತೀತ್ಯಾದಿ । ತದಭಾವವತಾಂ ವೃತ್ತಿವ್ಯಾಪ್ತಿ ಜ್ಞಾನಸ್ಯೈವ ಅನುಮಿತಿಂ ಪ್ರತ್ಯ ಹೇತುತ್ವಾದಿ ಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಜನಕತ್ವಮಾಕಶ್ಯಮಿತಿ ಭಾವಃ । ಗಮ
ಮಕಾಂತ ಹೇತಾವಸಾಧಿತಾತ್ಪದಿಬೋಧಾಂಕ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಂ ತ್ರಂ ತದ್ಧೋಧಕೇವದಾಂ ಭಾವಾತ್ ಕಿಂತು ಗಮಕ । ಬೋಧಿತ ವ್ಯಾಪ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಪಕ್ಷವೃತ್ತಿ
ತ್ವಹೇತುಜ್ಞಾನವಾಂಗಾತ್ ತಜ್ಜನಕಸಂಭವತಿ ಗಮಕಾತ್ತದಭಾವಿಧಿಪಕ್ಷವೃತ್ತಿತ್ವಬೋಧಾನಂಭವಾತ್ ಕಟಿ ಗಮಕಘಟಕೀಭೂತತತ್ಸಾಧಿತ್ಯಾದ
ಸ್ಸಾಧಿತವ್ಯಾಪ್ತಿ ವಿಶಿಷ್ಟಪಕ್ಷವೃತ್ತಿತ್ವವಿಶಿಷ್ಟಹೇತು ಜ್ಞಾನಜ್ಞಾನ್ಯತ್ವಬೋಧಾತ್ತದುಷ್ಟತಕತ್ರ್ಯೇ ತದಭಾವಿಧಿಪಕ್ಷವೃತ್ತಿತ್ವಬೋಧಾಬಿನಂಭವತಿವಾ
ಸ್ಯಂ ಪೂರ್ವಾರ್ಸ್ವಿತಹೇತು ವಿಶಿಷ್ಟಸ್ಯ ಥಗಸ್ಯ ಪುರಸ್ಸ್ಯಯ ಆಕಾಂಕ್ಷಾ ವಿರಹೇ ಣಾಂ ತದಸಂಭವಾತ್ ತದಭಾವೇ ಗಮಕಾತ್ತದಮಬಾಧಿತತ್ವಬೋಧ

॥ ಅಥ ಬಾಧಾದಿ ವಿರಹಸ್ಯ ಪ್ರಯೋಜಕತ್ವಂ ಕಥಂ ತದ್ಯೋಧಸ್ಯ ಮಾಂಗಾ ಭಾವಾದಭಿಧ್ಯೇತಿ ಕಿಮರ್ಥಂ ಬಾಧಾದಿವಿರಹೋ ಬೋಧ್ಯ ಇತ್ಯಾಶಂಕ್ಯ ಯದ್ಯಾ
॥ ನಿಶ್ಚಯ ಕಥಂ ಭವತಿ ತತ್ತದಭಾವಜ್ಞಾನಸಾಧ್ಯಮಿತಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿಃ ॥

೧ ತಸ್ಮಾದಿತಿ

ಇತ್ಯಾಶಂಕಾಯಾಂ ಮಾ[illegible]ಸಾಧ್ಯಾಯಾ ಇತಿ [illegible] ಶಬ್ದಿಗಮಕತಾವಚ್ಛೇದಕಾಭಾವ ಇತಿ ತತ್ಪದಿತಿಯಾಂ ಪ್ರಾಗುಕ್ತತ್ಯರ್ಥಃ ಸಮಾನಾಧಿಕ ತಸ್ಮಾದಿತ್ಯಾದಿ ಹೇತುವಿಭಕ್ತ್ಯಂ

ತಾರ್ಥಸ್ಯ ಅನ್ವಯಬೋಧೋತ್ತರಮವೇತ್ಯರ್ಥಃ ವ್ಯಾಪ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಪಕ್ಷವೃತ್ತಿತ್ವವಿಶಿಷ್ಟಹೇತುಜ್ಞಾನಜ್ಞಾಪ್ಯತ್ವರೂಪ ಪಹೇತುರಿತಿ ಶೇಷಃ ಹೇತ್ವಗ್ರಾ

ಕ್ಷಿತ್ಯಾದಿ ಹೇತುವಿಭಕ್ತ್ಯರ್ಥಾನ್ವಯಪ್ರಯೋಜಕೀಭೂತಾಕಾಂಕ್ಷಾಭಾವವತ್ತ್ವಲಕ್ಷಣಂ ಯತ್ಕಿಂಚಿತ್ತ್ವಂ ತಥಾವಿಧಾಕಾಂಕ್ಷಾವಿರಹೋ ಕಿ ತತ್ತ

ಗಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ । [illegible] ತಜ್ಜ್ಞಾನಾತ್ತಾಪ್ಪವರ್ಗಂ । ತಥಾವಿಧವಿಭಕ್ತ್ಯರ್ಥಾನ್ವಯಯೋಗ್ಯತಾಪ್ಪವರ್ಗಂ । ತಥಾವಿಧವಿರಹೋ ಕಿ ಜ್ಞಾನಮಿತಿ ವಿಭಕ್ತಿ ವಿಪರಿಣಾಮೇ

ನಾನ್ವಯಃ ತಥಾ ಚ ಹೇತುವಿಭಕ್ತ್ಯರ್ಥಸ್ಯಾನ್ವಯೇ ಆಕಾಂಕ್ಷಾವಿರಹೋ ವಿನಿಗಮಕೋ ಬಶ್ಯಬೋಧಪೂರ್ವಂ ಪ್ರವರ್ತ್ತಕ ತಥಾವಿಧಾಕಾಂಕ್ಷಾ ಜ್ಞಾನಂ

ಭವೇದ್ವಿಗಮಕತ್ವತಥಾವಿಧಪಕ್ಷವೃತ್ತಿತ್ವವಿಶಿಷ್ಟಹೇತುಬೋಧಕಿವಾರ್ಯಗಾಂ ತದುತ್ತರಂ ತಥಾವಿಧಪಕ್ಷವೃತ್ತಿತ್ವರೂಪ ಪಹೇತುಗಾಅಬಾ.ಧಿ

ತತ್ಪದಿಬೋಧೋತ್ಪತ್ತ್ಯಾಕಾಂಕ್ಷಾಭಾವಾತ್ ಗಾಉಪಪತ್ತಿರಿತ್ಯಾಶಯಃ ಪ್ರತಿಭಾವಃ [illegible] ತಥಾವಿಧಪಕ್ಷವೃತ್ತಿತ್ವರೂಪ ಪಹೇತುರ್ವಚನಬಾಧಿ

ತತ್ಪದಿಬೋಧಸ್ಯದಾಂಗಮಕಂ ವ್ಯರ್ಥಂ ಉಪಲಯಾಂ ದಿ ತಥಾವಿಧಪಕ್ಷವೃತ್ತಿತ್ವಪಕ್ಷತಿರಿತಿ ವೃತ್ತ್ಯಯತಾಂ ವಿಗಮಕ ಹಾತೆ ಏಕ[illegible]ರಂತ್ರ

ತಿ ಪಾಂದಿತಿ ಹೇತುಜ್ಞಾನಜ್ಞಾಪ್ಯತ್ವಸ್ಯ ಕ್ರಮಃ ಪ್ರತಿಪಾದಕೇ ಕಿಂಪ್ರಯೋಜಕಮಿತ್ಯಾಕಾಂಕ್ಷಾಯಾಂ ಪ್ರತಾಬಾಧಿ ತತ್ಪದಿಬೋಧ ಪ್ರಯೋಜಕ ಕತ್ತ್ವ

ಕಬಾಂಕ್ಷಾಯಾಃ । ತಸ್ಮಾದಿತ್ಯನ್ವಯಬಲಾದೇವ ಹೇತ್ವಗ್ರಾಕಾಂಕ್ಷಿತತ್ವಲಕ್ಷಣಾಂ ಜ್ಞಾತತ್ವ ಜ್ಞಾನಾತ್ ತತ್ಪದಿ ತಜ್ಜ್ಞಾನಾತ್ತಾಪ್ಪವರ್ಗಂ ॥

ಬಿಂವ್ಯಾ
೩೦
ಯೋ

ನ್ಯಥಾನುಪಪತ್ತಿರೂಪಾನುಕೂಲತರ್ಕೇಣ ತಥಾವಿಧವಿಪಕ್ಷವೃತ್ತಿತ್ವಾಭಾವಾಬಾಧಿತತ್ವಾದಿವ್ಯಾಪ್ತೇರ್ನಿಶ್ಚಯಸಂಭವೇ ಗಮಕೋತ್ತರವಾದಾಬಾ
ಧಿತತ್ವಾದಿಬೋಧಃ ಸಂಭವತಿ । ನ ಚ [illegible] ತ್ತರಂ । ತದಾ ತಥಾವಿಧವ್ಯಾಪ್ತಿಗ್ರಾಹಕಾನುಕೂಲತರ್ಕವಿರಹಾದಿತಿ ತಥಾವಿಧಬೋಧಸಂ
ಭವತ್ತ್ವಂ ಗಮಕಪ್ರಯೋಜಕಮಾವಶ್ಯಕಮಿತಿ ಕೇಚಿತ್ತು ತಥಾತ್ವಪ್ರಯೋಜಕೀಭೂತವ್ಯಾಪ್ತ್ಯನ್ಯಥಾನುಪಪತ್ತ್ಯಾ ಗಮಕೇಷು ಪಕ್ಷಧರ್ಮತ್ವಾದಿಸತ್ತ್ವ
ಅಬಾಧಿತತ್ವಾದಿಲಕ್ಷಣಾಯಾಂ ತಥಾವಿಧಬೋಧಃ ಸಂಭವತೀತಿ ವದಂತಿ ಪ್ರಾಂಚಸ್ತು ತದಭಾವೇ ತತ್ಸ್ವಾತ್ತಥಾಯಮಿತಿ ಗಮಕಪ್ರಯೋಜಕಂ
ರೂಪಷಡ್ಯುತಂ ತತ್ತತ್ಪ್ರದರ್ಶಯತಿ ಇಹಾಂಶೇ ನಿರಿತಿ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಾನ್ವೇಷಿತಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಪಕ್ಷವೃತ್ತಿತ್ವಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ಪಕ್ಷಧರ್ಮ ಇವೇತಿ ಪೂರ್ವತ್ರ
ಪಶ್ಚಾತ್ ಅನ್ವಯವ್ಯತಿರೇಕೀ ಇತಿ ಯೋಗೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಸ್ಥಲ ಇವೇತ್ಯರ್ಥಃ ವಿರೋಧಿ ವಾರಣಾಯೇತಿ ಪಕ್ಷತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನೇ ಪಕ್ಷೇ ಸಾಧ್ಯವತ್ತ್ವಾದಿರೂಪಧರ್ಮ
ಯುಕ್ತಃ ಯಃ ಹೇತುಸ್ತತ್ಪ್ರತಿಪಾದಕಶಬ್ದೋ ಹೇತುಸಂಸ್ಥಾಪಕ ಗಮಕವಾಕ್ಯಸ್ಯಾಪ್ಯಸ್ಯ ಕಾರ್ಯಂ ಬೋಧ ಜನಕತ್ವರೂಪವಿರೋಧಿ ಧರ್ಮಾದ್ಯುಕ್ತ
ಯಿತ್ಯರ್ಥಃ ಯುಕ್ತ ಇತಿ ಅತ್ರ ಪರಾಮರ್ಶಸ್ಯಾನುಷಂಗೇನ ಸ್ಥಲೇಯಃ ತಥಾ ಚ ತತ್ಸ್ವಾದ್ಯುಷ್ಮಾಮಾಂ ಇತಿ ಯದಿ ಗಮಕಪ್ರಯೋಜಕತ್ವಂ ಗಮಕ
ವಾಕ್ಯೈಕದೇಶಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನಪಕ್ಷೇ ಸಾಧ್ಯಾಭಾವ ಯುಕ್ತಂ ಮಾಂಸ ಸಂಸ್ಕಾರಂ ನಿರೋಧಿಃ ಸ್ಯಾತ್ ತತ್ಸ್ವಾತ್ತಥಾಯಮಿತಿ ಗಮಕಪ್ರಯೋ

॥ ಇಹಾಂಶೇ ಬಿತ್ ತಥಾ ತತ್ಸ್ವಾದಿತಿ ಸರ್ವಗಾಂ ಸ್ತುಪೋತೋಃ ಪರಾಮರ್ಶಃ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಾನ್ವೇಷರೂಪಲಾಭಾಂಶತ ಥಾಂ ಸಾಧ್ಯಾಂ ಶಸ್ಯಾಪಿ ತದ್ಧೇತಿ ಸರ್ವಗಾಂ ಸ್ತುಪಕ್ಷಧರ್ಮ ಇವ

॥ [illegible] ॥

ತ್ವಧಾ

ನೇತುಃ ತಥಾವಿಧೋಽರ್ಥ ಇತಿ ತತ್ರೈವ ಶ್ರೀಮದ್ವಚನಂ ಗ್ರಂಥಾರಂಭೇ ಉಕ್ತ ಇತಿ ಭಾವಃ ತಥೇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರೀಮಟ್ಟೀಕಾಯಾಂ ತತಥಾಶಬ್ದಸ್ಯ ಅವ್ಯವಹಿತಪೂರ್ವೋ
ಕ್ತ್ಯುಕ್ತಯುಕ್ತಿವಿಶೇಷಸ್ಯ ಸ್ವರೂಪಂ ಪರಾಮರ್ಶಃ ಅವ್ಯವಹಿತಪೂರ್ವೋಕ್ತಯುಕ್ತಿವಿಶೇಷಪ್ರತ್ಯವಮರ್ಶಕತ್ವೇನ ತಿ ಪ್ರಕಾರೋ ವಾರ್ಥಃ ಅವ್ಯವಹಿತಪೂರ್ವೋಕ್ತಯುಕ್ತಿವಿಶೇ
ಷಪ್ರಸಾದೃಶ್ಯೇನಾರ್ಥ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ತಥಾ ಚಾಯಮಿತ್ಯಾದಿ ತಥಾ ಚಾಯಮಿತ್ಯವಶ್ಯಂ ಜಾತ್ಯುಕ್ತಾವಿಹೇತುಮತ ಏವ ವಿಶೇಷ್ಯತ್ವಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ
ತಥೇತ್ಯಾದಿ ತಥೇತಿಶಬ್ದಾದವಿಹೇತುಮತ್ವಸ್ಯೈವೋಪಸ್ಥಿತಿಸ್ಸ್ಯಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ ಅರ್ಥಾಯ ಇತಿ ತಥಾಪಿ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವಿಶೇಷೋಽಸ್ಮತಿ ತಸ್ಯಾಪ್ಯ
ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಬಲತ ತಥಾವಿಧಹೇತುಮದ್ವಾಕ್ಯಜ್ಞಾನಪ್ರತ್ಯಸ್ಯ ಸ್ವಾರ್ಥ್ಯಯೋಗಂ ಸಂಭವ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ಅತಏವ ಜ್ಞಾನಪ್ರಜ್ಞಾಪಕಭಾವಾರ್ಥ್ಯಯಸ್ಯಾಪ್ಯುಕ್ತತ್ವಾ
ತ್ಪ್ರಾಪಿತಿ ಭಾವಃ ಶಬ್ದಸಂಪಾದಕಾನಾಂ ಪ್ರವೃತ್ತಿಕಲ್ಪನೇ ತಥಾವಿಧಯೋಗ್ಯಭಾವಕಾ ಭಾವ ಇತ್ಯತ ಆಹ ಶಬ್ದೇತಿ ಹೇತುಮತ್ವಾದಿ
ಬಿತ್ಯಾದಿ ಹೇತುಮದ್ವಾಕ್ಯಜ್ಞಾನಪ್ರಾಮಾಣ್ಯೇ ತಂ ವಾಕ್ಯಂ ತತ್ತ್ವಯೋಗ್ಯಯೋಗ್ಯಂ ಅನುಭವಸಿದ್ಧ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ತಥಾ ಚ ತಥಾವಿಧಯೋಗ್ಯೇ ಅನು
ಭವಾಭಾವೇ ಶಬ್ದತಥಾತ್ವಪ್ರವೃತ್ತಿಕಲ್ಪನಮನವಶ್ಯಕಮಿತಿ ಭಾವಃ ಸಾಮಾನ್ಯೇತಿ ಸಾಧಾರಣಕಾರಣತ್ವಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ ಪಕ್ಷೇ ಸ್ಯಾದಿತಿ ಅ
ನ್ವಯಜನ್ಯಯೋಧವಿಶೇಷಸ್ಯಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ ಅನ್ವಯವ್ಯಾಪ್ತಾ ಪ್ರತೀತಾ ಇತಿ ಅನ್ವಯವ್ಯಾಪ್ತಿಘಟಕತ್ವೇನ ಪ್ರಕಾರತ್ವೇನ ತತ್ರ ಭಾನಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ

= ತಸ್ಯ ತಥೇತಿ ಸ್ವರೂಪಂ ವಿಪ್ರಕಾರೇ ಸಾದೃಶ್ಯಂ ವಾ ಆಧ್ಯೇ ತಥಾ ಚಾಯಮಿತಿ ಪ್ರಕ್ರಮಂ ತ್ವಥ ಇತಿ ಹೇತುಮಾನಿತ್ಯರ್ಥಃ ಸ್ಯಾತ್ ತಥಾ ಚಾರ್ಥಯಃ ಶಬ್ದ ಹೇತುಮತ್ವಾದಿವ ...

ತಸ್ಯ ... ಸ್ವರೂಪಂ ... ಶಬ್ದಸಾದೃಶ್ಯ ...

ತತ್ಪ್ರಕಾರಾನ್ವಯಸ್ತತ್ರೈವ ತಸ್ಯಾನ್ವಯಾತ್ ಅತ ಏವ ಪ್ರತಿಯೋಗ್ಯಭೇದಾನುಮಾನೇ ಚ ಕೇವಲಾನ್ವಯಿನಿ ತಸ್ಮಾತ್ತದ್ಧಿತಿ ಸಾಧ್ಯಸ್ಯಾಭಾವಾತ್ =

ಚಿಂಪಾಸ್ಬ
೨೮

ತತ್ಪ್ರಕಾರಾನ್ವಯ ಇತಿ । ನಿಗಮನೇ ಪಕ್ಷಧರ್ಮತಾಪ್ರಕಾರೀಭೂತ ತಸ್ಯ ತಸ್ಮಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ ಹೇತುಮ [illegible] ಧ್ಯಾನ್ನ ಜ್ಞಾನ ವ್ಯಾಪ್ತ್ಯ ಸಾಧ್ಯಾನ್ವಯ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ತತ್ರೈವೇತಿ
ಉಪನಯ ಪಕ್ಷೀಯ ಧರ್ಮ ವಿಶಿಷ್ಟೀಭೂತ ಹೇತುಮತಿ ಪಕ್ಷ ಏವೇತ್ಯರ್ಥಃ ಸಾಧ್ಯಸ್ಯ ತು ನ ಸಂಭವತೀತಿ ಶೇಷಃ ಅನ್ವಯಾದಿತಿ ಉಪದರ್ಶಿತ ವ್ಯಾಪ್ತ್ಯಾ
ತಥಾ ವಿಧಾನ್ವಯ [illegible] ಬೋಧಾಸಂಭವಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ ಅತ ಏವೇತಿ ವಕ್ಷ್ಯಮಾಣ ದೋಷಾದೇವೇತ್ಯರ್ಥಃ ಅಭೇದಾನುಮಾನೇ ಇತ್ಯಾದಿ ಚಕಾರಃ ಕೇವಲಾ
ನ್ವಯಿನ್ಯನ್ವಯ ಸಂಗ್ರಹಾಯ ತಸ್ಮಾತ್ತದ್ಧಿತ್ಯಾದಿ ತಸ್ಮಾತ್ತದ್ಧಿತಿ ನಿಗಮನೇ ಘಟಕೀಭೂತ ತತ್ಪದಾರ್ಥ ಸಾಧ್ಯಸ್ಯಾನ್ವಯಾಸಂಭವಾದಿತ್ಯ
ರ್ಥಃ ತಥಾ ಪರ್ವತಃ ಪರ್ವತವಾನ್ ಪರ್ವತತ್ವಾದಿತ್ಯಾದೌ ಪರ್ವತ ಸಾಧ್ಯಕ ಪರ್ವತತ್ವ ವ್ಯಾಪಕತ್ವಾಭಾವೇನ ತಜ್ಞಾಪ್ಯತ್ವಾಭಾವಾತ್ ಪರ್ವ
ತತ್ವವದನ್ಯ ಜ್ಞಾಪ್ಯತ್ವಸ್ಯ [illegible] ಪ್ರತಿಯೋಗಿ ವಹ್ನಿಮತ್ ಭೂಮಾದಿತ್ಯಾದೌ ಘಟಕೀಭೂತ ಪಕ್ಷ ಸಾಧ್ಯಸ್ಯ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತ್ವಾತ್ ತಸ್ಮಾತ್ ತ ಯ್ಯತಸ್ಮಾತ್ತದ್ಧಿತಿ ನಿಗ
ಸ್ವ ಮನವಾಕ್ಯಾದ [illegible] ಬೋಧಾಸಂಭವಾದಿತಿ ಭಾವಃ ನನು ತ [illegible] ಬುದ್ಧಿಸ್ತತ್ವೇನಾ ವಿಷಯ ಧಯಸ್ಯ ಪ್ರತಿ ತ ಪ್ರಪತ ತಸ್ಮಾದಿತ್ಯಸ್ಯ ಅಸ್ವ [illegible] ಭಾವ
ಯೋ ಭೇದ ವಿಷ್ಯ ತಿತ್ವ ತ ಆಹ ಬಹೂನಾಂ ಚೇತಿ ಪ್ರಕ್ರಮ ಬುದ್ಧಿಸ್ಥತ್ವೇ ವಿಶಿಷ್ಯ ಅನ್ವಯಾತ್ ಸಾಧ್ಯ ಏವ ತಸ್ಮಾದಿತ್ಯರ್ಥಸ್ಯ ಅನ್ವಯ
ಅ ಬೋಧಸಂಭವಾತ್ ಅನ್ಯತ್ರಾಪಿ ತಥಾವಿಧಾನ್ವಯ ಬೋಧಸಂಭವೇ ಉಪಕ್ರಮೋಪಸಂಹಾರಯೋರ್ವಿರೋಧೋ ದುಷ್ಪರಿಹರ ಇತಿ ಭಾವಃ

ಬಹೂನಾಂ ಚ ಪ್ರಕ್ರಮ ವಿಶಿಷ್ಟಾನ್ವಯಾತ್ ಪಾದಿ ವಾಕ್ಯ ಬೋಧೋ ಗೃಹೀತ ಅನ್ವಯ ಅತಿಪ್ರಸಂಗಾತ್ =

ಽವೃತ್ರವೇಂತು ಜ್ಞಾನೇ ಜ್ಞಾನವೃತ್ತ್ಯ ಬಾಧಾತ್ತದಾಕ್ಯಾಯ ಚೋಂಧೋಂ ಽಭವಿಷ್ಯತ್ತ್ವತ ಅಹಂ ... ವಿವಾಕ್ಯವೃತ್ತಿ ಽಗಮಃಽಖು ಪರತತ್ವಾವಿಶಂಥ
ಬುದ್ಧಿಸ್ಥಸ್ಥೈ ಬೆತ್ಯರ್ಥಃ ... ಬಾಧಾ ಭಾವಬಲಾತ್ತಸ್ಯ ದಿತ್ಯರ್ಥಸ್ಯ ಅಕ್ಯಯರಾಂಗತಾರಿತ್ಯರ್ಥಃ ... ಪ್ರಸಂಗಾದಿ
ಧೂಂ ಮಸಂಯೋಗಾದರವಿ ಬುದ್ಧಿಸ್ಥತಯಾ ತತ್ರಾಬಿ ಬಾಧಾಭಾವೇಽವಪಗತ್ವಂ ವಷ್ಟಾಮಾನ್ಯ ಧೂಂಮಾಂ ದಿತ್ಯತ್ರಾಪೇಽಗಮಸ್ಯತ
ತ್ವದಾರ್ಥಸ್ಯ ಅಕ್ಯಯ ಬೋಧಪ್ರಸಂಗಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ ... ಪ್ರಮಾಂ ಪಸಂಧರವಿರೋಧ ಧೋ ಮುಕ್ತಿ ವರರ ಇತಿ ಭಾವಃ ಽಸುತತ್ವದಸ್ಯ
ಬುದ್ಧಿಸ್ಥ ಪ್ರಕಾರಕತಯಾ ಬುದ್ಧಿಸ್ಥ ಮೇತ್ವತಿರಿಕ್ತ ಜ್ಞಾನೇ ಜ್ಞಾನವೃತ್ತಸ್ಯಾಬಿ ತಸ್ಮಾದಿತ್ಯೇಽಚೋಂಧಸಂಭವಾತ್ತಥಂ ತಸ್ಮಾದಿತ್ಯೇಽಮೇ
ತು ಜ್ಞಾನವೃತ್ತ್ವಸ್ಯ ವಾಕ್ಯಯ ಇತ್ಯತ ಅಹ ತಸ್ಮಾದಿತ್ಯತ್ರ ತ್ಯಾದಿ ತಸ್ಮಾದಿತಿ ಪದದ್ವಯ ಟೀಕಾ ಭಾವವಿಭಕ್ತ್ಯರ್ಥ ಜ್ಞಾನವೃತ್ತಿತ್ವದೇಶ ಜ್ಞಾನೇ
ಮೇತ್ವತಿರಿಕ್ತಸ್ಯ ಬಾಧಾದಕ್ಯಂ ತಯಾ ಸಂಭವಾದೇವ ತಸ್ಮಾದಿತ್ಯಸ್ಯ ಮೇಂತು ಜ್ಞಾನೇ ಜ್ಞಾನವೃತ್ತ್ವ ಬೋಧಕತ್ವಽಯಂ ಮ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ... ಚೇಽಽಯ
ಸಂಕ್ಯತಾ ಮೇಷ ದಕಾವಚಿಕ್ಷಸಾಧ್ಯ ಮೇಂತು ಜ್ಞಾನೇ ಜ್ಞಾನವೃತ್ತ್ವಸ್ಯತ ಭಾವಿ ಧೇಽಗಮಃ ವಾಕ್ಯಾ ಪ್ರೋಧಾಸಂಭವೇಽಽಗಮಗಾಂಽಂತರಂ ತಧಾಂ

ತಸ್ಮಾದಿತ್ಯತ್ರ [illegible] ವಿಭಕ್ತ್ಯರ್ಥಾಕ್ಯಯಾ ದೇವೇಽಯಮಃ ತಸ್ಮಾದೇಽವ್ಯ ಇತ್ಯಭಿಪ್ರಾಯೇ ವಿಶಿಷ್ಯ ಶಿಕ್ಷಿತಾಂ ವಗಮ್ಯತೇ ॥

೨೨ ಬೋಧೇ ಹೇತುಕಾವೇ ತು ವಿಶಿಷ್ಟಸ್ಯ ಧರ್ಮಸ್ಯ ನಿರಾಕಾಂಕ್ಷತ್ವಬೋಧೋ ಸ್ಯವಪಕ್ಷ ಇತ್ಯಪಿ ಪ್ರಯೋಗಸ್ಯ ಮತಿ ತಯ ಪಾದಕೇವಲಾ
ಪಾಂತಸ್ಥಾದಿತ್ಯತ್ರ ತಾತ್ಪರ್ಯ ವಿಶಿಷ್ಟಲಿಂಗತಾ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನಲಿಂಗಹೇತುವಿಶಿಷ್ಟಸ್ಯ ಧರ್ಮಸ್ಯ ನಿರಾಕಾಂಕ್ಷತಾ ಸಾಧ್ಯತಯೋ
ಕ್ತಸ್ಯ ಹೇತುಜ್ಞಾನಜ್ಞಾನವೃತ್ತಿಬೋಧಕತಸ್ಯ ಸಾಧ್ಯಸ್ಯ ಸಮರ್ಥಹೇತುಸಂಬಂಧೇ ವ್ಯಾಪ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಪಕ್ಷವೃತ್ತಿತ್ವವಿಶಿಷ್ಟಹೇತುಜ್ಞಾನಜನ್ಯವೃತ್ತಿ
ಪುರುಷೋತ್ತರಗಾದ್ ಪುರುಷೋಪರ್ಧಕಾತ್ ತಥಾಚ ವ್ಯಾಪ್ಯತ್ವೇ ತು ವಿಶಿಷ್ಟಧರ್ಮಸ್ಯ ನಿರಾಕಾಂಕ್ಷಃ ಹೇತುವಿಶಿಷ್ಟಧರ್ಮ ಬೋಧೋತ್ತರಬೋಧಪ್ರ
ಕಾರೀಭೂತ ಹೇತುವಿಶಿಷ್ಟಧರ್ಮವತ್ತ್ವಾದಿತ್ಯಸ್ಯ ವಾಕ್ಯಾಂಗಮಕಂ ತದಂ ನಿರಾಕಾಂಕ್ಷತ್ವ ಬೋಧೇ ಸ್ಯಾದ್ಯತ್ಸಂಭವತಿ ಭವಸ್ಥಿತ ತು ಸಾ
ಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನಪಕ್ಷೇ ತಥಾವಿಧಹೇತುಜ್ಞಾನಭಾವಾಂಗಮಕೋತ್ತರಂ ತಥಾವಿಧಾನುಮಿತ್ಯಾಪ್ತೌ ನಿರಾಕಾಂಕ್ಷತ್ವ ಬೋಧೋ ಧೋ ಬಿರು
ಲರ್ಥ ಇತಿ ಭಾವಃ। ಸಪ್ರಕಾರಾಂತರೇಣೈವ ತತ್ರ ನಿರಾಕಾಂಕ್ಷತ್ವಬೋಧೋ ಧವಿಷವೃತ್ತೇ … ಅನ್ಯಧೇತಿ । ಗಮಕಂ ತದಂ ಅನುಪಾನ ಕ
ತ್ತಧಾಪಿ ಧಬೋಧಾಂಗಕಾರ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ತದ್ವ್ಯಾಪ್ಯತ್ವಾದಿತಿ । ಗಮಕಸ್ಯ ಸ್ಥೈರ್ಯ್ಯಾರ್ಥಪ್ರಸಂಗಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ ಅಪಾಧಿತ ತತ್ತ್ವಾದಿ ಬೋಧೇ

ಪೂರ್ವಂ ಸಾಧ್ಯತಯೋಕ್ತಸ್ಯ ಸಮರ್ಥಹೇತುಸಂಬಂಧೇ ಪುರುಷೋತ್ತರಗಾದಧಿಕ್ಯಾತ್ ತದ್ವ್ಯಾಪ್ಯತ್ವಾತ್ =

ಶ್ರೀ

ಸ್ಪ್ಯಬ ಪ್ರಕಾರಾಂತರೇಣ ಜ್ಞಾನಂ ಭವಾತ್ ತದುತ್ಪತ್ತ್ಯರ್ಥಂ ಗಮಕಪ್ರಕಾರೇಣ ಪಕ್ಷಧರ್ಮಕ ಇತಿ ಭಾವಃ ಸಾಧ್ಯಸಂಶಯಪ್ರಯೋಜನ ಜ್ಞಾನ ಹೇತ್ವಾಭಾಸಂ
ನಾತ್ ಅವಯವತ್ವಾಪ್ತಿ ಷ್ಟಾಂ ಪಂಚವಿಧತ್ವೋಕ್ತಿರಸಂಗತೇತ್ಯತ ಆಹ ಸಂಶಯೇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಯೋಜನಂ ತಚ್ಛಂಕಾಯಾಂ ಅವಯವ
ಲಕ್ಷಣಾಭಾವಾತ್ ವಾಕ್ಯೈಕದೇಶತ್ವಾವಯವಲಕ್ಷಣಾಭಾವಾತ್ ನಾವಯವಾಃ ಕಿಂತ್ವವಯವಾಃ ನ್ಯಾಯಾಂಗತ್ವೇನೇತಿ ನ್ಯಾಯಸಂಪಾ
ದಕತ್ವೇನೇತ್ಯರ್ಥಃ ಏವಂಚ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾದ್ಯಪೇಕ್ಷಯಾ ನ್ಯೂನತ್ವಮಿತಿ ನಾವಯವಾಧಿಕ್ಯಪ್ರಸಂಗ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ಕಿಂತು ತೇಷಾಂ ಧ್ಯಾನಸ್ಯೇತಿ ಪ್ರಾವಕ್ಷ್ಯಮಾಣ
ಸ್ತೇಷಾಂ ವಕ್ಷ್ಯಮಾಣಕಥಮಸ್ಯ ಪಂಚಮತ್ವಮಿತಿ ಪ್ರಶ್ನಸಮಾಧಾನಸ್ಯೇತ್ಯರ್ಥಃ ಸಮಯವಿಶೇಷಾಂಸ್ತೇಷಾಂ ನಿತ್ಯಾದಿ ಹಾಹಾಬಿತ್ವತ್ವಾದಿ
ತ್ಯರ್ಥಃ ಯತ್ರ ಪ್ರಕಾರಾಂತರೇಣ ಪ್ರತಿವಾದಿನಃ ತಥಾವಿಧಾನಾಂ ಜ್ಞಾನಂ ಬುಧ್ವಾವಾದಿನಾ ನ್ಯಾಯಃ ಪ್ರಯುಕ್ತಃ ತತ್ರ ತಥಾವಿಧ ... ಪ್ರಕ್ಷ
ತ್ಯರ್ಥಃ ಸಾಧ್ಯಾಭಾವಾದಿತಿ ಭಾವಃ ॥ ॥ ಅವಯವಗ್ರಂಥರಹಸ್ಯಂ ಸಮಾಪ್ತಂ ॥ ಶ್ರೀಂ ಹರಿಪ್ರವಿಯುಕ್ತಂ ಬುದ್ಧಂ ಕ್ಷೈವಪಶಾಸ್ತ್ರಯಾ । ಶ್ರೀಗತ್ತೈ । ವೃಜ
ಪಥಜ್ಞತ್ವಾತ್ತತ್ವಂ ತವ್ಯಂ ಮಹೇಷಿಭಿಃ ॥ ಶ್ರೀ ॥ ಶ್ರೀ ॥ ಶ್ರೀ ॥ ಶ್ರೀ ॥ ಶ್ರೀ ॥ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ॥

ಸಂಶಯಪ್ರಯೋಜನಾದಯಸ್ತ್ವವಯವಲಕ್ಷಣಾಭಾವಾನ್ನಾವಯವಾಃ ಕಿಂತು ನ್ಯಾಯಾಂಗತ್ವೇನ ಶಂಕಾಯಾಮುಕ್ತಮಿತಿ ನಾಧಿಕ್ಯಂ ...
ಕೇನಾವಯವತ್ರಿತ್ವಂ ಸಮಯವಿಶೇಷಾಪೇಕ್ಷಯೋಕ್ತಮಿತಿ ॥ ಇತ್ಯವಯವಟೀಕಾ ಸಮಾಪ್ತಿಃ ॥